SÛR

GÜNLÜK YAZILAR III

YAZARIN ÖBÜR ESERLERİ
(DİRİLİŞ YAYINLARI'ndan)

ŞİİR:

ŞİİRLER I	Monna Rosa
ŞİİRLER II	Şahdamar/Körfez/Sesler
ŞİİRLER III	Hızırla Kırk Saat
ŞİİRLER IV	Taha'nın Kitabı/Gül Muştusu
ŞİİRLER V	Zamana Adanmış Sözler
ŞİİRLER VI	Ayinler/Çeşmeler
ŞİİRLER VII	Leylâ ile Mecnun
ŞİİRLER VIII	Ateş Dansı
ŞİİRLER IX	Alınyazısı Saati
GÜN DOĞMADAN	(Şiirlerin Toplu Basımı)

HİKÂYE:

HİKÂYELER I	Meydan Ortaya Çıktığında
HİKÂYELER II	Portreler

PİYES:

PİYESLER I · ARMAĞAN

ÇEVİRİ ŞİİR:

BATI ŞİİRLERİNDEN · İSLÂMIN ŞİİR ANITLARINDAN

DÜŞÜNCE:

RUHUN DİRİLİŞİ · KIYAMET AŞISI · ÇAĞ VE İLHAM I-II-III-IV İSLÂM TOPLUMUNUN EKONOMİK STRÜKTÜRÜ · DİRİLİŞİN ÇEVRESİNDE · İSLÂM · İSLÂMIN DİRİLİŞİ · İNSANLIĞIN DİRİLİŞİ · YİTİK CENNET · GÜNDÖNÜMÜ · MAKAMDA · DİRİLİŞ MUŞTUSU · DÜŞÜNCELER I-II · FİZİKÖTESİ AÇISINDAN UFUKLAR VE DAHA ÖTESİ I-II-III · YAPI TAŞLARI VE KADERİMİZİN ÇAĞRISI I-II · UNUTUŞ VE HATIRLAYIŞ · VAROLMA SAVAŞI · ÇAĞDAŞ BATI DÜŞÜNCESİNDEN · SAMANYOLUNDA ZİYAFET

DENEME:

EDEBİYAT YAZILARI I Medeniyetin Rüyası Rüyanın Medeniyeti Şiir
EDEBİYAT YAZILARI II Dişimizin Zarı
EDEBİYAT YAZIYARI III Eğik Ehramlar

İNCELEME:

YUNUS EMRE · MEHMED ÂKİF · MEVLANÂ

GÜNLÜK YAZILAR:

FARKLAR ·SÜTUN · GÜN SAATİ

SÖYLEŞİLER:

röportaj:

TARİHİN YOL AĞZINDA

konferans:

ÇIKIŞ YOLU I-Ülkemizin Geleceği
ÇIKIŞ YOLU II-Medeniyetimizin Dirilişi

meydan konuşması:

ÇIKIŞ YOLU III-Kutlu Millet Gerçeği

SEZAİ KARAKOÇ

SÛR

GÜNLÜK YAZILAR III

5. BASKI

DİRİLİŞ YAYINLARI
Nuruosmaniye Cad. Derin Han, No:8/1,
34410 Cağaloğlu - İstanbul
Tel:(0212) 519 04 57
Posta Çeki No:348155
www.dirilisyayinlari.gen.tr

Diriliş Yayınları : 15

Birinci Baskı : 1975
İkinci Baskı : 1979
Üçüncü Baskı : 1986
Dördüncü Baskı : 1996

BU KİTAP

Bu kitap, 1974 yılında yayınlanmış günlük yazılardan oluşmuştur.

©Diriliş Yayınları. BU KİTAP DAHİL BÜTÜN ESERLERİMİZİN TÜM YAYIN HAKLARI SAKLIDIR (Değerlendirme amacıyla yapılacak kısa alıntılar dışında, yazarın yazılı izni olmadan, hiçbir surette alınamaz, çoğaltılamaz, çevirisi yapılamaz, radyo, TV'lerde okunamaz, kaset ve CD'lere aktarılamaz, İnternet dosyası açılamaz).

Dizgi - İçdüzen: Hayalevi tasarım
Baskı-Cilt: Bayrak Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti.
Davutpaşa Cad. No:14/2 Topkapı - İstanbul
İstanbul - Aralık 2010

SÛR

BURÇLARA UZANMAK

Aktüel olanla ebedî olanın kavgası. Dünya hayatı oldukça sürecek olan kavga. Şeytanın Rahman'a karşı izin verilmiş başkaldırması. Sokrates'in benzetmesindeki atsineğinin atı rahatsız etmesi gibi, başı ve ruhu ebedîye dönük olan insanı aktüelin balmumundan kalkanı arkasına gizlenerek durmadan sokan ruh sineği şeytan. Ancak bu sinek Sokrates'in sineğinden farklı olarak iğnesinin ucunda, havaya sıçratıcı, uyandırıcı bir madde taşımaz; aksine, ebedî olanla ilgi ve bağ kuran insan ruhunu bu sürekli yücelişten alıkoymak, yükseklikler dünyasından çekip almak, iç âlem lâmbalarını söndürmek ve insanı fiziğin zaruretlerine mahkûm edip geçici olanın, günübirliğin tozlarında yakıp kavurmak ister. Gerçi, insanın sürekli olarak güneşe bakamadığı gibi, ebedî olan konulardan zaman zaman sıyrılması da gereklidir. Geçici olarak karşılaşılan gaflet, uyanış ve dirilişi kamçılar. Şeytanla karşılaşan ve hesaplaşan ruh, yenilmemek ve dize gelmemek şartıyla, bu tecrübeyi geçirmemiş ruhtan daha çok yol almış, ebedîye yaklaşmayı daha çok hakketmiştir. İyiyle kötüyü denk tutan eski İran inancı, insan varlığının gerçeğine uymamaktadır. Gerçekte, iyi, ebedî olana, kötü ise aktüele dönüktür ve bu ikisi arasında bir kavga gücü denkliği yoktur. Hattâ çok dikkatle bakılırsa kavga bile yoktur. Şeytanın nasıl ki Allah'la kavga ettiğini sanması, kıyamet gününe kadar sürecek bir aldanıştan başka bir şey değildir. Kötü, iyinin daha belirmesi için vardır. Kötü, iyinin kendini denemesi, daha temellendirmesi, daha sağlamlaştırması için vardır. Na-

sıl ki, ebedî olanı daha iyi duyabilmemiz, kavrayabilmemiz, değerlendirebilmemiz için, aktüel olan, fon ödevini görmektedir. Kimi yerde de, yine Sokrates'in örneğine dönersek, ebedî olanın atsineği ödevini görmektedir aktüel olan.

Yalçın bir dağ sırtına kurulmuş, surları aşılmaz bir kalenin en iç bölümünde oturan kalebeyinin, zaman zaman düşmanı karşılamak, onun tepeye tırmanışını, kapalı bölgeye sızmasını önlemek için, içkaleden sur kapılarına çıkıp dışarı fırlaması, hattâ dağın yamaçlarına inmesi gerektiği gibi ruhun da en sırlı hayatını yaşadığı kendi iç dünyasından dışarı uğraması ve «dış»tan gelenle hesaplaşması, en azından kendi gerçeğini koruması bakımından kaçınılmazdır.

Aktüelle karşılaşmak, şeytanla çarpışmayı kabul etmek, «dış»ı «iç»in kanunlarına boyun eğmeğe zorlamak, aktüel olanı özünü ışıklandırarak ebedî olana katmak için çabada bulunmak demektir.

Dünya nimetleri de aktüel yanlarıyla insan için bir imtihandır. Tabiat, insanı çevreleyen ve ebedî konulardan alıkoymak isteyen aktüelin bir başka yüzüdür. Aktüelin sübjektif yüzü şeytan, objektif yüzü tabiattır. Bu sebeple, tabiatla ve şeytanla karşılaşan insan, edebîliğe yönelmenin ilk zırhına bürünmüş, ilk şartına ermiş olacaktır. Bilerek bilmeyerek ebedileşmeyi arayan Faust'un Mefisto ile savaşı, aktüelin en küçük zaman birimi olan an'da ebedî ile karşılaşması ve çarpışmasının sembolik ifadesi oluyor. İnsan hayatının anlamı da, dram veya trajedi, bundan doğuyor.

Rahiplik, aktüelden kaçış olduğu için islâmda yasaktır. İslâm, aktüeli unutmaksızın ebedî olana dönüştür. İmtihan, çile, fitneyle savaş, cihad, Allah'a yönelmeyi en üst derecelere çıkarmanın başlangıç şartlarıdır. İnsan, kendi oluşunun en mahrem, en şahsî plânını yaşarken bile, toplumdan, kalabalıklardan ayrı ve kopuk olmamalıdır. Sohbet de, topluluk içinde oluş ve eriş demektir.

Peygamberler, veliler, mümin bilginler, bir yandan derinliğinin en ilerisine gider ve izleyicilerini götürürken, öbür yandan halka eğilmişler, gönülleri ve ruhları ebedî olandan kopmaksızın aktüel olanı da göğüslemişler, günlük karanlığa ebedilik ab-ı hayatından ışık taşımışlar, öleyazan ruhları böylece diriltmişler, aktüelde boğulan insanlığı ebedîliğin geniş havasına çıkararak kurtarmışlardır. Bir Gazzali, çekinmemiş, İhya ül Ülûmu yazdığı gibi Eyyühelveled'i de yazmış, bir Muhyiddin-i Arabi Füsus ül Hikem'i ve Fütuhat-ı Mekkiye'yi yazdığı gibi genç kişilere öğüt kitabını da yazmış.

İslâm Ruhunun yeniden canlanış ve dirilişinde, yazar ve önderlere, ebedî olandan aktüel olana, en metafizik düşünceden pozitif bilim konusuna, en teorik yapıdan en pratik girişime, en ferdîden en sosyala kadar, inançtan sanat, ahlâk ve politika alanlarına uzanmak ödevi düşmektedir. Bu, kutlu bir ödev ve gelenektir.

Kutsal bir emanettir.

SÛR

Büyük Sûr üflenmeden önce herkes kendi sûrunu üflesin ! İşte Dinin öz anlamı.

Ölüm gelmeden önce herkes kendi ölümünü kutlasın.

Ölmeden önce ölüp ölüm sonrası dirilmesinden önce dirilsin.

İşte İslâmın insana, işiten insanın duyan kulaklarına sürekli sûru bu.

Aslında hayat, eşyaya ilâhî bir sûrla üfürülmüş dinamik bir anlam, mutlak dirilişten bir şerhtir. Tabiattaki her türlü, dirilik, fiziğin ötesinden gelen bu sûr nefhalarının sonucu. Buna ipucu, yaradılış düzenindeki aklı aşan ve sonsuzluğa sayısız pencereler açan uyumdur. Yaratılış dünyasının bizi çevreleyen en yakın kesimi de her an öz diliyle bunu ruhumuza fısıldayıp durmakta. Kış gelince geçici ölümün sûru üfürülmekte, tabiat kendinden, görünüş ve oluşlarından soyunmakta ve bir süre adeta ölümün düş dünyasında dinlenmektedir. Ama, mevsim değişip diriltici rüzgârlar umutsuzluktan kavrulmuş kuru toprakları yalamaya, bitki köklerindeki tabiat ötesi sûrlar üfürülmeğe başlayınca bu dünya ölçüsünde bir dirilişin her yanda patlak verdiğini görür, kalbimizin ortasında duyar, damarlarımızın çeperinde farkına varır, kanımızın akışında idrâk ederiz. Ufak, adeta arka arkaya dizili sûrlar bizi alınyazımızı gerçekleştirmeğe çağırmakta, kafamıza, ruhumuza, yüreğimize bitişik, göze görünmez sûrlar hayat bandımızı doldurmakta bize suflörlük yapmaktadır her an.

Sürekli olarak, yaradılmışlar tablosu, Yaratıcı'nın öldürüş silgisi ve diriliş kalemi veya fırçasıyla, «ol» buyruğunu yazdığı veya çizdiği bir oluş, bir değişiş, bir ilerleyiş kadrosudur. Yaratan, yaşatan, dirilten, öldüren Allah, ölümün içinde dirilmeyi ve dirilmenin içinde ölümü, görünüşte birbirine zıt, gerçekte birbirini bütünleyici bu iki oluş prensibini birbirine bağlı olarak bir arada bulunduruyor. Böylece faniliğin şartları belirmiş, ölüm ve dirim içinde açık ve seçik bir yoruma kavuşmuş bulunuyor. Ebedîlik nedir, fanilik nedir, keskin ve kesin bir şekilde birbirinden ayrılıyor. Ama yine de, faniliğin, güneşe dönen günebakan çiçeği gibi, yüzünü ve ruhunu ebedîliğe dönerek ondan payını almasının mümkünlüğü ve gereği de böylece kavranmış oluyor. Elbet, ebedîlik derken matematikteki sonsuzluk kavramından söz etmiş olmuyorum. Ruhun açıldığı sonsuzluk âlemini, mutlaklık âlemini kasdediyorum.

Gerek metafizik anlamdaki Sûr, yani fiziği de kavrayacak olan fiziği aşkın ölümden sonraki diriliş sûru, gerek bu dünya hayatındaki her türlü ölüş ve dirilişlerdeki tabiî sûrlar, daha doğrusu tabiatlaşmış sûrlar, bizi kaçınılmaz bir benzetme çağırışımıyla tarihî ve sosyal sûrlara götürüyor, ulaştırıyor.

İnsanlığın ölüm çağlarında peygamberler gelmiş ve adeta Diriliş Sûrunu üfleyerek dirilişe çağırmışlardır. Kahramanlar, maddî manevî esirliğe düşen milletleri uyandırmışlar, zulme ve düşmana karşı ayaklandırmışlardır. İnanç ve düşünce erleri ve önderleri yol göstermişler ve açmışlar, kurucu, teşkilâtlandırıcı, toplayıp görevlendirici erler ve önderler de fiil halinde kurtuluşu gerçekleştirmişlerdir.

Her topluluk için tarihî diriliş, gerçeğe çağrı ile başlamıştır. Gerçekleri görmek ve açıklamak, yıkanmış ve yıkandıktan sonra peşin hükümlerle donatılmış kafaları ve ruhları aslına dönmeğe cağırmak, bunun için gerekirse en şiddetli oto-

kritikten kaçınmamak ve bu uğurda en küçük armağan olarak hayatı idealin önüne koymak.

İslâm Dünyası da bugün yavaş yavaş uyanmağa, üstündeki ölü toprağını devirmeğe başlamışsa geçen yüzyılın sonundan bu ana kadar müslümanların ruhlarını canlandırmağa ömürlerini harcayan inanç kahramanları, düşünürler, şairler ve savaşçıların eser ve emekleriyle başladı.

Aslında zaman zaman ne kadar umut kırıcı tablo görünümü verirse versin, İslâm Dünyası, bir baştan bir başa adeta yeni ve büyük bir tarihî diriliş sûru üflenmişçesine uyanma, gerinme, kımıldanma, ayağa kalkma çabası içindedir.

İslâm Dünyası, geçmişi hatırlamak, eski gücünü yeniden kazanmak, insanlığı yeniden gerçek medeniyet temasına eriştirmek dileğinin belli belirsiz ilk atılımı içindedir.

Gerçi, her ayağa kalkışında, Batı Dünyasının ve Komünist âlemin bir oyunu veya zoru ile tekrar yere kapaklanmıyor değil. Fakat yere düşer düşmez o dayanılmaz sûr sesini, çağrı türküsünü işitmekte ve yine ayağa kalkmağa çalışmaktadır.

Düşe kalka, kapaklanıp kapaklanıp doğrula doğrula bir daha düşmemenin ve bu hale gelmemenin sırrına ereceğiz. Daha doğrusu bu sırra ermek için bu çileyi çekeceğiz.

En kötü anlarda bile bu umut bizi terketmemeli. Körü körüne bir umut olmamalı elbette bu. Bütün kötü şartların şuuruna vardıktan sonraki umut olmalı bu umut.

Üflenen bu tarihî sûr, Malezya'dan Nijerya'ya, Kafkasya'dan Yemen'e kadar bütün İslâm dünyasında bütün müslümanların ruhlarında farkına vardıkları veya varmadıkları bir ürperti doğurmaktadır.

Hattâ bazı Avrupalı ve Asyalı yabancıların ruhlarında bile.

Ürper müslümanın *ruhu ürper*, çağın ruhu ürper, ürper insanın ruhu ürper, İslâm Ruhunun üflediği bu çağdaş Diriliş Sûrundan.

ZİYARET

I

— Hayallerin ve hakikatlerin ziyareti —

Kimi zaman toplumlarda, daha doğrusu toplumun bazı kesimlerinde bir düş yeli eser. Bu, geleceğin şimdiki zamana tasarrufu demektir, gerçekten o düş gide gide ilerde birgün gerçeğe dönüşecekse... Böylece, bir kişinin düşü gibi, insanların ortak düşleri olan doktrin esintileri de «gerçek» lik ve «yalan» lık özelliklerini taşır. Düşler vardır, yalancı fecirler gibidir, «güneşi ha getirdim getirdim» der, fakat bir türlü getiremez. Çünkü: o fecrin, daha doğrusu o fecir benzerinin güneşi getirme gücü yoktur. Güneşi getirmek! Ah, sözü ne kadar kolay!.. Ama, gerçeği!.. Güneşi getirebilmek için, ilkin, ilerde bir güneşin durması lâzım. Sonra zamanı oraya doğru yürüten, saatleri ona doğru akıtan bir alınyazısı ve ilâhî irade gerek. Yoksa, eskilerin fecr-i kâzib dedikleri yalancı şafak, günden çok, geceye aittir. Artık günün tekmesini yiyecek gecenin son avuntusudur. Gece, bununla, demek ister ki: «Efendim, gün neden gelsin? Güne ne gerek var? Güneşe ihtiyaç yok. İşte benim de aydınlığım, benim de ışığım, benim de gündüzüm var!» Gerçekten karanlıktan bunalmış, geceden usanmış aceleci ruhları da bir an için kandırmaz değil. Fakat ruhtaki aydınlık ihtiyacı bitmez, kalb bu yalancı ve yetersiz ışıkla bunalımdan kurtulmaz ve sükûnete ermez. Ve hele gerçek fecrin melekleri gümüş kalemlerini ufuklara uzatıp dünya tenceresinin kara yüzünü tersine çevirince, birden

ruhumuza doğan bir ilham, artık ışığın ne olduğunu, güneşin nasıl geleceğini açık açık ve seçik seçik söyler. Gecenin işi bitmiş, sesi kesilmiştir. Gece hayaletleri kaybolmuş, göz boyayıcı şeytan ışıkları sönmüştür. Gerçek gelmiştir.

Evet, insanın yalancı düşü, gerçek düşü olduğu gibi toplumların ve insanlığın da yalancı ve gerçek düşleri vardır. İnsan özü ne kadar az bozulmuşsa, o kadar, düşünün gerçek olma ihtimali ve hakkı vardır, özü bozulmuş kişide de rüya adına o kadar çok fantezi, kaprisli hayaller, hezeyanlar, safsatalar, «ben» in kılık değiştirip şeytandan ödünç aldığı cübbe ile kendine kurtarıcı gibi döndüğü ruh serapları görülür. Ama, ruhunu gerçeğin örsünde döğe döğe pişmiş, doğruya gönül vermiş, iyiyle donanmış erdemli kişinin düşü bir düş değil, düşten fazla bir şeydir. Gerçeğin öz halinde bildirilişi, geleceğin güne mesajıdır. O üstün ruh ve gönül, geleceği vaktinden önce çekip içine alacağı olağanüstü bir güce ermiştir. Belki de gelecek zamanın gerçekleri de bu seçkin ve arı ruhu böylece ziyaret etmek istemiştir. Tabiî, gelecek zamanın bu vaktinden önce gelişi, getirilişi, bu olağan dışı ziyaret, bir nevi sembolik bir tören havası taşır. Şifre gibi, sûret gibi, işaret gibi. Toplum düşleri de böyle. Toplumun kafası ve ruhu ne kadar karışıksa, o kadar çok kâbus cinsinden, hezeyan türünden doktrinler, sistemler ortaya atılır, yıkıcı ve yıpratıcı tesirleriyle bu kurtarıcılık iddiasındaki teklifler, yalancı yanlarıyla bir vakit topluluğu oyalarlar; fakat gerçek hiçbir zaman aldanmaz ve aldatılamaz. Gün gelince o teklifler gerçeğin yüksek fırınında yanar, kül olur, ama hakikat özlü teklifler pırıl pırıl kalır. Veli ile rahibin cübbelerini birbirine dolayıp ateşe atmalarındaki sonuç gibi...

Ermiş kişilerin gördükleri düşlerin tıpı tıpına gerçek olması gibi, zaman zaman, Allah'ın bir lûtfu olarak, hakikata susamış insanlığa, baştan sona son hakikat düşü olan vahiy sistemleri bağışlanmıştır. Hakikat kahramanları olan pey-

gamberlerin kalbine indirilen vahiy, mucize olarak, ilerde gerçekleşecek ilâhi düzenin eksiksiz fazlasız ifadesidir. İlkin peygambere gerçek düş halinde gelen vahiy, sonra bu başlangıç kaydından da sıyrılıp güneş gibi doğrudan doğruya geliyor. Yani ilkin «gerçek fecir» gibi «gerçek düş», sonra da güneşin doğuşu gibi, vahyin «Mutlâk» söz ödevlisi olan melekten doğrudan doğruya alınışı. Şeytanın veya dehasını şeytana döndürmüş kâhinlerin, büyücülerin ve ruhunu şeytana satmış şairlerin sözleri, büyüleri ve işleri ise ne gerçek düş, ne vahiy etki ve gücündedir. Sahte bir benzerlik söz konusudur, o kadar. Yalancı fecir ve yalancı düş gibi.

İkiyüz yıldır ülkemiz ve islâm dünyası, yalancı düşlerle gerçek düşün, yalancı fecirlerle gerçek fecrin, yalancı sistem ve doktrinlerle vahiy hakikatleri ve medeniyetinin, sahte ütopyalar, göz kamaştırıcı hayallerle boğulmak istenen hakikat ve idealin savaşını yaşıyor. Ruhumuz, kafamız ve kalbimiz bu savaşın kanlı alanı. Sınırlı da olsa alınyazımızın tanıdığı seçme özgürlüğü, bizde hangi tarafa bir meyil doğurursa o tarafın ağırlık kazanması çok mümkündür.

Kendimizi aldatmayarak, hakikata kavuşmanın çetinliğini bilerek ve bu çileyi göze alarak, yalancı vaat ve umutlara kapılmayarak, ruhumuzu, kafamızı ve kalbimizi yalancı medeniyet istilâsından sıyırıp hakikate döndürmek için olanca gücümüzü sarfederek içinde bulunduğumuz bataklıktan sıyrılmanın ilk şartına erebiliriz. O zaman yalancı düşler ve yalancı fecirler biter. Kalbimizde gerçek fecrin ışıkları belirir. Sonra da güneş doğar. Kalbimizin gerçek güneşi doğar.

ZİYARET

II

—Hayallerin ve hakikatlerin ziyareti —

Kimi zaman hakikatler, gelecek zamanın hakikatleri insanın kalbini yoklar. İnsan kalbi böylesine olağanüstü bir nitelik taşır. Yere göğe sığmayan Yaratıcı'nın sığdığı yerdir insan kalbi. Zaman, bu kutlu makamı ziyaret ederken geçmişten gelecekten izler bırakır. Bir kervanın veya bir kabilenin göçtüğü yerlerde ocak taşlarını, çadır çivilerinin iz ve işaret bıraktığı gibi.

Bu yoklama, bu ziyaret kimi zaman düşte olur, kimi zaman uyanıklıkta. Kimi zaman ruhumuzun dehlizlerinde, kimi zaman aydınlık ve ışıklı odalarında kısa veya uzun metrajlı bir film gibi yanar ve söner. Bu yoklama, bu ziyaret, ne büyük bir nimettir insan için. Eğer insan onun değerini bilirse, Bu, ruh için öyle bir ekimdir ki, eğer insan değerini bilirse, gün gelir bitmez tükenmez bir hasadı olur. Bu ziyaret değerlendirilmezse, insan sonradan ne kadar yansa yakılsa, fırsat bir daha ele geçer mi geçmez mi bilinemez. Vaktinden önce sütü kesilmiş bir annede olduğu gibi ruhun ilham memesi de kuruyabilir. Yaz ortasında kurumuş çeşmenin trajik görüntüsü neyse gören gözlere insanın ruhu da o halde görünür.

Gerçi, bu yoklamalar, bu anlamlı ve verimli ziyaretler, daha çok, doğru ve gönlü arı kişilerin kalbi için söz konusudur ama öbür insanların bu ilâhî bağıştan, gök armağanından büsbütün mahrum olacakları söylenebilir mi? Üstün kişilere sık sık gelen bu nimet, öbür kişilere de, seyrek de olsa, uğramaz de-

ğil. Kur'ân-ı Kerîmde sözü edilen, Hz. İsa ve havarilere indirilmiş olan gök sofrası (maide), bildiğimiz anlamda sofra olduğu gibi ruhlara her zaman bağışlananlardan farklı olarak verilen üstünlükler ve yüceliklere de işarettir. Zaten, o sofranın maddî olanı manevî olanına idraki yönünden çok yaklaşmıştır. Birbirini tamamlayan ve zenginleştiren iki bağış. Veya oruçla iftar gibi biri diğerinin yüzü, öbürü berikinin astarı olan iki nimet. Bin türlü yenecek içilecek şeylerin nerelerden gelip vücudumuza, binlerce düşünce ve hayalin gayb âleminde ruhumuza doğduğunu, ödevini yaptıktan sonra yine esrarlı bir şekilde ortalıktan çekildiğini Hz. Mevlâna Mesnevide anlatırken maddî ve mânevî gayb sofralarının sürekli olarak vücut ve ruhumuzu besleyip varlığımızı sürdürdüğünü en beliğ bir deyişle ifade ediyor. Her gün gelen bu sofraları kanıksamış bulunduğumuz için değerini bilemiyoruz. Bir de zaman zaman bağışın yoğunluğu ve keskinliği artmakta, ruhumuz birden boşalan bir rahmet çağlayanı veya sağnağı ile karşılaşmakta.. İşte kaçırılmaması gereken seçkin an bu an. Ruhun hamile kalacağı an. Üstünlüğe, yüceliğe, hakikatlere, güzelliklere hamile kalacağı an. Ruh Meryemini Cebrailin ziyareti ettiği an. Şairlerin ilham saati gibi, her ruhun da doğurganlığı için uğurlu bir saat vardır. Kaçırılmaması gereken saat.

Eskilerin eşref saat dedikleri uğur saati belki ayrıntılar için kullanılan bir deyiş. Benim burada uğurlu saat olarak gördüğüm zaman nimeti, ruhun kendini şu veya bu sebeple içine düştüğü bir uçurumdan birdenbire çekip alabilmesinin gücünü kendinde duyduğu saattir. Bu saatin ruhta doğduğu an, anî bir aydınlanma, insana yıllarca düşünse eremiyeceği bir hakikate erme aklını, belki bir ömür boyu duymadığı veya duymayacağı iç sevinci getirecek, insan bu seçkin ışık ve aydınlıkta yepyeni bir şekilde, adeta yeniden yaratılmışçasına var olacaktır. Ölüm sularına ermiş olan insan beni, göze görünmez bir Hızır eliyle bengisu pınarından içecek ve diriliş aydınlığına

çıkacaktır. Üstün ruhlara, dediğimiz gibi, sık sık verilen bu, ruhun sıçraması imkânı, öbür kişilere de seyrek de olsa verilecektir. Allah, herkese fırsat veren, nimet saçan, maddede ve manâda lûtuf ve cömertliğine son olmayandır. O, Hz. Yusuf'un kalbine hakikat vahyini indirdiği gibi, ona muhatap olabilsin diye Firavuna da gerçek düş gösteren mutlak hikmet sahibidir. Allah, paslanmış dünya hükümdarlığı aynası olan Firavunun kalbini, gerçekliğin, iyiliğin ve güzelliğin hakikatı demek olan Hz. Yusuf'un yüzü görünsün diye arıttı ve parlattı. Sonunda Devlet içten aydınlandı ve insanlar adalet nimetinden yararlandılar.

İnsan, Firavunun düşü örneğini göz önünde tutarak umutsuzluktan kurtulmanın çaresine bakmalı. Aradan perde çekilince, çinli ressamların bin zahmetle yaptıkları bin bir renkli tablonun yansıması için bitişikteki odanın duvarlarını durmaksızın cilâlamaktan başka bir şey yapmayan ve böylece yarış ödülünü kazanan Rum ressamları hikâyesini anlatan Hz. Mevlâna gerçeğe ermek için durmadan kalbin arıtılması gerektiğini ekliyor. Düşüşünü yaşayan insan için de böyle Yine Mevlâna: «Bin kere tövbeni bozmuş olsan yine gel» derken insanın içine düşeceği umutsuzluğun yersizliğine işaret etmekte, esecek bir rahmet rüzgârından kısır ruhun kurtuluşa ereceği, böylece değişmiş olacağı, eski halinde kalmayacağı gerçeğini kerametli icazıyla özetlemekte, gök armağanı rahmanî bağışlara olan sonsuz güven ve inancını haykırmaktadır.

Tek kişiler için olduğu gibi toplumlar için de aynıdır bu. Zaman zaman gelen gerçek kurtuluş ilhamlarını değerlendirmek gerektir. Şeytanın çağrısından kaçıp Rahmanın diriltici soluğuna ruhları sonuna kadar açmak, hakikate teslim olmakta cimri ve pinti olmamak gerekir. Ruh pinti ve cimrilerinin ereceği hiç bir hakikat yoktur.

İkiyüz yıldan beri Türkiye ve İslâm Dünyası, zaman zaman gelen bu ilâhî bağış anlarını tam anlamıyla değerlendirmediği için gittikçe artan bir karanlığa doğru itildi, ruhuna ceza olarak bir azap, şifası güç bir bunalım yapıştı. Her zaman ilâç gibi sarıldığı materyalizm bünyeyi zehirledi. Ruhumuz zehrin buğusunda ütülendi. Ruhlarımızı Kur'ân pınarında yıkıyarak kurtaracak olan erlerin ve erenlerin izlenmesinden başka çare yok.

SORU

Moğol akını, Doğu İslâm kitlelerini önüne katıp Batıya getirdiği zaman halkımızın Horasan erleri, erenleri dediği ruh yoğurucuları da beraber geldi. Hattâ bazısı daha önce varmıştı. O gelişten yeni bir çiçekleniş oldu. Hamlıkla olgunluğun çarpışmasından, Batı aynasında Doğu ruhunun yansımasından, kısır topraklara sabırlı tohumların düşmesinden yepyeni bir oluşa erdik; Maveraünnehirli olarak öldükse, ruhumuzun fosforundan ışık alarak, Osmanlı olarak dirildik. Tarihin o eşsiz yeniden doğuş döneminin hangi noktasına bakılırsa bakılsın, bir erenden, bir pirden izler, destanlar, ürpertiler bulunacaktır. Çağın ve çöküntümüzün bütün değiştirmelerine rağmen, Bursa, bütün anlamıyla o diriliş günlerinin canlı ve esrarlı bir anıtı gibi gözler önünde durmuyor mu? Ya cehaletin, nankörlüğün, hattâ ihanetin hergün göz göre göre yok etmeğe çalıştığı İstanbul, bütün bu öldürücü, tüketici yıkışa rağmen, ruh kahramanı bir milletin, kendini islâm idealine vakfetmiş bir ümmetin kıyamete kadar ayakta duracak şahidi, sessiz sözcüsü değil mi? Padişahları, sadrazamları, vezirleri, şeyhülislâmları, yeniçerisi, denizcileri, dervişleri, şairleri, bestekârları, mimarları ve hattatlarıyla bütün bir ulvi medeniyet kadrosu, Arzın yüzüne, Tarihin gönlüne, insanlığın siciline unutulmaz çizgiler çekiyor, renkler ve nakışlar işliyordu o günler. Bir görünen kadro vardı, adeta, bir de görünmeyen bir kadro. Görünmeyen kadro, adeta ruhanî âlemin loşluğunda yaşar gibi belli belirsiz sezilen kişiler, arka plânda, tam bir feragatle, görünen ve meydanları tutan büyük kitleyi yetiştirmiş ve bu eşsiz devrin doğmasını sağlamışlardır. İşte her alanda halkımızın er, eren, er-

miş gibi kelimelerle andığı bu gerçekten üstün ve güçlü müminler halkın bu saygı ve sevgisini hakketmişlerdir. Bütün bir tarih ve medeniyet, onların eseri olarak ortadadır. Kimisinin hayat hikâyesinden ancak bir iki anekdot kalmış, çoğunun mezarı bile bulunamamış bu erenler, toplumumuzun temel taşlarıydı. Her alanda ömürlerini vererek bir kaç kişi yetiştirmeyi en büyük vazife saymışlar ve nesilden nesle bu vazife şuurunu arttırarak nakletmişlerdi. Sabır, alçakgönüllülük, hakkı teslim, hakikat önünde baş eğme, devlet önünde adeta kendini yok sayarcasına bir toplum bağlılığı, düzen saygısı, sıra töresi gibi sayısız erdem, yücelik ve üstünlükleri ruhlarının en derin noktalarına kadar sindirmiş erenlerin toplumu idi. Osmanlı Devletinin kuruluş ve yükseliş döneminin toplumu. Uzun süren durgunluk döneminde de bu toplum yapısı, kişilerin yetişmesi ayni güçte devam etmiş, ancak aşırı bir şekilde maddî medeniyet alanında ilerleyen Avrupa karşısında bir durma şekline dönüşmüştür. Yoksa, Devletimizin batış anı olan Birinci Cihan Savaşı döneminde bile her alanda o üstün çağ insanlarına ait özellikler parça parça da olsa görülmedi ve yaşanmadı değil.

İçinde bulunduğumuz zaman, yıkıntı yanıyla o günlere benzemektedir. O günün haçlılarının yerini bugün Amerika ve Avrupa'dan oluşan Batı Dünyası. Moğollarının yerini de Çin ve Rusya'dan oluşan Komünist Dünya almış bulunuyor. Ama ne yazık ki, hemen Horasan'dan gelip de bizi kurtaracak erenler yok. Tam tersine Horasan bizden kurtarıcı eren beklemekte.. Öyleyse ruhlarımızı kavuracak kadar sarmış olması gereken diriliş ateşi nasıl tutuşacak, kurtuluşun yeşil renkli güvercinleri ne zaman bu akşam kızıllığına bürünmüş ufkumuzu sabahın kurşunî gümüşüyle donatacak, daha açık bir deyişle islâm dünyasının ve insanlığın beklediği diriliş nesli nasıl ve nerden sökün edecek?

İşte, günlük olayların saman alevi ile yüzü arasına idealin altın levhasını germeğe çalıştığım aziz okuyucu, soru budur!

Kim ne derse desin en hayatî olduğu kadar en aktüel soru budur. Bütün aktüalitenin bağlı olduğu temel soru da bu. Haftanın toz dumanı içinde beliren aktüel konular (Dış politikada Yunanlıların aşırı istekleri karşısındaki tutumumuz, müstehcenlik tartışması, Maarif Şûrası toplantıları ve benzerleri) aslında çözümünü, temelden ve kökten çözümünü bu sorunun cevabında bulacak konulardır. Bu problemler, asıl aktüalite değil, aktüalitenin sivilceleridir. Kalemimizin usulü, sivilcelerle değil, yarayla uğraşmaktır. Yara şifa bulursa, sivilceler kendiliğinden kaybolacaktır.

Kalemimizin ikinci prensibi de yaradan veya sivilcelerden yakınmak değil, sebeplerine inerek şifa yolunu aramaktır.

İLK ŞARTLAR

İslâm Dünyasının bunalımlı bir döneminde Anadolu'da mayalanıp çiçeklenen bir yenidendoğuş, köklerini bir yandan klâsik islâm kaynaklarıyla pekiştirirken, öte yandan çağdaş İran ve Türk edebiyat, düşünce ve inanç hayatı gibi iş, askerlik ve toplum hayatının her bölümüyle de sıkı bağlar kurmuş bulunuyordu. Her alanda ilkler, başlar, o günün diliyle pirler vardı. Çoğalmak ve olgunlaşmak yeterli idi büyük yapının yükselmeğe başlaması için. Bir konunun sırrına ermeyi belirten mistik «pir» deyim ve kavramı, yaşama ve tecrübe etmeyi ön plânda tutan bir değerlendirmeden alıyordu öz anlamını. Pirler, sadece ilgili oldukları sanat ve bilgi alanlarının birer ustası değildiler, ayni zamanda her biri dindarlıkta, hakikata ermeyi şahsîleştirmede ve manevî âlem olgunlaşmasında da seçkin ve önder kişilerdi. Medeniyetin görünen yanını kurar veya büyütürken birbirinden kopmadan, ayrılmadan, genel medeniyet bütünü içinde serpilen bu ulular, görünmeyen yanını, yani manevî cephesini de ahlâkları, faziletleri, ilham ve keşifleri ile örüyor ve bu örgüyü gün gün genişletiyordu. Gündüz işlerinde olan bu kişiler geceleri veya fırsat buldukları her vakit, çevrelerinin yetişmesine olanca güçleri ile çalışıyorlardı. Tabiî, gündüz ihtisaslaşılan işte değil, aynı zamanda manevî bakımdan da bir olgunluğa erdirmek için ellerinden geleni yapıyorlardı. İşte böyle gerçekleşti Osmanlı yenidendoğuşu.

Şimdi, İslâm dünyası, yeniden yoğrulmak ve kurulmak ihtiyacındadır. Her alanda sessiz, alçakgönüllü, sabırlı, bilgili, ahlâklı, dindar liderler gelmedikçe beklenen diriliş gerçekleşemez. Bu yeni erenler ve pirler dünyamıza, yani İslâm âlemine

dışardan gelecek değil. Artık Horasan'dan beklenecek eren yok. İçimizi Horasanlaştırmak ve Horasan erenlerini içimizden çıkarmak zorundayız. Öyle ermiş kişiler ki, burdaki çalışmalarının etkisi bir gün Horasan'a erdiğinde, oradakilerin gönlünde hemen aşina bir titreşim yapsın..

Bu ululari yetiştirmek için eski manevî hayatın ipuçlarını arayıp bulmak, bir enkaz halinde de olsa kalanı, kalıntıları ortaya çıkarmak, bu yapıyı kendi kanunları ve mantığı içinde restore etmek, bu yapıları tekrar çalışır kılmak, onların gelişmesine engel yeni görünüşlü temelsiz yapıları da ortadan kaldırmak şarttır.

Gelmekte olduğunun ilk işaretlerini veren Diriliş Neslinin ilk ustaları ancak inanç ateşi, feragat ahlâkı, benliği kırma kahramanlığı, arı gönüllülük yiğitliği gibi özellikleri taşıyan ulular olacaktır. Hiç bir zaman ululuk iddia etmeyen, kendilerini ulu görmeyen, kendi ululuklarının farkında bile olmayan, işe ve esere gömülmüş, doğacak yeni büyük yapının doğuşuna kendini vakfetmiş ulular. Suda kendini gören atın suyu geçememesi gibi, kendini gören kişi de ulu eserin istediği büyüklüğü ve gücü gösteremez.

Eski kültürü günümüze olanca canlılığıyla aktarmak, kabiliyet ve dehamızı köreltmeden birbiriyle ilişkili olarak her alanda dirilişe çevirmek, kendimizi, İslâm Dünyasını ve insanlığı hakikat sistemi olan İslâmda kurtuluşa ermeğe çağırmak, bu ulular kadrosunun doğumu için ilk hazırlık şartlarıdır.

İNSANLIĞIN ÖNDERİ YENİ NESİL

Gün gün aktüelin toz bulutunun içinden sıyrılmaya başlayan, ufkumuzda varlığını duyurmanın ilk kımıldanış işaretlerini veren, silüeti yavaş yavaş beliren, dünyasından ilk haberleri ve muştuları gönderen bir nesil ortaya çıkmaktadır. Gözler görmek istesin istemesin, kulaklar seslerini duymaya niyetli olsun olmasın, bu nesil, Diriliş Nesli, kendi hamurunu kendi elleriyle yoğura yoğura, kendini süt, kan ve et kıyametinden düşünce, inanç ve davranış dirilişine yücelte yücelte doğmakta, oluşmakta, varolmakta, doğrulmakta, düşmekte kalkmakta, tarihin, toplum şartının, kader hakkının içinden göğermekte, çiçeklenmekte, yeni bir duyarlık ve heyecan saati içinde soluk alıp vermekte, tek kelimeyle gelmektedir.

Ölümden sonra dirilişin kasırgasında döne döne çilesini çekmekte olan bir toplumun, bir halklar toplumunun, bin yıl ağırlığıyla Asya'yı sabit tutmuş, dünyanın ve insanın azgınlığına göğsüyle set çekmiş bir hakikat ümmetinin son umut meyvesidir bu Diriliş Nesli.

Halûkun nesli dönemi kapanıyor. Âsımın şehit neslinin topraktan yeniden yeşermesi olarak Diriliş Nesli Dönemi başlıyor.

Bu nesil, korku ve muştu neslidir. Nerdeyse hakikatı yeryüzünden silmeyi başaracak olan şeytancı güç ve dehanın son insan ruhlarında doğurduğu kıyamet gününe mahsus korkudan gelip, en zayıf anında bile mağlûp olmayan, hakikatın şanını tarihin alnına en derin çizgilerle yazan, insanlığın sarılacağı son kurtuluş ipi olan bir ülkünün, islâm ülküsünün tükenmez muştusuna çağıracak olan nesil.

Bu neslin gelmekte olduğuna olan inancımız, kendimizi körükörüne aldatışımızdan, temelsiz bir iyimserlikten doğmuyor. Bütün çetinliklere, zorluklara, imkânsızlıklara, karanlığın dehasına ve şeytanın şuuruna rağmen, yavaş yavaş oluştuğunu gördüğümüz Diriliş protoplazmasına olan inanç ve güvenimizden doğuyor.

Başka türlü olamaz. Bu nesil gelecektir. Kıyamet kopup insanlığın defteri dürülünceye kadar iyiliği emreden, kötülükten alıkoymaya çalışan, Allah'a, hesaba, öteye inanmış, ölünceye kadar zulme razı olmayacak denli yürekli, doğru, iyi ve güzelin bayrağını yere düşürmeyecek bir topluluk, olacaktır.

Aksi halde insanlık, hayvanlık derecesine düşecektir.

Aksi halde, yiyeceği yemekten ve çiftleşmeden başka bir şey düşünmeyen, güdümlü bir maymun nesli insanlığın yerini almış olacaktır.

Medeniyet tarihi, eski bir tomar halinde toparlanıp bir yana itilecektir.

Hayır, insanoğlu, bu dereceye düşmeyecektir.

İslâm dünyası yeniden insanlığın kurtuluşunda önderlik görevini üstlenecektir.

Bütün bir insanlıktan zayıf zamanımızda ihanet görmüş de olsak, kendimizi kurtarırken insanlığı da kurtarma gibi son derece güç ve ağır, fakat o nisbette şerefli tarihî hakikat ödevini yüklenmekten kaçınmayacağız.

İnsanlığın her batış bunalımında Kur'ândan gelen bir esinti, islâm dünyasını uyarmış ve dünyaya yeni bir diriliş nesli göz açmıştır.

Dünyanın yaradılışından bugüne kadar böyle olmuştur. Sonuna kadar da böyle olacaktır.

Bugün islâm dünyasının her yanı sızım sızım sızlıyor. Her yanda mazlûm müslüman kanı akıyor. Milletlerarası kara

deha bütün haber vasıtalarına el koyduğundan duyurulmuyorsa da sızıntılar bile insanlığın ve müslümanların içndeki büyük trajediyi duymamıza yetiyor. Filipinlerde her gün öldürülen yüzlerce müslümanın acısı içimize çökmüştür. Habeşistan'da ezilen, Filistin'de yokedilen müslümanların acısı, doğmakta olan neslin ilk dünya idrakidir.

DİRENİŞ DİRİLİŞE DÖNDÜĞÜNDE...

«Eski Mısır, Kartaca, Eski Yunan, Roma gibi biz de tarihe karıştık da yerimizi yeni bir medeniyet mi aldı? Bütün uğraşma, didişme ve çırpınmalarımız boşuna mıdır» gibi bir şüphe zaman zaman gelecek müslüman entellektüelin hatırına. Mümkündür. İnsan psikolojisi için olağandır bu. Sıkışık anların psikolojisi ile, insan, umut lâmbasını aşırı yakma veya kısma yoluna gider. Ama sükûnet anlarında ölçülü şekilde düşünür ve ne boş umut, ne umutsuzluk, dengeli bir umma içinde dâvasının güçlüklerine katlanır.

Aslında bizim medeniyetimiz büyük bir yara almış, önemli bir buhran dönemine girmiş, fakat batmamıştır. İslâm dünyasındaki bütün toplumları ayakta tutan hâlâ islâm medeniyet ve hayatıdır. Ondan koptuğunu sananlar bile henüz onun nimetlerinden faydalanmaktadırlar. Gerçekten islâm tamamen ortadan çekilmiş olsaydı, bütünüyle bir karanlığa gömülmüş olacaktık. Ve bir daha aydınlık yüzü görmemek üzere.

İslâm nimetinin yer yer bizi terkettiği ne acıdır ki bir gerçektir. Nitekim islâm ruhundan fazla uzaklaştığımız noktalarda kalbimizin karalığı daha fazla, ruhumuzun bukalemunluğu daha artık. İslâmla ilgisini koruyan alanlarda ise zaman zaman dünyanın bile dikkatini çekecek parlak örnekler veriyoruz.

Umutsuzluğa gerek yok. İslâm bizi henüz kökten terk etmedi. Ama terk etmesinden korkalım. Ve terk etmemesi için vaktinde davranalım ve geç kalmayalım.

Eski medeniyetlerin ve kültürlerin yıkılış ve çöküş sebeplerini düşündüğümüzde, bizim, şu anda, her iki yana da, yani

hem yeniden tam anlamıyla varoluş, hem de Allah korusun tam anlamıyla yokoluşa açılan bir köprünün üzerinde durduğumuzu göreceğiz.

Öbür medeniyetler her yönden kendisinden daha güçlü bir medeniyet geldiği için geçerliğini yitirip tarihî hayatını tamamladı. Bir kültür, kendisinden daha etkili, insanı daha çok varoluş coşkunluğuyla dolduran yeni bir kültürle karşılaşınca kayboldu veya onun içinde eridi. Yapı iken, yeni bir yapıda malzeme veya enkaz oldu. İslâm Medeniyeti ise kendisini aşan bir medeniyet veya kültür hamlesi tarafından saf dışı edilmiş değil, henüz savaşını veren ve yaşayan bir realitedir. Yani tarihe karışan öbür kültürler gibi sadece kitapların ve ilim çalışmalarının konusu değil, bizzat hayatımızın içinde yaralı veya sağ bütün cepheleriyle bize nefes aldıran, bizi biz kılan canlı bir medeniyet ve kültürdür. Eski Roma ve Yunan medeniyetlerinden ilham, islâm medeniyetinden de ders alıp materyalist bir ruhla bir eşya medeniyeti kuran ve bu noktada bizi aşan Avrupa, «insan» getirmede çok gerilerde kalmış, felsefî anlamda insanlığın gerilemesine, ruhça düşmesine ve alçalmasına sebep olmuştur.

İslâm bugün, Batı Medeniyet ve kültürünün insanlığı büsbütün yok etmemesi için direniyor. Bu direnişi dile getiren güçlü romancı, şair ve düşünürlerimiz yok. Batılı kadar habbeyi kubbe yapamadığımız için ne medeniyet ve kültürümüzün yüceliğini tam anlatabiliyor, ne de şerefli direnişimizin destanını yazabiliyoruz.

Ama direniş dirilişe dönüştüğü an, bu ifade gücü de gelecek, yüzyıllar süren kahramanca dayatmanın anlamı bilinecek, islâm kültür ve medeniyetinin insanlığı yaşatan ilâhî sistem olduğu açık ve seçik bir şekilde kavranacaktır.

VE İNSANLIĞIN DİRİLİŞİ

Eski Mısır, tabiattan aşırı kopma, aşırı soyuta (mücerrede) kaçma yüzünden battı. Aşırı soyut, hayat damarlarını kopardı Mısır'ın. Fıtrat bozuldu. Adalette fazla soyuta kaçış, zulme sebep oldu. Zulûm de yıkılışa, bozuluşa. Hükümdar tanrı, devlet hak, kanun hakikat sayıldı. Eski Mısır taşlarında gördüğümüz, elinde teraziyi tutan sembolik şahıs, hayat değil, ölüme aittir. Halbuki o çağda yeni doğan Yunan ve Roma dünyası böylesine ölüme kapamamıştı kendini. Gerçi bu ikisi Mısır medeniyeti kadar derin, düşünce yapılı, metafizik karakterli değillerdi ama bu aşırı soyutlaşmanın verdiği donmadan da uzak idiler. Yunan medeniyeti duygu dünyası ile, Roma da davranış düzeni ile insanın hayat atılımını en güçlü bir sistem ve seviyeye kavuşturmuşlardı. Bir nevi, Mısır medeniyeti ölüme fazla eğildiği için ölmüştü. Nitekim, sonraları aynı akibet, bir başka biçimde Yunan medeniyetinin de başına geldi. Bir uçuruma fazla sarkan, içine düşebilir de. Duyguyu masal, masalı din yapan eski Yunan da, bu aşırılığı sebebiyle insan fıtratından, yaradılışından uzaklaştı ve bu uzaklaşış onun gerçek hayattan kopuşuna, hayattan kopuş da ölümüne yol açtı. Roma kartalını da tevazuda daha aşağısı düşünülemiyecek kişiler yere çaldılar. Yani Roma da davranışta aşırılığa gitti ve gurura saplandı. Yenilmezliğine, yıkılmazlığına inandı. Bu aşırı güven gerçekleri görmesine, tarihin yeni kuvvetlerinin harekete geçtiğini görmesine engel oldu. Nitekim, daha önce de Kartaca, Roma'nın doğuşunu küçümsemişti. Her medeniyetin, her kültürün, her ümmetin ve her milletin bir kader, bir alınyazısı

saati vardır ve gün de gelince, o, ne bir saat geri kalır, ne de bir saat ileri gider.

En ilmî metotlarla araştırılıp tesbit edilmesi gerekli düşünce, duygu ve davranış aşırılıkları yüzünden medeniyet, kültür ve toplum hayatımızın ağır bir kriz dönemine girdiği ve bundan, karşı kültür ve medeniyet olan Batı medeniyet ve kültürünün faydalandığı bir gerçektir. Ancak burada unutulmayacak nokta, Batı medeniyetinin getirdiği değerler tablosunun İslâm kültür ve medeniyetini topyekûn geçersiz kılacak bir üstünlük ve yücelikte olmadığı noktasıdır. Tam tersine, fizikötesi görüşünde, ahlâk anlayışında, fazilet kavrayışında, sanat ve edebiyat gerçekleştirmelerinde medeniyet ve kültür tarihi ve felsefesi açısından tam bir kaçış ve çekiliş olmuştur Batı çıkışı. Gerçi Ortaçağ Avrupasına göre bazı alanlarda bir ilerleme vardır Rönensansta. Ama yeni çağ medeniyeti olan İslâm'a göre bir sapış, bir aşırılık söz konusudur. Biz bir krizin içinde olduğumuz gibi Batı da bugün bizimkinden aşağı olmayan bir krizin içine yuvarlanmak üzeredir. Maddî üstünlük bu krizi saklıyor ve gözlere pek göstermiyorsa da Batı'nın krizi gittikçe daha çok hız ve yoğunluk kazanabilir. Allah göstermesin biz dirilmemecesine batacaksak, ben eminim ki, Avrupa bizden önce batacaktır.

İnsanlık tümüyle bir buhran içinde kıvranıp duruyor. Kimi medeniyetler bitiş acısını çekmekte (eski Çin ve Hint inanç ve yaşayışları), kimisi eski ateş ve harareti kaybetmenin, küllenmenin ve külle, ölü toprağıyla örtülmenin azabını yaşamakta (bizim medeniyetimiz), kimileri de sığlığın, suyun dibinin çabuk görünmesi, sınırlarına ulaşma sıkıntısı ve korkusuyla ürpermekte (Marksist dünya dahil Batı medeniyeti). Bütün insanlık bu sebeple diriltici soluğu beklemekte.

İnsanlığın beklediği nesil, bütün bu medeniyet haşrü-neşrinin hesabını görecek, verecek ve insan yaradılışının terazinin öbür kefesindeki karşılığı olan, aşırılık ve sapmalardan uzak İslâm idealini terazinin bu tarafına da taşıyacak nesil olacaktır.

«KALKINMA»

Çağımız modalaşmış kavramlarından biri de «kalkınma» kelimesidir. Kalkınma edebiyatı, bir söz enflasyonu halinde, siyasî yayın hayatını şartlandırmıştır. Bunun sebebi belli: Elli yıl içinde üstüste iki korkunç savaş geçiren ve sonuca varışta ekonomik durumun önemini kavrayan dünya, savaş biter bitmez bütün dikkatini bu yönde topladı. Hattâ ülkelerin birbirini yanıtlamalarından kendi propagandalarını yapma biçimine kadar geniş bir alanda yazma ve düşünme, ötedenberi olan ilmî çalışmanın yanında yer aldı. Ve böylece her alanda olduğundan daha çok ekonomi alanında ve hele «kalkınma» kavramı etrafında yalanla gerçeği birbirinden ayırmak güçleşti. «Kalkınma» kelimesi sihirli bir kelime haline geldi. Kapitalist, komünist, liberal veya sosyalist, bütün siyaset yazarları başarılarını bilerek bilmeyerek bu sihre dayamak ihtiyacını duydu. Kitleler de, bilhassa partiler tarafından bu kelimenin balmumundan kılıfı içinde sunulan tasarı ve vaadlerin peşinden sürüklendi.

Ama zaman geçtikçe, insanlar savaşın panik doğuran psikolojisinden uzaklaşmaya başlamış, ekonominin insan hayatının önemli bir bölümü olmakla beraber, tamamını şartlayamaz, daha doğrusu şartlamasının insanoğlunun bugüne kadar gerçekleştirdiği hayatla bağdaşamaz olduğunu görme fırsatını elde etmiştir.

Bizde de uzun zaman toplum ve siyaset tartışmaları «kalkınma» kavramı etrafında döndü durdu. Daha önceki doğu-batı, medeniyet seçme ve değişme tartışması sessizce kalkınma

iddialı ekonomik sistem tartışmalarına kaydı ve tartışma silâhların ucuna kadar uzatıldı.

Halbuki bizim problemlerimiz, bir savaş sonrasının veya genel olarak ilkel kalmış olmanın doğurduğu ekonomik sonuçla ilgili değil. Elbet, çağın ekonomik şartları bizi de etkiliyor. Savaşların ekonomik hayatımızı büyük çapta sarstığı bir gerçek. Ama ruh ve kafalarımızı uğraştıran şuur veya şuuraltı ana problemimiz, ekonomik perspektifi aşıyor. Onu içine alıyor, fakat o noktada durmuyor.

Bu yüzdendir ki, model olarak İsveç, Alman veya Japon kalkınmasını teklif etmek, problemin şahdamarından habersiz olmaktan ileri gelmektedir. İsveç ve Alman toplumları bütün farklılıklarına rağmen Batı Medeniyeti içindeki toplumlardır ve onun genel çizgilerinden ayrılmazlar. Öbür Avrupa devletlerinin istediği, Almanya'nın yok olması değil, Avrupa'nın hakimiyetini eline almamasıydı. Yoksa, Almansız bir Avrupa, bir Batı olmayacağını bilirler. Onun için Almanya'yı düşüren onlar olduğu gibi kaldıran da yine onlar oldu. Alman harikası, Alman mucizesi gibi mübalağalı kelimelerle anlatılan olayın tarihî perspektiften görünüşü budur. Japon mucizesi denilen olay da, bir ırkın tarihî gelişmesindeki önemli bir safhaya varışı olayıdır.

Bizim durumumuz ise çok farklıdır. İslâm Dünyasının liderliğini, temsilciliğini, sahipliğini uzun zaman yapmış ve bunun savaşı sonucunda Batı tarafından her anlamda yok edilmek istenmiş, dıştan kuşatıldığı yetmezmiş gibi içten de sarılmış ve kuşatılmış, varoluşun en trajik alınyazısını yaşamış bir toplumuz biz. Batı, Almanın ve Japonun gücünü kırmak veya sınırlamak ister. Ama sadece kuvvet ve kudretimize değil, bizim varolmamıza tahammül edemez, yaşamamıza razı değildir. Bizimle birlikte bir medeniyeti ve kendi hakikatını tehlikeye sokan bir hakikatı yok etmek istemektedir. Bunun içindir ki, kalkınma kavramı değil diriliş kavramı, bizi biz edecek, bizi biz olarak ayakta tutacak sisteme uygun düşmektedir.

«YÜCE DEVLET»

Osmanlı İmparatorluğu adını verdikleri devletimizin asıl adı, Devlet-i Aliyye (Yüce Devlet) idi. Hiç bir zaman ne hedefleri, ne yapısı itibariyle imparatorluk denebilirdi ona. Baştan sona her kuruluşunda islâm insanının devlet anlayışını gerçekleştirmek düşünce, inanç ve heyecanı görülüyordu. Müslümanları bir bayrak, bir devlet kanadı altında toplamıştı. Batıya karşı, müslümanları doğrudan doğruya, Asya'yı da dolaylı olarak koruyan, tarihî, siyasî, askerî, sosyal bir çin seddi idi. Yalnız maddî anlamda bir sed değildi, ayni zamanda manevi alanda da Kur'an-ı Kerimde anılan Zülkarneyn Seddi gibiydi. Yüzyıllarca yukardan Rusların, Batıdan Avrupalıların, Doğudan İranlıların durmak bilmez saldırılarıyla yıkmak istedikleri bu devlet, üç kıtanın kavşak noktasında bütün dünyaya insanlık dersi veren, adaletin, merhametin, faziletin kalesi bir islâm ve bir ortadoğu devletiydi. Ne zaman ki düşmanlarımız onu yıktı, o zaman, Ortadoğuya ve bütün islâm ülkelerine zillet yağdı; çirkef, bendi yıkılmış baraj suları gibi boşandı üstümüze.

«Yüce Devlet»i Avusturya imparatorluğu, Rus Çarlığı gibi günü geçmiş bir devlet sayarak Birinci Cihan Savaşında yıkılışını tabii görenler, basit, fakat hain bir propagandanın zihnî kurbanı oluyorlar. Rus Çarlığı yıkıldı ama yerine daha korkunç bir komünizm imparatorluğu kuruldu. Avusturya-Macaristan imparatorluğunun yerini Almanya aldı. Ama «Yüce Devlet»in yerini alan bir devlet kurulmadı. Daha doğrusu kurdurulmadı. İslâm devletleri irili ufaklı lokmalar halinde batılıların iştihasına terk edildi.

Halbuki asıl yıkılmaması gereken, ayakta durması, daha gelişmesi, serpilmesi beklenen «Yüce Devlet»ti. Bir yenilenme, bir tazelenme ile çağın yeni tarihî ve siyasî şartlarına göre yeniden örülüş, «Yüce Devlet»e Afrika'nın da kapılarını açacak, Asya'nın da önderi olma imkânını bağışlayacaktı.

Devlet yorgundu. Onu içten dinlendirecek bir dirilişe, bir iç dirilişe ihtiyaç vardı. Fikirleri kamçılamaya, ihtirasları değil, ruhları kırbaçlamaya, her yönde, köklerdeki kireçleşmeyi önleyecek bir tazelenişe girişilmekte geç kalınmayacaktı.

İkinci Cihan Savaşının verdiği fırsat, «Yüce Devlet» yaşamakta olsaydı, islâm dünyası için eski büyük ve altın çağların geri gelişi gibi değerlendirilebilecekti.

Şimdi Avrupa Birliğinin kurmak istediği tek devlet, müslümanlar tarafından aslında bin üçyüz yıl süren bir ömürle Birinci Cihan Savaşına kadar gelmiş bir devletin benzeri olacaktır, kendileri açısından.

İslâm Dünyası da, ırk, âdet, dil, mezheb farklarını bir kopuş sebebi kabul etmeyen üstün ve ileri devlet idealini elli yıl öncesinde olduğu gibi gerçekleştirmek zorundadır.

Devletimizi, en ileri bir şekilde, en yüce insanlık prensipleri olan islâmı idealiyle dopdolu olarak, Afrika'nın Batısından, Asya'nın Doğusuna kadar bütün müslümanları çevreleyecek şekilde, yeniden diriltmek zorundayız.

Yıkılan «Yüce Devlet», Dünya düzeninin temel taşıydı. Bütün müslümanların ana kucağıydı, güneşin doğduğu yerden battığı yere kadar. Her bölgenin özelliklerine saygı göstermek ve değer vermek şartıyla ve federatif bir yapı ile, irili ufaklı bütün İslâm devlet ve toplulukları, yeniden kurulacak Yüce Devlette yerini almadıkça, sahipsiz kalmaya, aç kurtlar tarafından parçalanmaya mahkûm olacaklardır.

İlkin ruhlarımıza kurtarıcı devlet fikrini aşılıyalım.

DUVAR

«Bizim duvarımızdan yüksek duvarlar haraptır» dediği söylenmiştir Ahmet Rüfai Hazretlerinin. Bu sözle Peygamber soyundan geldiğine işaret ettiği kabul edilir ve bu söz o yönde yorumlanır.

Üstün insanların söz ve davranışlarını yorumlarken alelâde insan psikolojisinden hareket etmek yanlış bir metottur. Çünkü: Büyük insanın da şüphesiz alelâde insanla ortak olan yanları vardır ama, bu, alelâde hayat vakalarıyla ilişkili yanlarıdır. Yoksa dâvâsıyla ilişkili yönlerinde büyük insan her vakit büyüktür, dâvâsıyla ilgili sözlerinde her vakit şahsından, ego dünyasından sıyrılmıştır. Şahsî hayatından bir havanın dâva hayatına sızmaması için elinden geleni yapar da kahramanlığından şahsî hayatına bir esprinin, bir atmosferin taşmasına engel olamaz. Yani dâva hayatı özel hayatını şartlar, özel hayatı dâva hayatını değil. Bunun içindir ki, onların söz ve davranışlarını kendi havsala ve idraklerine göre yorumlamakta insanlar hesapsız yanlışlık ve haksızlıklara düşerler. Bu yanlışlık ve haksızlıkların temelinde de, o büyük insanı, kahramanı kendi nefslerine kıyas etmeleri, kendilerini bilmeden onun yerine koymaları gizlidir.

Büyük şeyhin sözü, ilk yorumlandığı, yani Peygamber soyunun ululuğu anlamında da doğrudur ama, bu içiçe olan anlamların en sonuncusudur. Şeyhin kasdından ırak olarak, bizzat söz kendisinde o anlamı da taşımakta ise de, daha önce gelen yorumları ikinci plâna iterek sonuncu plândaki bir yorumu ön plâna almak, o sözü de, o sözün sahibini de bütünüy-

le anlayamamaktan, söz ve davranışlarının yüceliğini kavrayamamaktan doğuyor. Ahmet Rüfai Hazretlerinin ne yolu, ne mizacı bu sözü mensup olduğu büyük soyun üstünlüğü anlamında kullanmasına elverir. O, yeminler ederek, bağırarak ve haykırarak, şeyh olmadığını, şahsı adına hiç bir iddiası bulunmadığını açık açık ve yüzlerce sefer söylemiştir. Konuşmalarının çoğunda insanları iddialardan kaçınmaya, hakikata sarılmaya çağırmıştır. Nasıl olur da, mensup olduğu şerefli soy hesabına bile olsa, böyle bir öğünme yoluna gider?

Bu yola gitseydi bile gerçeği söylemiş olacaktı ama, hakikatlerin de kendi aralarında derecelenmesi vardır ve bu gerçek de en alt derecede bir gerçek ifadesidir. Ancak, firavunvari soyların öğünmelerine karşı bir savunma ve red sözü olarak kullanılabilir. Ama, bana kalırsa, Ulu Pirin sözü, bu yakıştırmalar veya adeta mazerete benzer bu sınırlamalardan uzaktır. İşin gerçeği, bu sözün özel anlamında değil, genel anlamda ve anlamında kullanılışıdır. Çünkü: Peygamber soyu kendisini normal olarak Peygambere, Peygamberimiz de bütünüyle İslâma bağlanmış, onun dışında var görmemiştir. «Bizim Duvarımız» sözüyle Büyük Eren «İslâm»ı kasdetmiştir. Her kim İslâmdan daha yüksek bir yolu olduğunu iddia ediyorsa bilsin ki yanılmaktadır ve onun yolu haraptır. O yol şu veya bu gün, şu veya bu şekilde, şu veya bu şartlar sebebiyle bir an için revaç bulabilir, ama bu rağbet geçici bir rağbettir. Er geç o yol terkedilecek ve İslâma dönülmedikçe ruhun ve kalbin hakikatten duyulan o gerçek tatmine ulaşması, erişmesi mümkün olmayacaktır. Peygamberin, soyunun ve çevresinin gelip geçmiş ve yaşamakta olan bütün müslümanların duvarından daha yüksek bir duvar olamaz. Böyle bir iddia ile yükseltilen duvarı temeli taşıyamaz; o temele taşıyacağından daha büyük bir yük yüklenmiştir. İslâm duvarı, Allahın yükselttiği duvardır. Onunla kim yarışabilir? İşte Ahmed Rüfai Hazretlerinin sözü bu anlamlardadır. Şeyh, kendisini ve mensup

olduğu soyu değil, hepimizin mensup olduğu İslâm ve imân hakikatini «Bizim Duvarımız» deyişiyle vasıflandırıyor.

Ve, evet, o anlamda, bizim de her zaman söylememiz gerekir: «Bizim duvarımızdan yüksek duvarlar haraptır.»

İslâm dini, medeniyeti ve kültürü önünde yükseltilmek istenen bütün din, kültür, medeniyet ve sistemler haraptır. Hazreti İbrahimin önünde Nemrut ateşinin, Hazreti Musa'nın Asası önünde Firavun müneccimlerinin, Hazreti Yahyanın kesik başı önünde Roma uşağı Herotların, Hazreti İsa'nın önünde Roma çarmıhlarının, en büyük Peygamberin önünde Ebucehil inadının, İran gururu ve Bizans karanlık dehasının, kerbelâ şehitlerinin kanı önünde Yezit ve Haccac zulmünün, hakikatin önünde yalanın, samimiyetin önünde hilenin, sadakatin önünde vefasızlığın, Rahmanın önünde şeytanın, Mehdinin önünde Deccalın harap olması, yerle bir olması gibi.

Olduğu gibi ve olacağı gibi.

MUCİZE MEDENİYETİ
ve
GÖRÜNTÜ MEDENİYETİ

Batı Medeniyeti, özüyle bir duygu medeniyetidir. Göz medeniyeti, işitme medeniyeti, dokunma medeniyeti. Duygu yönündeki bu gelişme, giderek, uzaklıkları yakına çağırmaya okyanuslar ötesindeki bir görüntüyü berisine taşımaya, sesleri zaptetmeğe ve iletmeye kadar vardı. Telefon, telgraf, radyo, televizyon, teyp, radar... gibi sayısı bir hayli kabarık aletin ördüğü yapı, bu medeniyetin araç ağı... Öylesine bir gelişme ki, bu, duygu medeniyeti nerdeyse giderek bir «görüntü medeniyeti»ne dönüşecek. Bir tezat mı söz konusu gelişmenin başıyla sonu arasında? Yani görüntülerin böylesine bir varoluş kazanması, bir nevi, yine eski çağlardaki vizyon yeteneğinin modern bir biçimde, elle tutulur metodlarla ortaya çıkması mı demek? Sanmıyorum. Bence benzeyiş görünüştedir. Ruhun yücelme anlarında eriştiği vizyon dünyasıyla, aklın deneyler sonucu yakaladığı görüntü çağlayanı arasında bir varoluş, kaynak ve doğuş birliği ve beraberliği yok. Tersine, bir zıtlık var bir bakıma doğuşları açısından. Ruh dünyasının ulaştığı vizyonlar, ölçüye biçiye gelmez keyfiyetleriyle zaman ve mekân kaydından sıyrılarak, kendilerine mahsus bir vücut kazanarak doğarlar. Bu doğuş insanı sonsuz bir iç sevincine erdirir. Adeta insan olmanın üstüne çıkarır bir yaratış dünyasında. Görüntü medeniyeti dünyası ise, duygularımıza yatkın maddelerin üzerindeki tecritten (soyutlamadan) oluşuyor. Yani biri, maddenin zihince inceltile inceltile neredeyse soyut hale gelmiş bir

kesiminde, sesin, sözün, biçim ve görüntünün canlandırılması, göze ve kulağa doğrudan doğruya ulaşacak bir derecede konkreleştirilmesi, öbürü ise, insan ruhunun daha yüksek bir ruh dünyasına, melekler âlemine, ilâhi tecelliler katına, daha doğrusu bu katları farketme gücüne ulaşmasının içimizdeki yankıları. Aşk coşkunluğu, vecd somutlaşmaları, insanı, fiziği aşan bir kudret ve tasarruf gücüne erdiriyor; halbuki, çağdaş Batı Medeniyetinin görüntü doğurmadaki başarısı, zaman ve mekânı kullanmadaki bir devrimi aşmıyor.

Mucize ile görüntü olağanüstülüğü arasındaki fark, anlaşılıyor ki bir öz farkıdır. Ait oldukları âlemlerin, varoluş dünyalarının farkı. Hazreti Musa'nın Âsa mucizesinde büyücülerin marifeti, bugünkü Batı Medeniyeti harikalarının ilkel bir şekliydi. Ama olağanüstü deney, fizik dünyada yapılıyordu. Âsaya gelen can ve dirilikse, ötelerden, aklın ermediği bir bölgeden gelen bir soluk, bir canlılıktı. Bu müşahhasın (somutun) karşısına çıkan mücerredin (soyutun) zaferi değil, fizik dünya müşahhaslığını aşan bir müşahhasın anıtıydı. Hazreti İsa'nın mucizelerinde de, kutsal ruhun tasarrufu, eşyanın üzerinde değil, doğrudan doğruya insanın, hatta bizzat peygamberin üzerinde oluyor veya görünüyordu. Onun babasız doğması, çocukken konuşması, ölüyü diriltmesi ve yücelere ağması, denilebilirse, hep kendi ruhu üzerinde kendine ve insanlığa ulaşan ilâhî bağışların gerçekleştirdiği mucizelerdi.

Budizmi, bugünkü Batı Medeniyetinin tam zıddı saymak mümkündür görüntü açısından. Gözü, kulağı, şehvet duygusunu, giderek vücudu ve bütün duyguları iptal ede ede yokluktaki büyük sükûnete ulaşma, Budizmin özlem hedefi gibi görünüyor. Bir nevi, hakikat, bu yokluktaki büyük sükûnetin ta kendisi. Batı Medeniyetinde ise, tam tersine, gözü ve kulağı duyguları ve vücudu, onları saran ve sınırlayan fizik şartların da mümkün olduğu kadar ilerisine, ama yine de fizik dünya içerisinde ulaştırmak, daha çok hareket, daha çok izlenim, da-

ha çok dış idraklerle donatmak söz konusudur. Ruh dünyasına Batıda en çok yaklaşan Kirkegaard felsefesi bile, eninde sonunda yine de psikolojik realiteler çerçevesini aşmamaktadır.

Peygamberler Medeniyeti ise, ne doğunun yüce âlemi gibi gösterilen Budizme, ne de Batı Medeniyetinin bugünkü görüntü devrimine benzer ve uyar. Fizik duygusunu da, yokluk duygusunu da en yoğun bir kompozisyonla peşinden sürükleyen bir diriliş, ruhun dirilişi medeniyetidir Peygamberler Medeniyeti. En olgun ve son şekliyle İslâm adını alan bu ilâhî medeniyet, duygularımızı iptal etmez, fizik dünya idrakimizi olsun, yokluk idrakimizi olsun Allaha ulaşma yolunda kullanır. Yani insan kası, insan kafası, insan ruhu, bütün fiziği ve onun tam zıddı olan yokluğu da beraber sürükleyici gözle görülür, elle tutulur bir icaz, bir belâgat kazanmıştır. Bir lirizm. İnsanlığın memnunluğu içinde de, trajiği içinde de, mucize havasını, güvenini, doğurganlığını gerçekleştirme. Duygu da, eşya da, akıl ve insan ruhu da, bu medeniyet içinde, adeta, öbür dünyadan bu dünyaya vurmuş bir mucize ışığının etkisiyle ansızın anlam ve perspektif değiştiriyor. Eşya ve insan, her yönden Allaha bakıyor bu medeniyette. Allahtan gelen rahmet ışığı insanın içini ve eşya dünyasını ilâhî bir siteye çeviriyor. Vahiy insan ruhunu Allahın kenti haline getiren esrarlı bir diriliş ışığıdır. İslâm Medeniyeti, Kur'an'dan sızan bu ilâhî diriliş ışığıyla her zaman canlı ve sağ. Bütün görüntü cambazlığıyla Batı Medeniyeti ise O'nun önünde yapma ve ölü.

DÜNYA KENDİNİ YENİLERKEN

Bugün insanlığın birinci problemi, yeniden ruhun arılığına, üstünlüğüne dayanan bir medeniyet emelinin atılıp atılamıyacağı noktasında toplanıyor.

Batı Medeniyeti dediğimiz, eski Yunan'a dönüşten hız alarak maddeye ve tabiata sarılmak suretiyle insanın mutluluğunu sağlama denemesi, yani Rönesans çıkışı artık gücünün son sınırlarına varmış ve yapacağı gerçek anlamda bir atılım kalmamıştır.

Gerçek anlamda bir atılım diyorum. Çünkü: Batı, teknikte bugünkünden daha ileriye gidebilir, yeni buluşlar ve uygulayışlarla insanlığı zaman zaman şaşkınlığa veya hayranlığa sürükleyebilir, ama bunların hiçbiri insanlığın kaderi bakımından gerçek anlamda bir atılım değildir ve olamaz. Bunlar zaten kurulu bulunan zekâ mekanizmasının yeni olağan verimlerinden başka bir şey olmayacak, Batı Medeniyeti dediğimiz tarihî olgunun felsefî anlamdaki değerine bir katkıda bulunmayacak, onu yeni bir yön veya değer araştırmasına çevirmeyecek gelişmelerdir.

Teknik, bütün dünyayı daha sıkı bir şekilde bir araya getirmeğe başlamıştır. Artık sadece Avrupa veya Batı realitesi değildir üzerinde durulan. İster istemez ortaya çıkan bütün dünya halklarının akla hayale gelmedik yaşama tarzları, düşünülemiyecek gerilikleri, sertlikleri ve incelikleri, eski medeniyet kalıntıları ve yeni taklit girişimleri, dış politikaların gereğinde en küçük veya önemsiz bir devletçiliği ön plâna iten kendisine mahsus yapısı, ekonomik rekabet ve pazar kavga-

larının zaman zaman bir anafor gibi beklenmedik dünya noktalarında toplanabilmesi, yeni bir dünyanın doğumuna doğru insanlığı iten ilk şartlar ve görünüş sebepleridir. Artık dünya küçülmekte, tek bir dünya imajı insanlar için daha akla yakın bir hale gelmektedir. Temelinde Doğuya, İslâm Medeniyetine karşı bir çıkış olan olan ve köklü hakikat ve insanlık duygu ve düşüncesi özelliğini taşımayan Batı Medeniyeti, artık bu yeni doğan dünyanın inanç, düşünce ve duyarlık ihtiyacını gideremekte, ruhu aç yepyeni bir insanlık ondan yavaş yavaş hesap sormağa doğru gitmektedir. Uyanmağa, sesini duyurmağa başlayan çeşitli ırk ve bölge insanları, yüzyıllar boyunca kendilerini maddî olarak sömüren, mânevî bakımdan da söndüren, kültür bakımından kısır bir çöl halinde kalmaları için her türlü tedbir almış olan Avrupaya itham parmağını uzatmakta, hınçla ve öfkeyle haykırmaktadır.

Batı bütün bu suçlamalar, isyanlar, başkaldırmalar karşısında hile ve zor yoluyla önleme çalışmalarından başka bir şey yapmıyor. Kullandığı en dahice usul, kimi zaman bu isyanı kendi adamlarınca yürütmek, böylece dejenere etmekten ibaret. Fakat bütün bu Makyevelist metotlar da bir gün insanlığı oyalamasına yetmeyecektir Avrupanın. Zaman kazanacak, bir hayli yeni zulûmler yapma imkânına kavuşacak, ama eninde sonunda temelli bir cevap bulma ve insanlıkla bir ruh diyaloğu kurma zorunluluğunu hissedecektir. Ama o zaman iş işten geçmiş olacaktır.

Evet, yeni bir dünya doğmakta ve yeni bir insanlık teşekkül etmektedir. Bu yeni insanlık, gerçekten ilk bakışta ürkütücü ve korkutucudur. Şiddet, adeta yeni insanın dini olma izlenimini veriyor. Avrupanın dilinden düşürmediği hürriyet, eşitlik, sevgi gibi kelimeler bu yeni insanlar nazarında gülünç ve akıl almaz fantezilerdir. Şimdilik kendini marksist doktrin içinde aldatan veya aldatma ihtiyacında olan bu hareketlerin temelinde Avrupa hukukunun insanlığa yetmezliği, Avrupa felsefesinin insanlığı ilgilendiren bir yanının kalmadığı gerçeği

yatmakta, Avrupanın başarı sırrının çözümlendiği, daha doğrusu sırlı bir tarafın olmadığı inancı bulunmaktadır.

İlerde, yeni bir medeniyet davranışı bütün insanlığa yeni bir inanç, bağlanış ve sevgi doktrini kabul ettiremezse bütün dünyada bir süre bu ruhça vahşet ve tabiata dönüş hallerinin artacağı, hatta yer yer devletini kuracağı tahmin edilebilir.

Avrupa karşısında duralayan ve uzun bir süredir bir türlü gerçek ve temelli bir çıkış yolu bulamayan İslâm Dünyası dünyanın bugünkü durumunda yeni bir fırsat ve imkân karşısında kalmıştır. Eğer değerlendirebilirse kendisini kurtarmak kadar insanlığı kurtarmak da İslâm Dünyasının yeni bir oluşa ermesiyle mümkün olacaktır. Avrupaya karşı insanlığın savunucusu olarak çıkabilir İslâm Dünyası. Ayni zamanda yeni anlamda taş devrine dönüşe benzeyen çeşitli kımıldanışlara da bir son verebilir.

İslâma karşı çıkan Avrupanın sözü bitmiştir. Şimdi söz sırası yeniden İslâma dönüyor. İslâm dünyası tekrar Avrupanın karşısına çıkıp onu yaptıklarından hesap vermeğe dâvet etmelidir. Tarih ve insanlığın ruhunda yatan dinamikler bunu böyle istiyor. Avrupa da bunu sezdiği içindir ki, son bir savletle bize, İslâm dünyasına ve onun merkezi olan Ortadoğuya saldırıyor. Ama gün doğmadan neler doğar.

DEĞİŞME

Elden çıkmış cennetini tekrar bulması için Âdeme tek yol açık kalmıştı: düşüşlerin en düşüşü olan bu dünyanın şartlarından sıyrılmaya çalışmak. Bunun için de kesin bir karar vererek gönlünü bu dünyadan çevirip öteye yöneltmek. Pişmanlık ve tövbe ile başlayan bu değişim, giderek çile biçimini alır. Buraya kadar olumsuzluklardan kurtulmak söz konusudur. Bundan sonra olumlu (müsbet) dönem gelmektedir. Bu da, sağlam inanç, yürekten tapınma, Allah sevgisi ve korkusuna sarılma, ilâhî yolu gerçekleştirme dönemi demek. Bu çalışmalar, bir yandan insanı değiştirirken (Çünkü: Âdem için söz konusu olan, her insan için mânevi olgunlaşmasında geçerli olmaktadır) öte yandan dünya da anlam ve tad değiştirmektedir. Dünya artık ilk ayak basılan dünya değildir. Adeta katı dünya,şeffaflaşmış, yumuşamış ve peteklerine ruhun balını doldurmuş olur. Dünya nimetleri, ayni zamanda ahirete mahsus bir besin intibaını verir insana. Sofra gök sofrası, iftar, orucun açılması demek olduğu halde sanki orucun süreceği gibi bizde sürekli bir biçimde kutluluk duygusunu uyandırır. Böylece insan, aşağıların en aşağısından (esfel-i safilinden) tekrar yücelerin en yücesine (âlâyı illîyîne) yükselir.

Hazreti Âdem için reel olarak, her insanın ruh olgunlaşmasında psikolojik gelişim içinde kendini gösteren bu şema, toplum ve medeniyetlerin düşüş ve yükselişlerinde de işlemektedir.

Kendi medeniyet ve kültürümüz, bugün, bizim için kaybolmuş, kaybedilmiş, yitirilmiş bir cennettir. Biz de, yücelerin en yücesinden aşağıların en aşağısına düşmüş durumdayız. Bizi bu duruma düşüren Avrupa, Cennetten çıkış olayındaki yılanın, tavusun ve şeytanın rolünü oynamıştır.

Türkiye, Ortadoğu ve İslâm ülkeleri, yitik cennetini arayan insan psikolojisi içindedir.

Şeytan dışımızdan vurmakla kalmamış, içimize girmiş, ruhumuza işlemiştir. Onu ruhumuzun liflerinde teşhis edip zerre zerre yakalamak ve içimizden koğmak veya içimizde boğmak zorundayız. Yoksa gerçeği bulmak için gerekli sağlıklı düşünmeye engel olacaktır.

Duyulması gerekli pişmanlık, onun arkasından girişilecek tövbe, madeye tapmaktan ruhumuzu kurtarmakla başlayacak ve içimizde putlaştırdığımız kişileri ve kavramları asıllarına döndürmekle, icra etmekle temellenecektir.

Avrupalı, kafalarımızı ve ruhlarımızı put ormanına döndürmüştür. Önce, akıl ve imanın ışıklı baltasıyla bu putları Hazreti İbrahim gibi devirmemiz gerek.

Sonra İsmail kadar aziz ve sevgili görülen çocuk nefsi, ruh değerleri önünde kurban etmek şart.

Tekrar yücelmemiz ve eski medeniyet büyüklüğüne ermemiz için devleşmiş cemiyet nefsini, egosunu cemiyetin ruhu için kurban etmemiz gerek; her kişinin nefsini cemiyet önünde silmesi, adeta ateşe atması derecesinde feda etmesi, mutlu değişme için ilk şart.

Evet, fert, fert ve cemiyet olarak değişmemiz gerek. İlkin, kendi içimizi değiştirerek dünyanın anlamını değiştirmiş, zindan haline gelen dışımızı ışıtmış ve aydınlatmış olmanın sırrına ermeliyiz.

Sırrın çilesini çekmeliyiz.

Geçmişimize öyle eğilmeliyiz ki, uzak bir dağın ucundan kaybolmuş cennet gibi öz medeniyetimiz görünsün, zuhur etsin.

İnsanlığın beklediği değişimin erleri olmak için önce kendimizi amansız bir otokritiğe teslim etmeliyiz. Yaralarımızı deşmekten korkmamalıyız.

Değiştirebilmek için değişmeliyiz.

İnsanı, Batılıyı, Doğuluyu değiştirmek, gerçek insanlığa döndürmek, yani İslâmın kurtarıcı ışığıyla ruhlarını nurlandırmak ideâli gibi büyük ve yüksek bir ideâlin sahibi olmalıyız. Kendimizi küçük görmemeliyiz. Gurur gibi zilletin de anlamı yok. «Biz mi insanlığı değiştireceğiz» demiyelim. Değiştirecek bir güce erişecek kadar değişmek şartıyla biz değiştireceğiz insanlığı.

Eski aşk ve coşkunluğumuzu, sabır ve feragatımızı, inanç ve duyarlığımızı ruhumuzda dirilttiğimiz zaman, insanlığın hakikata dönüş akımının öncüleri, akıncıları, yeni insanlık binasına hakikat taşını yerleştiren ilk ustaları biz olacağız.

Kimse değil, biz müslümanlar.

İnançsız, puta tapıcı, çıkarcı, sömürücü ve maddeci sürüleri ne kadar üfleseler Allahın yaktığı İslâm meşalesini söndürmeğe elbet muvaffak olamayacaklardır.

İNSANLIK VE BİZ

Size Tarihin matematik kuralını söyleyeyim: İnsanlığın dirilişi, Ortadoğunun dirilişiyle doğru, Avrupanın dirilişiyle ters orantılıdır.

Eski Yunan, sanatta ve felsefede o kadar ileri olmasına rağmen, site dışındakileri yabancı sayıyor, Yunan asıllı olmayanlara insan gözüyle bakmıyordu. Bir yabancının Yunan inanç ve hayat tarzını benimsemesi ona eşit sayılması hakkını sağlamıyordu. Denebilir ki, Sokratesin, toplumun yanlış inanç ve kötü geleneklerini sarsması, başarıya ulaşsaydı, insanlıkla yunanlılar arasındaki duvarın yıkılışına ve ikisinin bir hizaya gelişine sebep olacaktı. Bunun içindir ki, onu din düşmanlığı yapmakla, gençliğin ahlâkını bozmak ve geleneklerle alay etmekle suçladılar.

Romalı, öbür insanlardan ayrılmayı bir hukuk kuralı olarak ortaya koymuş ve bu vatandaşlık hukukunu yüzyıllarca en sert bir şekilde uygulamıştır. Bu kuralda gevşeme ve sömürgelerdeki kişilerden yararlığı görülenlere Roma vatandaşlığının bağışlanmaya başlanması imparatorluk için bir zaaf ve çöküş sebebi olarak görülmüştür. Nitekim Romalıların, hıristiyanlıkta en çok kabul etmedikleri nokta, bir köle ile bir Romalının kardeş sayılabilmesiydi.

Eski Yunan ve Romanın yeniden doğuşu olan Rönesans sonrası Batı ise, eskiden olduğu kadar açık yüreklilikle belli etmemekle beraber, ayni ruh ve kafada devam etmiş, insanlığın

sırtında mutluluğa erileceği düşüncesini asla terketmemiştir. İnsanlığın ezilmesi, soyulması, kırbaç altında çalıştırılması suretiyle, Avrupa, medeniyet kurabileceğine inanmış ve gerçekten medeniyet adı altında ne kurmuşsa böyle kurmuştur. Amerikan yerlilerinin ve yerli medeniyetlerinin yok edilişi, tarih, insanlık ve dünya durdukça Avrupanın yüzkarası olarak anılacaktır. Asyada yapılanlar, Afrikada yapılanlar, müslümanlara yapılanlar da aşağı yukarı ayni mahiyette şeylerdir. Cezayir kurtuluş savaşı zamanında Fransızların yaptığı insanlık ve akıl dışı zulûmlar, Filistinde olup bitenler ve nice benzerleri, içinde bulunduğumuz ve sürüp gitmekte olan acı realitelerdir.

Avrupa ne zaman dirilmişse insanlık o vakit bunalmış ve ezilmiş, ne zaman bir iç kavgaya sahne olmuşsa insanlık bir parça rahat nefes almıştır. Hitlerin çıkışı insanlığı bir parça rahatlatmışsa da bugün tekrar kendini toparlayan Avrupa gevşeyen iplerin ilmeklerini milletlerin boğazında yeniden sıkı hale getirmeğe çalışmaktadır.

Eski Çin ve İran da, güçlendikçe çevrelerine zulm etmiş, zayıfladıkça esir milletler kurtuluşa ermişlerdir. Bugün yeniden güçlenmeye başlayan Çin, kendi nüfusundan daha fazla nüfusta öbür Asya kavim ve milletlerini boyunduruğu altında ezmeğe başlamıştır bile. Rusyanın da müslümanları nasıl ezdiğini, yok etmeğe çalıştığını, bunun yüreğimizde en kanayan yara olarak nasıl kanadığını hatırlamak ve hatırlatmak bile ne acı.

Bu batılı ve doğulu zulûm örneklerine karşılık insanlığın kurtuluşu için, büyük hareketler hep Ortadoğu dediğimiz veya dedikleri (aslında gerçek isminin «İslâm Ülkesi» olması gerekir) memleket ve bölgemizden çıkmıştır. Vaka yanı tarihin karanlıklarına gömülü olan, Nuh Peygamberin, kötülüklere dalmış kavimleri cezalandıran ilâhî görevi ve insanlığı yeniden ihyası, Hazreti İbrahimin o zamanki dünya devleti duru-

munda olan Babil ve Mısır devletlerinde insanlara, hükümdarlara, putlara tapmaya savaş açışı, Hazreti Yusufun Dünya Devleti olan Mısıra hakikat, adalet ve gerçek inanç götürüşü, Hazreti Musanın Firavun zulmüne başkaldırışı, Hazreti Yahya ve Hazreti İsanın Romaya karşı insanlığı uyarmaları, zulme başkaldırmaları, nihayet, en büyük insan, en büyük önder ve en büyük Peygamberin insanlığın kurtarıcısı İslâmı getirişi ve yayışı, devletini kuruşu, bütün bunların hepsi işte Ortadoğu denilen bu Dünya Merkezinde doğmuş, gelişmiş ve büyümüş, hedefine ulaşmıştır.

Fransız Devrimi, Rus Devrimi, Birleşmiş Milletler Hareketi gibi tarihî oluşlar sonucunda yayınlanan belgelerdeki «insan» sözüyle Avrupalılar ancak kendilerini kasdetmektedirler, yoksa gerçekte onlar Avrupa dışındakileri insan olarak kabul etmezler. Bir parça uyanan siyah ırkta beliren kin ve nefret duygusu, ibretle düşünülmeğe değer.

Ama müslümanlık, beyaz, siyah, sarı, ırk farkını, soy üstünlüğü iddialarını, rahipliği ve benzeri bütün imtiyazları yok etmiş, köleliğin tedricî olarak ortadan kalkmasına yol açmıştır.

Ne zaman Ortadoğu ve müslümanlar dirilmişse insanlık da dirilmiş, ne zaman ezilmişse insanlık da ezilmiştir.

ALINYAZISI GÜLÜMSERSE...

Mona Liza'nın, sırrını yüzyılların uzatıp büyüttüğü o gülümsemesiyle başlayan yeni batının insanı, Beatris (İlâhî Komedi), Faust, Prens Mişkin, Raskolnikof, Karamazoflar, Anna Karenina, Prens Nehlüdof duraklarındaki yansıma ve gelişmelerden geçtikten sonra çağımızda Avrupadan taşarak dünyaya yayılmaya başladı. Faulkner'in, Asturias'ın, Malraux-nun, Kavabata'nın insanlarında olduğu gibi. Hatta, o, giderek bir ara Kafkada böceğe dönüşen Gregor Samsa oldu. Evet, Mona Liza'nın yakalanmaz gülümseyişinden, melek haleli Beatristen böcekleşen Gregor Samsaya... Ya Tanrının ve hakikatın sırrını ararken şeytana ortak olan zavallı Dr. Faust ne oldu? Dr. Faust, kısa bir süre sonra ihtiyar bir tefeci kadının parası için kaatili oldu. Hıristiyanlığın akışı içinde Hz. İsa da Prens Mişkin'in bal rengi sönük çılgınlığında donduruldu. Kucağında çocuk İsayı taşıyan Meryem Anadan, gülümsemesini ruhumuza Oidipusun ölüm ve hakikat yargıcı üstadı sfenks kadar olmasa da, bir hayat yankısı gibi geçiren Mona Liza'dan Goethe'nin zavallı Greytçik'ine kadar kadınlarını acıyış, gülümseyiş, aşk ve tapınma gibi duyguların yeşertisi sayan Batı, Madam Bovary'de ona zehir içirmekten çekinmedi sonunda. Balzac'ta oyunlarının kurbanı yaptı, Zola'da boğdu. Maupassant'da ise çılgın ihtiraslarının altında ezdi. Ya Nietzsche? Allaha değil, kendi hayal ettiği insanüstüye kurban olarak adadı insanoğlunu.

Bunları Batı'yı yermek için söylemiyorum. Bunlar yergi değil, bir nevi aramalardır. Mona Liza'nın yüzünde bozbulanık, belli belirsiz gelen gülümsemenin ne anlam taşıdığını aramalı. O gülümsemenin tarihinde bakıyoruz geriye doğru melekleşen bir Beatris aydınlığı, ileriye doğru bir Greytçik hüznü ve trajik alınyazılı bir Gruşenkanın ağzından akan kan çizgileri var.

Evet, doğru bu yeni batı kadınlarında ne Venüs'ün o soğuk ve mermersi de olsa, güzelliğinin büyüsüyle insanları bir heykel galerisine döndüren zaferinden bir hava, ne de Afroditin o yakıcı alevleri, tapınakları yakan ateşinden bir kav.

Evet, Mona Liza'nın gülümsemesinde inancın izleri vardı. Soyluluk o gülümsemeyi gizliyordu. Ve geleceğe ait, kendi geleceğine değil, Batının geleceğine ait korku ve kuşku, belli belirsiz bu gülümsemeyi dondurmuştu yüzünde Mona'nın. Beatris saf inançtı. Ama Mona Liza'da büyük bulutlar inanca ilk gölgelerini düşürmüştü. Daha doğrusu Mona Liza ilk şüphe çizgilerinin salıntısını çağın yüzünde görür gibi olmuş, gelecek zamanın ürperti ve titreyişlerini düşünmüştü. Bir gülümsemeye geçen ürperti, işte Mona Liza. Mona Liza'nın artisti, böylece bir kültürün tablosunu yapmış oluyordu. Geçmişi, şimdiki zamanı, gelecek zamanıyla bütün bir medeniyet, bütün bir medeniyet yorumuydu Mona Liza gülümsemesi.

Duyarlığın şiddetli kesimlerinden kaçtı Batı hep. Belli belirsiz bir duyarlığa sığındı durdu. Çağımızda yeniden bu duyarlık, Afrika ve Asyanın o karanlık, orman gibi uğultulu, yer yer kar aydınlığıyla ışıklı, yer yer güneş yakıcılığıyla alevli, büyük ve şiddetli duyarlığıyla karşılaşınca apokalips günleri geldi çattı adeta Batı için. Borular öttü. Ufuktan kızıl ve siyah atlar fırladı. Ak at da fırlamak üzeredir belki de.

Ve Mona Liza'nın gülümsemesi müzeye kaldırıldı. Tek-

niğin çılgın kahkahası kentleri kapladı kaplayalı, müze bir tapınak gibi bu sessiz ve alçakgönüllü gülümsemenin yuvası oldu.

Karanlık zaman, zalim zaman yavaş yavaş Mona Liza'nın yüzündeki gülümsemeyi bir acıya mı, buruk bir acıya mı çeviriyor? Bütün batı uygarlığı yansa, anıtlar eserler, belgeler, değerlilik derecelerine göre dayanır olsalar, en son vanan veya hiç yanmayan eser olarak Mona Liza mı kalacak?

Duygu bakımından insanlık dünyasına kapalı Batı medeniyetinin sır noktası mı yoksa Mona Liza'nın gülümsemesi? Dünya ile gerçek ilgi bu gülümsemeyle mi gerçekleşecek Avrupa için? Yoksa bu gülümsemenin sırrını çözecek asyalı veya afrikalı kahramana mı nasip olacak Batı kentinin kapılarını açmak?

Mona Liza gülümsüyor mu, gülümsemiyor mu? Ne boş tartışma. Bu Mona Liza'yı statik bir görüntü olarak ele almaktan ileri gelen bir yanlış. Faydasız bir soyutlayış. Sanki bir ölünün bir anısı söz konusudur. Oysa unutulan bir şey var. Mona Liza hâlâ yaşıyor. Yaşadığı için gülümsüyor, ama kimi zaman bu gülümsemenin önüne veya arkasına bir acı kanat geriyor, örtü çekiyor. Örtüyü görenler var, çağdaş gülümseyiş yerine, bu trajik gülümsemeyi görenler var.

KADER SAATİ

Biz, Avrupaya tam bir maymun taklitçiliği psikolojisiyle teslim olduk uzun bir süredir ama Avrupa buna inanmadı. O, bunu bir oyun sandı. Avrupaya göre, biz, tûtinin ölümü hikâyesinde olduğu gibi kendimizi yalancıktan ölmüş gösteriyorduk da gün gelip de Avrupanın elinden kurtulunca sağ mı ölü mü olduğumuzu dünya âleme gösterecektik. Keşke öyle olsaydı. Ne gezer. Bizim gerçekten içinde bulunduğumuz psikolojiyi anlamamakta Avrupa mâzurdur. Çünkü: anlaşılacak hal değildi halimiz. Maymun taklitçiliği psikolojisi diye vasıflandırdım bu hali. Ötedenberi de böyle vasıflandırırız. Gerçekteyse, bence, ondan da ileri bir haldir, Avrupa karşısındaki durumumuz. Maymunun içten, benimseyerek, takdir ederek insanları taklit ettiğini sanmıyorum. Bir kere insanın eline esir düşünce, kendini koruma içgüdüsüyle, maymun, bu taklitlerle kendini bize kabul ettirmek, dünyamıza yabancı olmadığını duyurmak, hatta bir parça da insan hayatının fazla ahım şahım bir şey olmadığını, pekâlâ hayvanlar tarafından da o yaşama tarzının kıvrılabileceğini, pek de üstün bir hayatı olmayan insanın onları öldürmeğe hakkı olamıyacağını tabiatın sembolik diliyle anlatmak ister. Hal diliyle maymun şunu demek ister insana: «Kendini, yapıp ettiklerini çok beğeniyorsun. Onu kendinde gördüğün için. Ama bir de dışarıda, başkasında gör· bakalım. Yine beğenecek misin?» Böylece bir ders vermek ister adeta maymun. Tabii, bütün bunları içgüdüsüyle yapar· İnsanın şerrinden ko-

runmak için. Maymunun bu özelliği, insan için bir kader ironisidir. Maymun, insan için sürekli bir derstir. Maymun bir ayna olur, bize kendimizi gösterir. Maymun, biz insanlar için bir otokritik fırsatıdır.

Ama, bizim avrupalılık taslamamız, ne acıdır ki, bu özelliklerden bile mahrumdur. Gayemiz Avrupaya ders vermek, ironili bir şekilde ona kendini göstermek, hatta kendimizi maskara edip elinden kurtulmak değildi. Düpedüz, aşağılık duygusuna kapılmış olmamızın en kesin ve keskin krizi içinde candan ve yürekten Avrupalı olmaya çalışıyor, öyle olduğumuzu sanıyor, hatta öyle olduğumuzla öğünüyorduk.

Avrupalı, buna hiç bir zaman inanmadı. Politika yaptığımızı, günü gelince, sırtımızdan maymun kürkünü çıkarıp aslan kesileceğimizi sandı.

Başına İkinci Dünya Savaşı gailesi çıkmasaydı çoktan hesabımızı görecekti Avrupa. İlkin İkinci Cihan Harbi, sonra da Rus - Amerikan ikileşmesi bizi bugünlere kadar getirdi. Fakat artık harp döneminden iyice uzaklaşmış, kendini yeniden toparlamış bir Avrupa var. Şimdi, kafasıyla Amerikayı da kullanan bir Avrupa, yeniden o korkunç karga iştihası ve deve kiniyle İslâm dünyasının karşısına dikilmiş durumdadır.

Kader saati yine gelip çattı demektir.

Avrupa, Birinci Cihan Savaşında bizi, İslâm âlemini yere serdi.

Şimdi de yok etmek istiyor.

Bazı şartların bu isteğini bugüne ertelemiş olması bile onu çıldırtıyor.

Şu veya bunu bahane ederek İslâm ülkelerini yemek, yutmak, en azından ezmek için ellerinden geleni yapacaklardır Avrupalılar. Rusya da bunu kendi açısından değerlendirecektir şüphesiz.

Bu durumda yapılacak ilk iş, uyanmak ve Batının asla dost olmayacağını kavramaktır. Alevlenmiş şu veya bu olay yatışsa bile az bir süre sonra Avrupanın yeni bir olayla karşımıza dikilebileceğini asla unutmamaktır en önce gereken.

İkinci iş de, birleşmeye gitmek. Lokmayı büyütmek. Şimdi İslâm dünyası, ufak ufak lokmalar halindedir. Batı kargası için. O ise kendine bir kuşbaşı ziyafeti çekmeğe hazırlanmakta. Ama lokmalar birleşir ve büyürse belki yutamaz veya biri boğazında kalır, o da boğulur gider.

Üçüncü iş, uzun vâdeli hazırlıktır. Hem kültür ve manevi oluş alanında, hem teknik ve maddî güç alanında İslâm dünyası olarak kendimizi koruyabileceğimiz bir seviyeye çıkmak.

Fakat kurtuluşun temeli «birlik» tir. Çünkü bütün müslümanlar bir yapının birbirine geçmiş taşları gibidir. Taşlar çözülürse yapı çöker. Birliklerini koruyamayan bizlere ceza da birlikte geliyor. «Elele verip de mutluluğa ve güvene ulaşmadınız, şimdi ceza olarak bir arada korku azabını çekin bakalım» der gibidir kader. Ve kader saati.

AK VE KARA

İnsanlığın varolduğu andan bu yana iki medeniyet çarpışmaktadır. İyinin medeniyeti ile kötünün medeniyeti. Doğru ile yanlışın, güzel ile çirkininin medeniyetleri. Tûba medeniyeti ile zakkûm medeniyeti. Bal ve zehir, inci ile karataş, sülün ile yılan, kartal ile karga, altınböceği ile akrebin ayrılmasından çarpışmasından doğan iki medeniyet.

Öbürüne de medeniyet diyorum. Çünkü: o da örgütlenmiş, güçle donanmış, hattâ kendisini haklı görmenin felsefesini düzenlemesini bilmiştir.

Ak inanca karşı «felsefe» adı altında kara felsefeyi, ruha karşı maddeyi, ulviye karşı süfliyi, huzura karşı sıkıntıyı, ahenge karşı kaosu çıkarmıştır kötünün medeniyeti.

Ak medeniyet ile kara medeniyet. Fotoğraftaki negatifin oynadığı rolü oynar karası akı için. Hikmet bakımından akının bilinmesi için karası da gerekli.

Bu ikisinin çarpışmasından ruhumuzda hakikat lâmbası yanar. Daha doğrusu, kötü, iyinin alevlenmesini sağlar.

İyinin kendini bilmesi ve sürekli olarak kendini kurması için kötünün saldırısı lâzımdır. Kötü iyiyi, kendi şuuruna vardırmaya yarar.

Biri Peygamberler Medeniyeti, öbürü Şeytanlar Medeniyeti.

Doğu Medeniyeti, Batı Medeniyeti. Burada doğu ve batıyı coğrafî terimler olarak değil, ruhun manevi doğusu batısı olarak kullanıyorum. Yoksa coğrafî anlamda gerçek medeniyet adeta ortada doğmuş, doğuya ve batıya doğru, sapmalar sebebiyle sahte ve düşman medeniyetlere dönüşmüştür.

Gerçek Medeniyetin doğum yeri, bugün Orta Doğu dedikleri bölgemizdir. O medeniyetin tek devamcısı, tek varisi de İslâm medeniyetidir.

Batı Medeniyeti dediğimiz Avrupa Medeniyeti, Doğunun, hakikatın ve peygamberlerin medeniyeti olan İslâm medeniyetinin karşısına dikilmişse, bu, insanlığın doğuşundan bugüne kadar gelen savaşın süreğinden başka bir şey değildir. Yalan, doğrunun, kötü, iyinin karşısına dikilmiştir her zaman. Kıyamete kadar ona bu izin verilmiştir. Ta ki, iyinin ve doğrunun değeri bilinsin. İyi ve doğrunun ucuz olmadığı anlaşılsın.

Ölçü ile aşırılığın çarpışmasıdır bu evrensel çarpışma.

Fizikötesi ile fiziğin kavgasıdır bu sürüp giden.

İnsan için önemli olan, hangi tarafa katılacağıdır.

Zehirden acı zakkum ağacının dallarına mı asılacak, yoksa bal yemişli ve renkli tûba ağacının kurtarıcısı kollarına mı atılacak?

İnsan bu kararı kendisi verecektir. Bu seçmeyi kendisi yapacaktır.

Cennet ve cehennem, bu kararın ufkunda, bu seçişin içinde.

Medeniyet rengi, sonsuzluğa erişme biçimi bu karar ve seçme tohumunun içinde.

Kader bu karar tohumundan beslenecek ve çiçeklenecek. Sonra da bu tohum, alınyazısının yemişi olarak geleceklere doğru avucumuza düşecek.

İnsanların hayatlarında olduğu gibi toplum ve kültürlerin, millet ve medeniyetlerin hayatında da bu seçiş ve kararlar temel rolü oynar. Kültür ve medeniyetlerin, toplum ve milletlerin alınyazılarının şifresi olur bu seçiş ve kararlar.

Her saat kader saati olduğu, daha doğrusu saatler kaderin dışında olmadığı halde, kader çizgisinin dışında zaman ve saat bulunmadığı halde, ve önceki saatler kendisini hazırladığı ve sonraki saatler kendisini açtığı ve uyguladığı halde, bazı seçkin saatlere kader saati deyişimiz, o saatlerde alınyazısının yoğunlaşması sebebiyledir, bu tohum özelliğini taşıması sebebiyledir. Sembolik bir adlandırmadır bu.

Peygamberler medeniyetinin süreği olan medeniyetimiz, İslâm Medeniyeti, Orta Doğu kültürü günümüzde yine böyle bir kader saatinin önünde gelmiş durmuştur.

Uzun süreli bir kış uykusuna, ölüm uykusuna mı dalacak, yoksa ayağa kalkarak, diriliş baharının yağmurlarına doğru mu yükselecek, işte bunun kararını verme günü gelmiş çatmıştır.

Kaçmak bir kurtuluş olmayacak, batış olacaktır.

Karar verip sabır göstermek, dayanmak ve oluşun bütün çilesine katlanmak, kültür ve medeniyetimizin kader savaşını zaferle mühürleyecektir.

ATEŞ VE PERDE

Müslüman sürekli bir savaş içindedir. Savaş onun hayatıdır. Duran suyun kokması gibi savaşmayan insan da bir noktada duracaktır. Halbuki bu dünya duracak yer değildir. İlerlemek gereklidir, ilerlemelidir boyuna insan. İki günün birbirine denk olmamasını buyurmuştur müslüman için Büyük Yolgösterici. İnsan sürekli olarak ruhunun açılımını yapmalıdır. Ruh, bir ağaç gibi, bir çınar gibi açılan, büyüyen, gelişen, dalbudak salan bir varoluşa sahiptir. O, kendine mahsus gıdalarla beslendiği sürece açılımını yapacak, şerhedilen bir kitap gibi genişleyecek, büyüyecek ve zenginleşecektir. Büyüyen bir çınarın kökleri nasıl durmaksızın ilerlerken taşları kırmakta, çatlatmakta, toprağı yarmakta, suyu çekmekte ve süzmekte, madenleri ayırmakta ve yararlı bir şekilde billûrlaştırmakta, dalları, yaprakları uzamakta, açılmakta, havadan, sudan ve güneşten gerekeni almakta ise, ayni şekilde, insan ruh ve vücudu da kendi hakikatini gerçekleştirmek için manevi ve maddî oluş dünyalarında savaşını vere vere ilerleyecektir. Bu zahmete karşı armağan vardır. O armağan o emeğin içindedir. Adeta cennet cehennemle çevrilidir. Yanmadan onu yarıp geçeceksin öbürüne kavuşmak için. Yanmamak için gerekli donatımın olacak.

Müslüman her zaman ateşle çevrili olduğunu düşünecektir, kabul edecektir. Ama, bu onu ümitsizliğe değil, alelâdenin üstünde bir ruh cehdine götürmelidir. Ruhundaki yüce inan;

ona Hazreti İbrahimin ateş içindeki güveninden bir güven sağlamalıdır.

İnsanı çevreleyen ilk ateş, nefstir. Bunu aşmak, sonra öbür nefslerin ördüğü ve şeytanın da durmadan gerginleştirip pekiştirdiği kötülük ağına takılmadan, öteye, ileriye, boyuna ileriye geçmek, müslüman olmanın, üstün insan olmanın biricik yoludur. Her engel, tasavvuf dilinde bir «Perde» dir. Bu savaşın büyüklüğünü anlatmak için yetmiş bin perdeden bahsedilmiştir. Hatta o kadar incelik vardır ki, sadece karanlığın ve kötülüğün perdeleri değil, ışığın, iyiliğin perdeleri de vardır. İnsan önce kötülüğün perdelerini (zulmani perdeleri) aştıktan sonra iyiliğin perdeleri (nurani perdeler) ile karşılaşacaktır.

Savaşı biz böyle anlıyoruz, biz müslümanlar. Yoksa onu, hayvanların, canavarların öbür canlıları parçalaması gibi düşünmek, savaş dolayısıyla hayvanlaşmak demek olur. Savaşı darvinci düşünce ve prensiplerle ele almak ve benimsemek insan olmaktan uzaklaşmaktır. Savaş, insanın önce kendi nefsindeki kötülüğü, daha sonra, çevreleyen kötülüğü yok etmek, ateşe vermek demektir. Yoksa nefsinin ateşiyle çevreyi yakmak değil. Bunun için savaşdan dönerken, Büyük Peygamber: savaşı, iç savaş, yani içimizle, kendi nefsimizle yaptığımız savaş anlamlandıracak, değerlendirecek, verimlendirecektir. Dışta kazanılanı içte kaybetmeme demektir insanın kendi kendisiyle savaşı. Dışı ak veya kara renge boyayacak içtir.

İnsan, gerek kendi nefsi, gerek dış kötülüklerle savaşırken, nefslerin, şavaşın ve savaş imkânlarının yaratıcısı Allahı bir an hatırından çıkarmamalıdır gerçek başarıya ulaşabilmesi için. Her ilerlemeyi kendinden değil, O'ndan bilmelidir. Başarının O'nun bir bağışı olduğunu bilmelidir. Yoksa kendinden bilirse bu biliş kendisine bir engel olacaktır. Sokratesin: «Bir şey biliyorum, o da hiç bir şey bilmediğimdir» sözünü bu an-

lamda almak lâzımdır. Yoksa maddî bilgi, yani bilgi unsurları anlamına değil. Sokrates de biliyordu, kendisinde bir çok bilgilerin olduğunu. Ama bu bilgilerin kendisinden olmadığını da biliyordu. Kendisi bilmiyordu, bilen biri vardı. Adeta kendisine bildiriliyordu.

Bu, kendinden olmayış hali, sadece bilgi alanında kalmaz. Her düşünce ve davranış da ayni hilkat kanununa tabidir. Her bağış Allahtan geliyor. İnsan onun lûtfuyle ilerliyor. Allahın durdurdugunu kimse ilerletemez. Allahın ilerlettiğini de kimse durduramaz. «Attın, attın ama sen atmadın sen atmadın. Allah attı, Allah attı», ayeti de bu zafer gerçeğini belirtiyor.

Toplumlar için de böyledir. İslâm toplumu kendi nefsi için değil, önce kendi nefsine karşı, sonra da evrensel nefse, kötülüğe, küfür ve zulme karşı sürekli olarak savaşacaktır. Savaştıkça vardır. Bu savaştan kendi nefsine de pay çıkarmayacaktır. Savaşın kazancını hakikate ayıracaktır. O, hep hak ve hakikat için savaşacaktır. «Bu dünyada onun için rahat yoktur.» Bunu bilecektir. Ateşle çevrili olduğunu bilecek, fakat ateşi yaran kahraman olmasını da bilecektir. Allah ona bu büyük alınyazısını vermiştir.

Perdeleri yakan ateş, ateşleri tatlı bir rüzgâra çeviren ateş, bu sağlam ruh gücünün, inanç ve feragatin içindedir.

ŞUURU ALEVLENDİRMEK

Hızır ın İskender-i Zülkarneyn ile birlikte karanlıkları aşıp âb-ı hayata ulaşmasına benzer İslâm dünyasının şimdi içinde bulunduğu trajik halden onuruna yakışır bir duruma ermesi.

Önce şuurun yeterince uyandırılması gerekli.

İslâm toplumu gerçekten geçmişte şuur uyanıklığının adeta anıtıydı.

Onu ayakta tutan da bu şuur uyanıklığı idi.

Her kişide devletin tümüne ait bir sorumluluk duygusu yerleşmişti.

Her müslüman, devleti kendi omuzunda taşırcasına bir ağırbaşlılık ve görev duygusuna sahipti.

Ordu ve halk düzeni, gönüllerdeki birlik, aydınlık ve uyanıklığın dışa vurmuş şekliydi. Kalblerdeki, kafalardaki ve ruhlardaki ahenk ve şuur, dışa vurunca devlet ve millet örgüsü oluyordu.

Geçmişteki İslâm yönetimlerinde, halkın devlete katılışı, bugün bile erişilmemiş bir seviye ve derecede idi.

İslâm toplumunun aynen yaşadığı çağlarda gerçekte devlet ve millet ayni şeydi. Her müslüman kendini devletin ayrılmaz bir parçası sayardı. Hatta onun içinde erimiş olarak düşünürdü kendini. Devlet varoldukça var sayardı kendini. Millet ve toplumla da öyleydi.

Müslümanın kendini toplumla ayni sayması, komünizmdeki, devletle birleştirmesi, faşizmdeki gibi değildi. Bu doktrinler bunu teorik olarak ortaya koymuşlar, bir nevi ideal durum olarak öğütlemişlerdi. Halbuki islâmın gerçekleştirdiği

hayat ve medeniyet havasında bu bir ideal değil bir realiteydi. Ona varılacak değildi, ondan çıkılıyordu. O, yapının temel taşıydı. Şuur, islâm toplumunun varlığı için asgari şarttı, ilk şarttı.

Bu şuurun muhtevası dünya durdukça, insanlar yaşadıkça islâmın ve islâm toplumunun varolacağı inancından, bu toplumun hakikat, adalet ve fazilet temellerine dayalı gerçek toplum olduğu, insanları doğru yola çağırıcı, kötü ve yanlıştan çevirici toplumun islâm toplumu olduğu inancından besleniyordu. Kök olarak bu inancı almıştı bu şuur.

Bunun içindir ki, İslâm toplum ve devleti, son örneğine kadar, hakikattan taviz vermemiştir. Ortadan kalkmayı göze almış, ama gerçeği ve temel prensipleri çiğnememeye dikkat göstermiştir.

Sonra İslâm dünyasında topluma hayat veren ve toplum hayatını adeta masallaştıran, destanlaştıran bu şuur zayıfladı, eridi, adeta kayboldu.

Şimdi İslâm dünyasının bir tarafında olan bir hadiseye öbür taraftakiler adeta seyirci kalmakta, hatta o hadiseden çok defa ya haberdar olmamakta veya habersizmiş gibi davranmaktadır. Böyle böyle dönem dönem islâm dünyası Batılıların veya komünistlerin baskınlarına uğramakta ve parça parça bu baskınlarla başa çıkması mümkün olmamaktadır. Halbuki birine olan saldırı, ayni anda hepsi tarafından karşılansa zararın çok daha az olacağı, en hafif şekilde savuşturulacağı apaçıktır. İşte bu apaçık gerçeği göstermeyen, şuurun silinmesi ve zayıflaması gerçeğidir.

Gerçi İslâm dünyasında bir süredir yeni bir şuur uyanması başlamamış değildir. Ama bu uyanış henüz yetersizdir.

Dirilişin, İslâm milletleri dirilişinin birinci safhası bu şuur uyanışı ve dirilişi safhasıdır.

İslâm ülkelerinin biribirine ilgi duyması, gidip gelmeler, haberleşmeler, ticaretin arttırılması, siyasî, ekonomik ve kültürel kuruluşlar, bu şuurun giderek artmasını sağlayacaktır.

Bu şuur uyandıkça, karanlıklar delinecek, ışığa kavuşma mümkün hale gelecektir.

Her ülkede İslâm için çalışanları ve eserlerini öbür ülkelerde tanıtmak, düşünce ve görüşlerini yaymak bu şuur uyanışının en etkili vasıtalarından biridir.

Her birimiz bu şuuru sürekli olarak içimizde alevlendirmeliyiz. Sürekli olarak içimizde ve dışımızda gaflet perdesini yakmalıyız. Peygamberin: «Müminin ferasetinden korkunuz. Çünkü o Allahın nazarıyla nazar eder» sözü İslâm toplumunun bir kere daha mimarı oluncaya kadar.

BİLME SAVAŞI

İslâm Dünyasının, müslümanların dirilişlerini yapabilmeleri için girişmeleri gerekli bir seferberlik de, kültür seferberliğidir. Bilgi seferberliği.

Geçmiş zaman ve şimdiki zaman bilgilerini, kendi kültürümüzün sakl hazineleri olan kütüphanelerimizin tozları arasında çürümeğe terkettiğimiz gönül ve deha anıtları ve yankılarını, Doğuyu ve Batıyı oluşturan inanç, düşünce ve davranış verimlerini bilmek için açılacak bir savaş.

Bilmek derken ezberlemeyi ve dıştan kavramayı değil, benliğe ve ruha mal etmeyi kasdediyorum.

Bilme seferberliği, ilk öğretim seferberliği, okuma yazma seferberliği şeklinde değil, yani aşağıdan yukarıya doğru değil, yukardan aşağıya doğru, yani üniversite seviyesinden aşağıya doğru gelişen, yayılan bir kültür savaşı olmalıdır.

Bizdeki ilköğretim seferberliği kültür işine öylesine hakim olmuştur ki, sonunda üniversite öğretimi de gerçekte ilkokul seviyesine inmiştir.

Çocuktaki merak, dikkat, inceleme, birleştirme, bağlama melekelerini yok eden, zekâyı körelten, muhayyileyi söndüren, yüreği karartan ölü bilgilerin bombardımanından, peşin hüküm papağanı türeten taklitçi ezbercilikten kurtarıcı bir kültür seferberliği, İslâm dünyasında şuur uyanışının ve ruh arınmasının yanında yer alacak üçüncü büyük kurtuluş hamlesi olacaktır.

Ortaçağa atfettiklerinin tam aksine, asıl bugün İslâm dünyasında hayatla, toplum gerçekleriyle, realiteyle ilgisiz bir

sürü ölü bilgilerle çocuğun zekâsı öldürülmekte, harcanmaktadır.

Bugün Türkiyede nice tanınmış şair bilirim ki en büyük şairlerimizin divanlarını okumamış, daha kötüsü okuma gereğini dahi anlamamış, duymamıştır. Yine bunlardan bir çoğu, Süleymaniyenin yanından geçerken, alelâde; herhangi bir insanın bile duyacağı kadar bir estetik heyecan duymamaktadır.

Mimârimiz mimarlarımıza, tarihimiz tarihçilerimize, şiirimiz şairlerimize, musikimiz musikişinaslarımıza hiç bir şey söylemez, hiç bir şey ifade etmez olmuş. Bu halden de sorumlu tutulan, musikimiz, şiirimiz, mimarimiz! Çağdaş düşünce, sanat ve edebiyat faaliyetimiz, geçmişle böylesine ilgiyi koparınca, bir de kabahat, geçmişin olmuş.

Dünyanın en orijinal medeniyetlerinden birinin sahiplerinin çocukları olan bizler, bugün o medeniyete, bütün dünyada en yabancı bir topluluk halinde bulunduğumuzun ürpertisini bile duymuyoruz.

Bütün İslâm dünyası kendi kültürüne kör ve sağır bir hale gelmiş veya getirilmiş. Üstelik biz bir de yazımızı terk etmişiz. O kültürle bağı koruyan yazı ortadan kalkınca, yani okullardan, devlet dairelerinden ve basından koğulunca, geçmişi geleceği olmayan, asgari bir şimdiki zaman içinde beyni yıkanmış, ölçme, biçme, karşılaştırma, tartma, değerlendirme vasıflarından mahrum, tekerlemeleri veya tek parti sloganlarını felsefe veya din gibi benimsemiş bir nesil türetildi.

Her şeyi yerli yerine koyacak, bütün geçmişi yeniden değerlendirecek, kafa ve ruhlara doluşturulan putları kıracak, tarihi, edebiyatı, şiiri, musikiyi, mimariyi ihya edecek, fizik, matematik, kimya, astronomi, jeoloji, arkeoloji, antropoloji, psikoloji, sosyoloji, kısaca bütün ilim dallarında hakikatı araştırmaktan başka kaygısı olmayan, hakikattan

başka kayıt tanımayan gerçek bilginleri arasından çıkaracak, her şeyi bilmeye, öğrenmeye, incelemeye meraklı, bütün bunlar için gerekli sabırla donanmış, alçakgönüllü, saygılı, dindar, iyiliksever bir nesil, bir diriliş nesli, İslâm dünyasının ufkunda ancak yeni ve temelli bir kültür seferberliğinin hazırlıkları içinde doğacaktır.

Rönesans, dışa dönük bir meraktan doğdu. Hıristiyanlar müslümanların üstünlüklerini ve geçmiş medeniyetlerin harika yanlarını gördüler ve bunun gerçeğini aramaya giriştiler. Dünyanın her tarafına seyahatler düzenlediler. Her yanı gezip gördüler. Çeşit çeşit halklar, âdetler, görenekle rle karşılaştılar. İklimlere, ırklara ve medeniyetlere ait yepyeni bilgiler elde ettiler. Bu, onların ufkunu genişletti. Onlara yeni bir umut ve iyimserlik geldi. Bu umut ve iyimserlik sabırlı bir çalışmayla yeni bir medeniyet hamlesine dönüştürüldü.

Ayağa kalkarak omuzlarından ölü tozlarını silkmek isteyen islâm dünyası, içe ve dışa, geçmişe ve geleceğe dönük bilme iştihasını tazelemek zorundadır.

ARINMA

İslâm toplumunun yeniden doğuşunda, şuur uyanışı ve bilme savaşıyla birlikte ve onlardan önce girişilmesi gerekli büyük iş, ruhumuzun arınmasıdır. Batı sularıyla kirlenmiş, materyalizm buharıyla buğulanmış, inkâr tuzuyla bulanıklaşmış, kuşku ve tedirginlikle bulutlanmış, şüpheyle kararmış ruhumuzun, yıkanıp arınması başlamadan, yeniden doğuş veya dirilişten söz edilemez.

Ruhumuz, Kur'an kevserinde yıkanmadan Batı cehenneminin is ve dumanlarından temizlenemez.

Ruhumuzun arınması, Kuranı ruhumuza geçirmekle mümkündür.

Kur'an hükümleri, inanç olacak bizde, düşünce olacak, davranış olacak, duygu olacak ki, sonra, ruhumuzundan taşan diriltici hakikat ırmağı, dudakları susuzluktan çatlamış insanlığın ruhuna aksın, kireçleşmeye yüz tutan medeniyetin taşlaşmasını durdursun.

Ruhumuz, inanca bağlı bir metafizik ürpertiyle, arınmaya başlar. Bir nevi dünya sahnesinde katarsisi yaşamamızla. Hatalarımızı, hakikattan kaçışlarımızı, sorumluluk duygusuyla bağdaşmaz davranışlarımızı vicdanın yüksek fırınına koyup en yüksek ateşte eriterek, ruhumuza musallat aykırı duygu, kara düşünce, marazi duyarlık, batıl inanç gibi menfi varoluşlardan kurtulabiliriz. Ruh, bu türlü kendisine yabancı unsurlardan temizlendikçe aslına dönmeye, paslarından temizlenmiş bir aynaya dönüşmeye, dolayısıyla hakikatı yansıtır hale gelmeye başlar.

İçinde bulunduğumuz tarihî trajedi, İslâm ruhunun yok-edilmesi için Doğu ve Batı güçlerinin seferber edilişi, daha kötüsü bu açık gerçeği idrak edemiyerek her gün başka bir günübirlik olayla oyalanmamız, bazı seçkin ruhlarda doğuracağı bunalımla bu ruh arınmasını aktüel yapacak niteliktedir, eğer alınyazımızda kurtuluştan zerre bir çizgi kalmışsa...

Bilgin bu ruh arınmasının metotlarını ortaya koyabilir, şair acılarını ve sevinçlerini, yani ruh halini anıtlaştırabilir, fakat bu arınmaya çağıracak olan önderler, toplumun adeta alınyazısını yüklenmiş ruh kahramanlarıdır. Bilgiyi de, sanatı da bu ruh arınması uğrunda kullanacak ruh kahramanları.

İslâm dünyası bu kahramanlara muhtaçtır. Bizi alıp Kur'ana götürecek, toplumun ruhunu Kur'anda yıkayacak, arıtacak, onu yeni doğmuş çocuk kadar saf ve masum hale getirecek, mânevî bir ab-ı hayatta abdest aldırtacak, tövbe ve pişmanlık ateşiyle posa ve tortularından kurtaracak ruh kahramanlarına.

İslâm dünyasının çağdaş uyanışında etkisi bulunan önderler, bu ruh arınmasına katkıda bulunmak için ellerinden geleni yapmaya çalıştılar. Eğer bugün diriliş nesli dediğimiz bir İslâm gençliği doğmakta ise, bu onların çalışmalarının verimlenişi, verimlenmeğe başlaması demektir.

Her inanmış genç, önce kendi ruhunu arıtmaya çalışmalı, sonra bilgiyle donanmalı, sürekli şuurunu uyanık tutmaya çalışarak İslâm toplumunun dirilişine kendini adamalıdır.

Şöhret yerine hizmeti, haset yerine takdiri, hadbilmezlik yerine hakkı teslimi, boş öğünme yerine alçakgönüllülüğü yerleştire yerleştire ruhunu arıtmalı, durmaksızın arıtmalı, ölünceye kadar arıtmalı.

ÇİLE TERLERİ

Ruhun arınması kolay değil. İster bir kişinin olsun, ister bir toplumun. İğneyle kuyu kazma sözünün anlatacağı cinsten bir güçlük. Arınmanın ucunu bir bırakmayagör, bütün ilerlemelerin kaydedilmesi işten bile değildir. Ufak bir dalgınlık anında, ışığın bin zahmetle kazandığını, karanlık yeniden kapıp alabilir. Tek kişinin olsun, toplumun olsun ruh arınmasında bu örtük, bu gizli mücadele sürüp gider.

Toplumun yakasını bırakmaya gelmez. Kahramanlar, işte, toplumun bu arınma ihtiyaçlarının en keskin anında ortaya çıkar ve toplumun yakasına yapışırlar. Toplum ilk anda nefsten gelen bir tepki itişiyle şiddetle karşı kor, ama kahramanı, önderi yıldıramaz. Kimi zaman teslim olur, kimi zaman başkaldırır, bu savaş toplumun ruhu tam arınıncaya kadar sürer.

Peygamberler, veliler her şeyden önce ruh arıtıcılarıdır. Toplumları esaretten kurtaran önderler her şeyden önce ruhları böyle yüksek bir idealin heyecan dalgalarıyla yıkamasını bilmiş üstün kişilerdir. Toplumun ruhunu denizde yıkamışlar, bir nevi onları sonsuzlukla arıtmışlardır.

Ruh, ister tek kişinin, ister toplumun, bakım ister. Bakılmayan tarlanın akibeti neyse, gözetilmeyen ruhun da odur. Dikenli, faydasız, boğucu inançlar, düşünceler, duygular. Hafakan, sıkıntı, kâbûs...

Toplumlar, çağımızda kontrolü güç, sınır tanımaz bir telkin sağnağının tesir alanındadırlar sürekli olarak. Bir çok toplumda, gözler önünde bir «kültür ölümü» olayı akıp

gitmektedir. Yasaklar, dış tedbirler fayda vermediği gibi çok defa da bizzat kültür, kültür tahribinin etkisi altında kalmış kesimlerin insiyatifinde. Bu durumda tek engel, kültürün iç direnişi.

Bir direniş seddi kurmak, bir diriliş hunisine çevirmek ruhu: Ruh arınmasının iki yüzü. Kötülüklerden arınmış, iyiliklerle donanmış olma.

İslâm toplumunun yeniden dirilişinde önderlerin yapacağı ilk iş, toplumu sarsmadır. Öyle ki, toplumun ruhu, şiddetli bir sarsılışla meyva ve yapraklarını döken bir ağaca benzesin. Toplum, âdeta her şeyini kaybetmiş olsun ve bu yitiklik psikolojisini bir süre yaşasın. Çıplaklık duygusuna kapılsın. Yoksulluğu tadsın. Soyguna uğramışlık, baskın görmüşlük acısını çeksin ve bilsin.

Bu sarsış, ruh hastalarının tekrar kendilerini bulmaları için yapılan şoka benzer. Şok, hastayı ölüme yaklaştırarak musallat düşünceden kurtulmasına imkân arama için yapılır.

Şokla sarsıştan sonra, toplumun kalbindeki kara lekelerin kazınması dönemi gelir. Aşırı tutkuların lekeleri. Putlaştırma lekeleri. Kötü ahlâk nakışları. Bütün bunlardan kalbin ve ruhun arınması lâzımdır. Önderlerin, öncülerin açtığı toplumun kurtuluşu savaşında bütün bu kalb ve ruh hastalıkları iyi edilmeye çalışılır. Öncülerin yaktığı fedakârlık ve feragat ateşinde yanar bütün bu bencillik zakkumları, benlik uçurtmaları.

Üçüncü dönem, ruha müsbet özelliklerin aşılanması safhasıdır. Arı hale gelmiş ruha vuran hakikatler onu üstün insan vasıflarıyla donatmaya başlar.

Kültür ve medeniyetini yitirmiş, başka kültür ve medeniyetlere de adapte olmamış (zaten bu adaptasyon arzu edilir bir şey de değildir. Kültür ve medeniyet anlamında

ölüm demektir bu) İslâm halklarının yine kendi kültür ve medeniyet köküne dönerek oradan kendi ruhunu sarsıcı, şoke edici metotları bulup çıkarması, sonra kalbe yerleşen şeytan damgası lekeleri temizlemesi, sonra da meleklere mahsus niteliklerle bezenmesi, kurtuluş değişiminin üç safhalı muhtevasıdır.

Yüzyılımızda bu üç safhadan parça parça gerçekleştirmelere şahit olduk. Ancak hiç bir safha kendi boyut ve derinliğinde idrak edilmedi, yaşanmadı. Bu yüzdendir ki, kurtuluş hareketi hep yeniden başlıyor, başa dönüyor, tamamlanmadan kesiliyor, tekrar yenileniyor. Kesiksiz bir süreklilik, taşın taşa eklenerek duvar örülmesi biçiminde bir devam görülmüyor. Bu yüzden Batı kısa zamanda yapılanları yıkmasını biliyor.

Ama bu ölüm kalım savaşı, kültür ve medeniyetimizin var olma savaşı sona ermiş değildir. Asyada, Afrikada, bütün müslüman ülkelerde az veya çok bu uğura kendini adamış insanlar çıkmakta ve savaşını yürütmektedir.

Öncüler ve önderler yetiştikçe bu mücadele sürecektir.

Ve İslâm dünyasının her tarafına yaygın, birbirine kenetli, şuuru alevlenmiş, bilmeye susamış, ruhunu arıtma için çile terlerine batmış bir nesil, Diriliş Nesli yetiştiği gün dâva kazanılmış, kültür mirası kurtulmuş ve hakikat medeniyeti yeniden kurulmuş olacaktır.

KUR'ANA DÖNÜŞ

İslâm toplumunun yeniden varoluşu demek, Kur'ana dönüşü demektir.

Yenidendoğuş, diriliş dediğimiz hep Kur'ana dönüşle başlayacak değişim veya oluşumların adı.

Yuvasından ıraklara düşmüş, gurbette kalmış ruhun gün gelince ocağa dönüşü, sılaya kavuşması.

İslâm Medeniyeti, Kur'an Medeniyetidir. Özü, tohumu, anayasası Odur. İslâm toplumu, İslâm insanı, İslâm kenti, O'nun gerçekleşmesi, dışa vurmasıdır.

Çağımızdaki müslümanın yitirilmiş cenneti Kur'andır. Onu tekrar bulmadıkça nerede ve hangi şart altında olursa olsun Cehennemdedir, Cehennem onun için bu dünyadan başlamış demektir.

Kur'ana ölü bakışı terketmek, ta candan ve yürekten bakmak anlamındadır İslâmın dirilişi.

Aslında İslâm dipdiri Kur'anda durmaktadır. Diriliğin özü ve mayası olarak. İnsanlar, toplumlar Kur'ana doğru giderek İslâmı bulurlar ve dirilişe ererler.

İnsan ve toplum için çöküş, Kur'andan uzaklaşmak, kurtuluş, yenidendoğuş, yenidenoluş, dirilişse O'na yeniden yaklaşmak, O'nu aramak ve bulmaya çalışmak demektir.

Kur'ana dönüşle müslümanlar yeniden medeniyet katına yükseleceklerdir.

Ruhlarımızın, gönüllerimizin ve zekâlarımızın Kur'ana açılması ile bize yeni bir iç dünyasının silüeti görünecektir.

O iç dünyası da bizi yeniden en canlı gerçekleştirmelerle dış dünyaya götürecektir.

Biz Kur'ana doğru gidersek Kur'an da bize doğru gelecektir. O'nun gelişi ise, medeniyetin hakîkatın, faziletin gelişi olacaktır.

Bugün, Kur'an-ı Kerim camilerde güzel ahengi için dinlenmektedir adeta. Şüphesiz O'nun ilâhi ahengi ruhları mest edecek güçtedir ve insan ruhunun buna ihtiyacı vardır. Kur'anı Kerimi dinlemek insanı alıp en yüce âlemlere götürmektedir anlamını bilmeden, sadece ahengiyle bile. Ama Kur'an-ı Kerimle insan bağının en değerli yanı değildir bu. Asgari müslümanlık derecesidir bu.

Kur'anı Kerim, bugün bir de ölüler için okunmakta. Şüphesiz ölüler de, ve ölüler için okunurken dirilir de O'nun som hakikat olan metafizik âlemine girmektedirler. Ama bu da sırf sözlerindeki ilahî ahenk için dinlenmesi gibi bir şeydir.

Allahın izniyle hakikatleri söylemekten korkmamak ve yılmamak lâzımdır. Kur'an-ı Kerimi sadece ölüler için okumak veya sadece mesteden ahenkleri için dinlemek, Kur'ana tam anlamıyla yaklaşmış olmak. O'na olan insan borcunu ödemiş olmak, O'ndan alınacak olanı tam almak demek değildir.

Kur'anı herkes kendi gücü çerçevesinde öğrenmeğe, anlamaya çalışmalıdır. En yetkililerin eser ve derslerinden faydalanmak suretiyle Ona yaklaşmaya çalışmalıdır müslüman. Sonra kendi ruhunu bir nevi Kur'an şehri haline getirmek için bütün gücünü sarf etmeli ve toplumu da Kur'anla nurlanmış bir toplum haline getirmek için gerekirse hayatını bile ortaya koymalıdır.

Kur'ana dönüş, ruhlarımızı Kur'an ruhuna ayarlamamız, insan ve toplum ruhunu Kur'an ruhuyla diriltmemiz demektir.

Tabiata, insana, topluma, devlete, eşyaya, dünya ve öte dünyaya bakışımızı Kur'ana göre ayarlamamız, davranışlarımızı O'nun buyruklarına göre düzenlememiz demektir.

Kur'anı yeniden yaşamaya başlamak demektir Kur'ana dönüş. Metafiziğimiz, hayat anlayışımız, dünya görüşümüz ve yaşayışımız hep O'nun ışığında olmalıdır.

Batı Medeniyetinin bugün geçirmekte olduğu krizden kurtulmak ve yeniden kendi medeniyet yapısını kurmak için Ortadoğu ve İslâm dünyasının tam Kur'ana dönme zamanıdır.

Yeni bir insanlığı inşa için Kur'anı prensipler yasası olarak benimsemek. O'nu ruha geçirmek ve ruhlara yaymak, ruhu O'nun diriltici ırmağında yıkamak, insanlara gerçek umut ve korkuyu O'nda tattırmak, putatapıcılığı yeniden O'nun kılıcıyla yoketmek, insan şeref ve haysiyetini O'ndan alınan yüce duygularla ihya etmek, insanlığı yeni ve büyük bir metamorfozla hayvandan aşağı dereceden kurtarıp tekrar en yüce yaratık seviyesine çıkarmak, İslâm Dünyası erlerinin ve aynı şey demek olan Ortadoğu gençlerinin gerçekleştirilecek rüyası olmalıdır.

İNSANLIĞIN HALİ

Avrupa, tarihî gücünü fazla sarf etmekten, yani bir nevi tarihi israf etmiş olmaktan dolayı bir bunalım içinde kıvranıyor. Bütün tedbirlerine rağmen dünyaya hakim olamıyor. İpler elinden kaçıyor. Bir yerden başkaldıran bir toplumu eziyor ama bu sefer başka bir taraftan bir başkaldırma patlak veriyor. Kabagücü, dünyanın kabagücünü her vakit dengeleyemiyor. Bu sefer, Avrupa, hileye başvuruyor. Hile, kuvvetten öne geçmiş durumda artık Avrupa için. Makyavelizm, Avrupa'nın son umududur. Ama artık o da insanlığın büyük bir bölümünce biliniyor. Avrupa ekonomik ve siyasî bir birliğe doğru giderek varlığını ve dünya hegemonyasını sürdürmek istiyor. Bir ara bu hegemonyayı İkinci Cihan Harbinin sonunda Amerika ve Rusya'ya kaptırmış bulunuyordu. Şimdi yavaş yavaş onu tekrar ele geçirmiş bulunuyor. Ama eski gücünde olarak değil. Üstelik eski güveni de yok. Rusya, realist politikası gereği bu hegemonyayı iade ederken yine de bir ucunu elinde tutma hakkını kabul ettirdi. Amerika da şimdilik Avrupa'nın kaba kuvveti olarak sahnede görünüyor. Avrupa Amerika'yı daha çok kendi çıkarları yolunda kullanıyor. Fakat, buna rağmen, değil mi ki kuvvet onda, her zaman için bu kullanılış çizgisinden çıkar diye Avrupa korkmaktan kendini alamıyor.

Ne kaba kuvveti, yani insafsız insan eziciliği, ne hile ağı olan diplomasisi, ne iktisadî ve siyasî birliğe gitmesi ile önleyebilecek insanlığın uyanmasını Avrupa, İnsanlık uyanıyor ve Avrupa'nın bu yeni insanlığa söyleyeceği faz-

la bir şey kalmamış. Şüphesiz, bir süre daha, belki pek de kısa olmayan bir süre daha zulûm hegemonyasını sürdürecek. İnsanları ezmeğe devam edecek. Fakat bunun sonu gelmeyecek. Belki bu yaptıklarının cezasını da feci şekilde ödeyecek.

Roma kuvvet ve kudrete inanma ve tapmanın düzeniydi. Onu tam aksi olan zayıflık ve acz yıktı. Gururu tevazu, zenginliği fakirlik yerle bir etti. Başka türlü yıkılamazdı Roma. Karşısında bir kuvvet olsaydı mutlaka onunla çarpışır ve onu yenerdi Roma. Yenmenin çaresini bulurdu. Çünkü kuvvet ve kudretin dehasıydı Roma. Ama karşısına hiç bir kuvvetin çıkmaması onu yendi ve ona baş eğdirdi. Hıristiyanlık, doğurduğu, psikolojiyle Roma'nın kendi kendini yenmesini sağladı. Pehlivanı gölgesiyle, aslanı sudaki aksiyle güreştirdi. Bu güreşmeden yorgun argın pehlivan veya aslan yere serilince üzerine bir güvercin gibi kondu hristiyanlık.

Eğer insanlık Avrupa'nın karşısına çıkmak istiyorsa - ki bir gün mutlaka çıkacaktır - antimakyavelizmle çıkmalıdır. Bu ilk sıralar Avrupa'yı çok sevindirecektir. Milletlerin aptallığından faydalandığını sanacaktır. Ama zaman geçtikçe kendi içinde makyavelizmin cevapsız kaldığına dair bir ukde yerleşecek ve gün gün bu silâhı kullanmaktan ona usanç gelecektir. Silâh karşısındaki silâhlarla güçlenir, onlardan beslenir. Karşıda silâh olmayınca, bir an gelir silâh da ölür.

Şimdi devletler ve halklar Avrupa'nın karşısına hep ayni cinsten, fakat daha zayıf silâhlarla çıkmakta. Kaba kuvvetin karşısına daha küçük bir kaba kuvvet, makyavelizmin karşısına daha küçük ve zayıf bir makyavelcilikle. Tabii, bu durumda Avrupa kazançlı çıkıyor.

Avrupa'nın karşısına, samimilik, antimakyavelizm, doğruluk, tahammül, sabır ve benzeri silâhlarla çıkmak lâzım. Ancak hep birlikte. Yoksa parça parça çıkıldı mı Avrupa o ufak lokmaları da gözünün yaşına bakmaksızın yutmasını bilecektir.

Ya daha büyük bir kaba kuvvet, daha büyük bir hile, yahut da tam tersi, hilesizlik ve kaba kuvvete tenezzülsüzlükle Avrupa'nın karşısına çıkılabilir. Çin, birincisini deniyor ama başarabilecek mi bilmem. Başarırsa Avrupa'nın yerini o alır ve insanlığın başına belâ olur. Avrupa'dan daha büyük bir belâ.

İkinci metodu deneyen bir millet veya toplum yok. Zaten o ancak bir doktrin olarak ortaya çıkar ve Asya'da ve Afrika'da yayılır, sonra devlet ve toplumların davranışı haline gelir.

Avrupa'nın durumu insanlığın önünde bu. Amerika hiç bir zaman Avrupa'nın genel kader çizgilerinin dışına çıkmaz.

Dehşet ve merhametsizliğin, öç ve vahşetin dini olan komünizm, şimdiki durumda, slavcılığın maskesi bir politik veya tarihî vasıta halinde. Komünizm buzlu camının arkasında gören gözler Rus yüzünü, Rusların ırk üstünlüğü iddialarını görür. Ancak Ruslar bunu çok ustaca kullanıyorlar. Almanlar gibi safça değil.

Rus ırkının mesihliği Dostoyevski'nin veya Tolstoy'un hayallerinde kaldı. Onlar da sonunda anladılar bunu. Dostoyevski «Ecinniler» inde bir nevi kehanetle sosyalizmin Rus ırkını nerelere götürdüğünü canlandırır.

Japonlar da, bir yanlarıyla Amerikalılara, bir yanlarıyla Almanlara benzeyen, doğulu bir ırk. Kaskatı bir egoizm ruhlarını bürümüş durumda. Bu halleriyle insanlığa feda edecekleri bir şeyleri yok. Kendi milleti uğruna her japon kendini feda edebilir ama insanlık için japonların

tam aksi bir yönde yeni bir ruh ve biçime ermek için çileye yanaşacaklarını hiç sanmam. Yukio Mişima ve Kavabata'nın intiharı, japon egoizm duvarının ruhlarındaki baskısı sonucuydu.

Hindistan, Gandhi'nin giriştiği anti - Avrupacılıktan dönmüş ve Avrupacılık oyununa dalmış ülkelerden biri.

Afrika da Avrupacılık oynayan küçük küçük ülke ve devletlerin kukla alanı.

İslâm dünyası da aynı bataklığa saplanmış durumda,

Fakat yine de ümit İslâm dünyasında. Niçin ve nasıl ?

UMUT

Çevresindekiler Hazreti Mevlânaya: «Efendimiz! Bu moğollar buraya öküz sırtında geldiler, ellerindeki silâh da sopadan ibaretti. Bizim altımızda ise en cins arap atları ve elimizde en keskin şam kılıçları vardı. Böyleyken onlara yenildik. Şimdi üstelik, arap atlarına binili olan onlar, şam kılıçları da onların belinde. Artık yenilmelerine ve bizim kurtulmamıza nasıl imkân olabilir?» diye ümitsizlik içinde soruyorlar. Yine de onun kutlu ağzından bir umutlu söz işitmek istedikleri ve böyle bir umudu da ancak onun verebileceği inancını taşıdıkları anlaşılıyor.

O zaman, Büyük Veli, ayni zamanda büyük bir keramet olan, tarihî spritüalizm diyalektiği de diyebileceğimiz bir usul ile Moğolların gelişi ve kalışı olayını tahlil ve açıklama olarak buyurdular: «Moğollar, dağlık bir bölgede son derecede güç şartlar içinde hayatlarını sürdürüyorlardı. Bunlardan bir kısım tüccar, Harzem Ülkesine gelmiş, keten cinsinden biraz giyecek alıp gitmek istemişlerdi. Fakat her türlü nimet içinde olan Harzemliler bunu bile onlara çok görüp hükümdarlarına bu adamları şikâyet ettiler. Hükümdar da bu adamları öldürttü. Ve bundan sonra Moğolların kendi ülkesine girmesini yasakladı. O zaman Moğolların hükümdarı bir mağaraya kapanıp on gün oruçlu olarak kendisine ve kavmine bir yol göstermesi için Allaha yalvardı. Allah bu içten yalvarışlara karşılık olarak onları zalim ve mağrur kavimlere musallat etti. Onlara yenilmez bir güç verdi. Fırtına gibi, yıldırım gibi, sel gibi dağlardan inip başta Harzem Ülkesi

bütün zengin ve mamur ülkeleri işgâl ettiler ve yıktılar. Bu sebeple, binekleri öküz, silâhları sopa olduğu halde bineği arap atı ve silâhı şam kılıcı olan bizi yendiler. Fakat şimdi bu zaferlerinin sonucunda dünya nimetlerine onlar daldı. Şimdi bindikleri arap atının üstünde, bellerinde de en keskin çelikten kılıçlar olduğu durumda, mağrur ve yenilmezliklerine inanmış bir şekilde gaflete düştüler. Bizse eski hatalarımızı anladık. Pişman olduk ve tövbe ettik. Bu durumda, Allahın onları yenmemiz için gerekli gücü bize bağışlayacağı muhakkaktır. Moğollar yıkılacak ve devrileceklerdir.»

Şimdi İslâm dünyası da benzeri bir umutsuzluk içinde bulunduğundan Avrupaya, Batıya, Rusya ve Çine karşı, bu dev güçlere karşı bugünkü zayıflığıyla nasıl direnebilir? Hele hele nasıl tekrar ayağa kalkıp dirilebilir? gibi bir düşünce ve soru her entellektüelin içinden geçmiyor değil.

Görünüş budur. Ancak, umut umutsuzluğun olduğu yerde başlar. Çektiğimiz ıstırap, bir çileye, çile de olgunlaşmaya dönüşürse yeni bir oluşun kapısı açılacaktır. Bu da yükselmeğe doğru bir açılış olacaktır.

Batı dünyası ve Komünist dünya mağrur ve zalim, İslâm dünyası ise mağdur ve mazlûm durumdadır. Şüphesiz Allah zalime değil, mazlûma yardım edecektir.

Zulûm asla uzun süre devam edemez. Çünkü: devam edebilmesi için geniş çapta bir düzen kurması lâzımdır. Adalet ise her düzenin gerek şartıdır. Böylece, zulûm yaşayabilmek için adalete muhtaçtır gibi paradoksal bir sonuç çıkıyor. Bu ihtiyaç da zulmün kendisine son vermek anlamına gelir. Çünkü adalet zulmü niçin yaşatsın? Tam tersine, yaşatacağına onu yok eder.

İslâm Dünyası, insanlığın en mustarip, en çilekeş, en masûm ve mazlûm bölümüdür. Her ne kadar şimdi çek-

üklerimiz geçmişteki suç ve günahlarımızın karşılığı ise de kendimize gelip, tövbeler ve pişmanlıklarla ilâhi af ve merhametin kapısına varırsak, uğradığımız katliamların, soygunların, hakaretlerin, eziyet ve zulûmların yeter ceza sayılarak bağışlanmamız umudu kuvvetlidir.

Susuzluktan kurumuş toprakları kurtarmak için yağmur duasına koşan insanlar gibi, ruhlarımızın içinde, kısırlaşmış dehamızın tekrar ışıldaması ve hayat damarlarına kavuşması için Allahın kapısına varalım, dualar ederek yalvaralım. İnsanlığın iyiliği için Firavuna bile gerçek rüya gösteren, Moğolları da suçlu insanlığın sırtında kırbaç gibi kullanan Allah, müslümanlara eski büyük günlerini gösterecek güçten mi mahrumdur ? Hâşâ !

İkinci Cihan Savaşında hiç beklenmedik şekilde Avrupanın başına Almanları bir belâ olarak indiren ilâhi takdir, bize de uyanmak fırsatını bağışlamadı ve İslâm dünyası bundan azıcık yararlanmadı değil. Ama bunu gereği gibi değerlendirmediğimiz de bir gerçek.

İslâm dünyasındaki bazı inanç, görüş ve düşünce akımları, insanlığın muhtaç olduğu yeni oluş ve dirilişin tohumlarıdır. Müslümanlar ve bütün insanlık onları değerlendirmesini bilirse bir çıkmazdan bir çıkışa erecekler demektir.

TARİHİN İTİŞİ

Bazı insanlar vardır, kendisi için en hayati hale gelmiş bir konuyu bir türlü konuşmak istemez. Hayat ve olaylar onu o konuya götürür, fakat o yine kaçmak, kurtulmak ister. Bu, o insanın o meseleden geçmişte çok acı çekmiş olmasından doğmaktadır. Hayat zorlasa bile o kişi yine o acılarla karşılaşacağını sandığı için bir kere daha o meseleyle karşı karşıya gelmek istememektedir.

Fakat, ne yazık ki, hayatın kanunları her zaman umduğumuz kadar veya arzu ettiğimiz gibi yumuşak değildir. Kaçtığınız konu üzerinize gelir. Siz onun üzerine yürümezseniz o sizin üzerinize yürür.

Milletler, toplumlar ve devlet adamlarının da böyle tarihî alerjileri vardır. Savaşı sürdüğü halde Giritten bahsetmeyi yasak eden hükümdara Giritin fethini haber vermenin nasıl mesele haline geldiği ve vakanın ancak tirit - girit kafiyesiyle çözümlendiği tarihî nükteler arasında anılır.

Birinci Dünya Savaşında yenilip, devletimiz yağma edildikten sonra kapandığımız son sınırlar olan cefa ve vefa yurdu Anadolumuzda mümkün olsa da kimseyle muhatap olmadan yaşasak gibi bir psikoloji içine düştük. Politikamızı İngiltere, sonra Amerika gibi büyük devletlerin politikasına uydurarak, adeta tâbi kılarak bugünlere geldik.

Biz durduk ama olaylar ve hayat durmadı. Kimseye karışmak istemeyişimizi, hatta tarihî haklarımızı aramayışımızı, her yanda sızım sızım bıraktığımız vatan parçalarından ge-

len haberlere kulak tıkayışımızı görüp de bizi takdir mi ettiler? Hayır. Tam tersine bizim iyice korkaklığa düştüğümüze kani olarak yavaş yavaş son vatan parçasına da yaklaşmaya başladılar.

Ege Deniziydi, Kıbrıstı, derken Ege kıyılarından hak iddiası, Türkiyeyi milletlerarası bir konu haline getirme ve sonunda paylaşma, ortadan kaldırma, yoketme.

Yine susmak, yine ses çıkarmamak hiç bir şeyi halletmeyecek ve iştihaları kabartmak ve cellâtların cesaretini arttırmaktan başka bir şeye yaramayacaktı.

Sabrettik sabrettik ama artık sabır taşmasının son kertesinde elimiz silâha uzandı.

Bu noktada Avrupalı da uyandı.

Türkler ayağa mı kalkıyor?

Türkler diriliyor mu?

Aslında, gerçeği kendimize itiraf edelim, bu uzun bir hazırlıktan sonra şuurlu ve plânlı bir ayağa kalkış değildir.

Haksızlığa uğramanın, haysiyetiyle oynanmış olmanın verdiği öfke ve samimiyetle ani bir sıçramadır. «Ne olursa olsun», «Daha ne olacaktır?» gibi düşüncelerden örülü bir gerginlik psikolojisi içinde.

Ayağa kalkışımız doğrudur. Kalkmasak susup yerimizde otursaydık olanlar sadece Kıbrısın gitmesiyle, Ege Denizinden koğulmamızla bitmeyecekti; mutlak surette Anadoluyu da paylaşma niyetleriyle yüzyüze gelecektik.

Ancak şimdi insiyakî hareket anı geçmiş tedbir ve akıl dönemi gelmiştir. Batının her dediğine olur dediğimiz şahsiyetsiz bir politikadan döndüğümüz bir dönemde Rusyanın kucağına düşme tehlikesiyle karşı karşıya olduğumuzu da unutmayalım.

Rusya kendisine gün doğduğu zehabına kapılmak üzeredir. Azerbeycanın, Kafkasyanın, Türkistanın, Kırımın

akibetine uğratmak için elini bize uzatmaktadır. Allah korusun.

Allah korusun, böyle bir sonuç doğarsa artık iki yüz sene Rus esaretinden kurtulma ümidini kesmek lâzımdır. Allahın Rusa vereceği bir belâ hariç.

Tarih, korkunç şartlarla bizi tekrar karşı karşıya getirmek üzeredir. Bunları söylüyorsam baykuş mizaçlı olduğumdan değil, gördüğüm gerçekleri söylemeyi milletime karşı bir borç bildiğimdendir.

Evet, kesin karar verme anı gelip çatmıştır. Kader saati dediğimiz an.

Batı, uzun yıllar gösterdiğimiz iyi niyete, tıynet gereği ihanet ve hakaretle cevap verdi. Ama bu bizi Rusyanın kucağına itmemelidir. Yağmurdan kaçarken doluya tutulmak olur sonra.

Çare, tarihin bizi ittiği, kaçmakla kurtulamadığımız tarihî misyona dönmek, islâm milletlerinin içindeki ananevi yerimizi, liderlik yerimizi almak, Avrupa ve Rusyanın karşısına bir de böyle çıkmaktır.

Hem de yıldırım hızıyla.

PARÇADAN BÜTÜNE

Diriliş'teki ve diğer dergilerdeki yazılarımda olsun, gazetelerdeki günlük yazılarımda olsun, 1960 tan bu yana, «İslâm Paktı», «İslâm Bloku», «İslâm Ortak Pazarı» gibi kuruluşlarla siyasî ve ekonomik alanda müslümanların bir araya gelmesi zaruretini durmaksızın tekrarlamıştım. Bu görüşler, sonradan zaman zaman tartışıldı, zaman zaman da milletlerarası politikanın konusu oldu. İslâm Birliği Sekreterliği kuruldu. Zaman zaman İslâm milletleri zirve konferansları tertiplendi. Faizsiz İslâm bankası, İslâm Ajansı gibi kuruluşlar üzerinde de duruldu. Bütün bunlara rağmen İslâm dünyasında hiç bir devlet, işin bütün ciddiyetiyle önemini kavramış ve konunun üzerine bütün varlığıyla eğilmiş değildir. Bu zaten nasıl mümkün olabilir ki, devletlerîn görüşünü aydınlar tayin eder. İslâm dünyasının aydınları ise tamamen Avrupa tarafından şartlandırılmışlardır. Kimi liberalizm veya kapitalizme, kimi sosyalizm veya komünizme, kimi ırkçılığa, kısaca ne kadar yabancı kaynaklı ideoloji varsa onlara kafa ve ruhlarını kaptırmış, halktan kopmuş, yavaş yavaş halkı da yoldan çıkarmağa başlamış, klişeci, ezberci, hep ayni sloganları tekrarlayan ve bu tekrar edişi düşünce sanan bir diplomalılar sınıfı teşekkül etmiş ve teşekkül ettiğinden bu yana da kendi medeniyet ve kültürüne, kendi hayat tarzı ve davranışlarına sırt çevirmiş, yabancılaşmıştır.

Bu sınıftan sağduyulu bir dış politika görüşü beklemek, en azından hayalciliktir.

Bu sınıf hâlâ ufak ufak devletçikler halinde İslâm dünyasının varolabileceğini, Batılılar ile tek tek anlaşmanın mümkün olacağını sanıyor. Ne korkunç aldanış.

Avrupa, Batı, Rusya, hiç biri İslâm devletlerinden birine samimi bir dostluk göstermemiştir ve göstermez. Kendi aralarındaki çıkar kavgaları sebebiyle biri öbürüne karşı bir İslâm devletini bir parça desteklerse de bu da geçicidir.

Günümüz şartlarında yeniden kendisini toparlayan Avrupa kendi içinde politikasını İslâm dünyasına karşı birleştirdiği gibi kendi dışında sayılan Rusya ve Amerika ile de bu konuda uyuşmaya başlamıştır.

Yeni bir dönem başlıyor.

İslâm Âlemi için çok güç yeni bir dönem.

Avrupa, Amerika ve Rusyanın anlaşmalarından doğan hücum hattıyla karşılaşacağı yeni bir döneme İslâm Dünyası ilkin «birleşme» yle girmek zorundadır.

Kuvvetleri birleştirme, maddî ve manevî bütün kuvvetleri birleştirme suretiyle bir araya gelme ve bu şekilde bir saldırıya karşı koyma zarureti ile karşı karşıya gelmiş bulunuyor İslâm Ülkeleri. Yoksa bugünkü gibi olursa herbirini tek tek ortadan kaldırmanın yollarını arayacaklardır.

İlkin bir takım bölge federasyonlarına gitmek, sonra bu federasyonları bir konfederasyon veya pakt halinde bir araya getirmek, ufukta gözüken tehlikeye karşı alınacak ilk tedbirdir.

Mısır, Libya, Tunus, Fas, Cezayirden meydana gelen Kuzey Afrika İslâm Federasyonu, Nijerya ve civarındaki müslüman ülkelerden meydana gelen Batı Afrika İslâm Federasyonu, Türkiye, Suriye, Iraktan meydana gelen Dicle - Fırat İslâm Federasyonu, Filipinleri de kurtarıp içine almak suretiyle Endonezya, Malezya, Pakistan ve Af-

ganistandan meydana gelen Güney Asya İslâm Federasyonu gibi bölge federasyonları kurmak artık kaçınılmaz bir savunma zarureti olmuştur.

Şüphesiz bir çok engel vardır buna. Rejimler, tutumlar gibi. Fakat en büyük engel, Batının politikasıyla kafa ve ruhların birbirine güvenmez ve inanmaz bir hale getirilmesidir. Ama artık yaşayabilmek, varolmak, bir araya gelmek ve birbirine dayanmak, birbirine yardımcı olmak şartına gelip dayanmıştır.

Kur'anın çağırdığı birlik ideali artık müslümanların hayat memat meselesi olmuştur.

Ya hep bir araya gelip varolmak için direniriz.

Veya teker teker yok oluruz, yok ediliriz.

Tarihin sûru, bütün gücüyle bunu söylüyor.

Kulaklarımızın bütün gücüyle bu sûru işitmeye çalışalım.

Kurtlar tarafından parçalanmamak isteyen, akşam karanlığı bastırmadan, henüz ortalık aydınlıkken sürüsüne katılsın, duyduğu çağrıya uyarak.

BİRLİK İDEALİ

İslâm Birliği idealini bir hayal, bir ütopya sananlar aldanıyorlar. Göz görüyor ve kalb duyuyor ki, İslâm Âlemi için birleşmek, bir araya gelmek, artık varolmanın tek şartı haline gelmiştir. Veyl bu gerçeği görmeyenlere!

Tarihin hiç bir çağında birleşmeyen Avrupa, Dantenin İlâhî Komedisinden, Makyavelin Prens'inden başlayarak Şekspir, Göte ve benzerleri dehalarının metinlerinde birlik için işaretler, ifadeler bulup da idealinin bugün doğmuş gelgeç bir heves olmadığını kendine ve dünyaya ispat ve ilân etmeye çalışırken daha elli yıl öncesine kadar bir devlet bayrağı altında yaşayan müslümanlar bugün bu birliği bir hayal kabul ediyorlar! Ne korkunç tezat!

Ortadoğu, genel olarak büyük ve birleşik bir devlet isteyen bir sosyolojik ve tarihî yapıdadır.

Mısır, ilk çağlarda dünya devletiydi.

İlk mezopotamya devletleri de hep dünya devleti olmayı hedef almışlardı.

Asuriler, yine Ortadoğuyu birleştirmişlerdi.

Pers ve Grek çarpışmaları da yine dünya hakimiyeti içindi.

Roma, yine dünya devleti idi.

Peygamber Efendimizin devri, Dört Halife devri, Emeviler, Abbasiler, Selçuk Devleti, Osmanlı Devleti devri hep müslümanların bir bayrak altında toplanması idealinin gerçekleştiği, çoğunlukla gerçekleştiği devirlerdir.

Küçük küçük devletlerin kurulması, gerek İslâm dün-

yası, gerek Ortadoğu için hep fetret devrelerinde söz konusudur. Yoksa gelişme, ilerleme, huzur dönemlerinde hep büyük devlet, tek devlet kurulmuş, küçükler ya tamamen ortadan kalkmış, ya büyüğe tâbi olmuşlardır.

Sonra Birinci Cihan Harbinde Avrupalılar, Asyaya, Avrupaya, Afrikaya yayılı Büyük İslâm Devleti olan Devletimizi yıkınca ufak ufak, suni, köksüz devletçikler türedi. Her biri tek tek en şerefsiz ve haysiyetsiz şekilde Avrupalıların oyuncağı oldu. Halâ bu acı durum sürüp gitmektedir.

Aynı dine sahip, ayni kültürde, ayni tarihi yaşamış, ayni hayat tarzını sürdüren, ırk ve dil itibariyle de ya ayni, ya birbirine çok yaklaşmış insanlar parça parça, birbirinden ayrı, çok defa da birbiriyle kavgalı devletçikler halinde yaşıyorlar. Bu halleriyle de büyük devletlerin ezmesine veya sömürmesine uğruyorlar.

Tarih, coğrafya, din, kültür, çıkar, akıl, her şey, her şey birleşmeyi buyuruyor. Fakat Avrupanın telkinleri altında kalan topluluklar, Avrupaya ayarlı bir basın aracılığıyla sürekli olarak birbirine düşman ve yabancı kılınıyorlar.

Onun için kulaklar ne İkbalin, ne Âkifin sesini işitiyor.

Gerçi realite bir yandan ister istemez zorluyor ve yavaş yavaş da olsa birleşmeye doğru gidiliyor.

Ama bu gelişme istenen ve gereken tempoda değil.

Avrupa Birliği çok daha hızlı bir gerçekleşme vetiresinde.

«İslâmın Dirilişi» adlı kitabımda da söylediğim gibi Avrupa, Birliğini tamamlamadan, müslümanlar, yaşayabilmek için birliklerini tamamlamak zorundadırlar.

Derelerin çay, çayların ırmak, ırmakların nehirlere doğru akıp, nehirlerin de denize dökülmesi gibi müslümanlar bir birliğe doğru gitmelidirler.

Bölge federasyonları kurulduktan sonra bir de bütün İslâm devletlerini bir araya getiren bir birlik, Birleşmiş Müslüman Milletler gibi bir Kuruluş gerekiyor.

Gerçi inancımıza göre müslümanlar Tek Millettir. Ama oraya gidebilmek için belki de bu dediğimiz merhalelerden geçmek gerekecektir.

Ama onlara da hiç lüzum kalmadan doğrudan doğruya birliğe gidilirse o daha iyi ve daha güzel.

Nerede bütün müslümanları islâma, islâm çatısı altında birleşmeye çağıran yazarlar, şairler?

Ve bu birliği gerçekleştirecek kahramanlar?

BİRLİĞİN SEMBOLÜ

Yüzlerin seçildiği bir aydınlık dönem henüz gelmedi. Kavramlar, değer hükümleri, insanların değerlendirmeleri ters bir tertipte. Seleksiyon tersine işliyor. Gerek insanlar, gerek soyutlamalar dünyasında seçim, kötünün kötüyü çirkinin çirkini seçmesi, çekmesi şeklinde gelişiyor. Bu seçiş ak seçiş değil, kapkara bir seçiştir. İslâm dünyası, böyle bir karanlığın pençesinde kıvranıyor. Hakikatler âleminde ise Kâbe, birleşmenin sembolü olarak kara fon içinde mücevherin parladığı gibi parlıyor ve her sene göğsüne topladığı bin bir demetli çiçeklere benzeyen her ırktan ve her dilden müslümana kendi öz haliyle diyor ki: «İşte burada benim kucağımda birleştiğiniz gibi dünyanın her bucağında da bu birliği gerçekleştirin.» Ama kaç kulak bu sesi işitmekte, kaç hafıza bu sözü zaptedip memleket dönüşü öbür hafızalara nakil ve nakşetmektedir?

Kâbeye Allahın Evi diyoruz. Bunun bir sembol olduğu açık değil midir? Allah, şüphesiz mekân olarak bir eve muhtaç değildir. Bu bir örnektir. Hepimizin bir araya toplayan hac farzı, müslümanların bir birlik olmasını gerektiriyor. Yoksa Allahın Evine gidip alnını secdeye koyan insanların dışarı çıkar çıkmaz birbirine düşman veya en azından yabancı kesilmeleri, ne haccın ruhuyla, ne bizzat genel olarak müslümanlıkla bağdaşır.

Kabenin bir ruhu vardır. O ruh da bütün inanmış insanların, yani müslümanların ruhlarının kaynaşmasından doğ-

maktadır. O ruh öldü mü, Allah korusun, Kâbe de dört duvardan ibaret bir taş yığını haline gelir.

Camiler de öyledir. Asıl cami, taşla, tuğlayla örülmüş mekân parçası değil, onun ruhunu meydana getiren müslümanlar topluluğu, cemaat dediğimiz inanmışlar topluluğudur.

Bulgaristanda, Yugoslavyada, Yunanistanda nice canım camilerimizi ahır, tiyatro v.s. yaptılar. Çünkü caminin ruhu gitmiş, bedeni kalmıştı. Ölü beden üzerinde de artık herkes istediği gibi oynayabilirdi.

Eğer ruhu gitmese, içinde dursa, Allahın Evi durumunda olan camilere hangi el dokunabilir?

Ruh erleri, Kâbeyle gönül arasında boşuna ilişki kurmuş değillerdir.

Kâbenin ruhu da maddesi gibi bir takım birbirine geçmiş taş ve tuğlalardan terekküp etmektedir. Bu taş ve tuğlalar manevî taş ve tuğlalardır. Bu taş ve tuğlalar, müminlerin, yani müslümanların gönülleridir. Gönül yıkmanın Kâbeyi yıkmak gibi olduğuna dair söz ve şiirlerin temeli de burdadır.

Bir gönül yıkmak, Kâbeyi yıkmak olursa, bütün gönülleri yıkmak demek olan müslümanları parçalamak, birbirinden uzak ve ayrı tutmak, hatta kimi zaman birbirine düşman yapıp kırdırmak ne olur?

«Yere göğe sığmadım, mümin kulumun gönlüne sığdım» sözünden, kutsal sözünden hikmet-i vücudunu almaktadır Kâbenin Allahın Evi oluşu.

Kâbe, öyle bir ilâhî havuz, kevser havuzudur ki, müslümanlar koşuyor, gönüllerini aşkla, heyecanla, inançla, ona atıyorlar, gönüller orada bütün kirlerinden arınıyor, tertemiz hâle geliyor, birbiriyle kaynaşıyor, birleşiyor, havuzdan bir parça oluyorlar. O havuzla gönüller arasında

akılların ermeyeceği derecede yüksek ve kutlu bir alışveriş var. Kâbe ile müminler arasındaki bu bağlanış, kenetleniş, İslâm ruhunun temel bir cephesini teşkil eder.

Birlik idealine gönül verme, hac görevimizde gizlidir. Onun içindedir.

Namaz da, oruç da, zekât da hep birliğe çağırıyor müslümanları.

Cami ve imam kelimelerinin ruhuna inelim. İmam baş demek, önder demek, yoksa sadece dinî ayinin idarecisi demek değil. Öyle olsa rahiplik olur. Oysa, İslâmda rahiplik yok, islâmda kişiler arasında din yönünden bir ayrıcalık yok.

Birleşmeye inanmayan, gönül vermeyen, çalışıp uğraşmayan müslümanlar, çok zayıf müslümanlardır. Kâbenin, namazın, caminin, imamın gerçek anlamlarından habersiz kişilerdir.

Çağımızda müslümanların ilk işi ise müslümanlığın gerçek anlamından haberli olmaya çalışmaları olmalıdır.

Haberli olmak ve haberdar etmek. Ölünceye kadar ödevimiz budur.

KAHRAMAN

Bir yandan korku rüzgârları eser, bir yandan rahmet rüzgârları. İkisi de kesilmez. Bu iki rüzgârın karşısındaki tutumumuzladır ki kader çizgimizi anlamlandırırız. Evet, değişmeyen kader vardır, ama kaderin anlamı değişir. Daha doğrusu kaderi karşılama tarzımızın getirdiği anlam, irademizin sorumu dahilinde olan anlam değişebilir. Hemen ordusunu teslim eden bir kumandanla sonuna kadar direndikten sonra tesìim olan kumandan arasındaki fark. Şeyh Şamil bile sonunda teslim olmuştu ama bu teslim oluş en büyük zaferlerden daha büyük bir zafer, kahramanlık ve destandı.

Bunun için başı eğilmemişti esirken bile çarın önünde Şeyh Şamil'in; manen çar onun önünde eğilmişti.

Sezar, Napolyon gibi Batı tipi savaşçılar, zaferin bittiği anda yıkılan, maddî güç ve başarıları sürdükçe ayakta durup kuvvetlerinden daha büyük bir kuvvet gelince sahneden çekilen savaşçı tiplerdir. Ama islâm savaşçısının adeta prototipi olan Şeyh Şamil örneğinde olduğu gibi hakikat uğruna savaş verenler için sonuç, daha doğrusu sonucun görüntüsü önemli değildir. Önemli olan ödevin yapılıp yapılmadığı, fırsatların değerlendirilip değerlendirilmediği, imkânların tam kullanılıp kullanılmadığıdır.

Müslümanlık aslında kahramanlık mesleğidir. Ama bu kahramanlığı ün için olan kahramanlıkla karıştırmamak lâzımdır.

İslâm toplumunun kahramanı, Eflâtun'un Devletindeki kahramana benzemez.

İslâm toplumunda kahraman, müslüman oluşunu gerçekleştirmekten başka bir şey yapmış değildir. O, kahraman olmaya çalışmaz, kendisi olmaya çalışır. Bir yandan da kahramanlaşır ama kahramanlaştığının farkına bile varmaz.

İster korku rüzgârları essin, ister rahmet rüzgârları, o, hep kendi işindedir. Elbet kolay değil hep ödev üzre olmak. O da insandır. Onun da hataları olur. O da yıpranır. Fakat, sürekli olarak dışıyla savaştığı gibi içiyle de savaşmaktadır.

Korkuyu umuda çevirmeğe çalışmaktadır o. Gereğinde toplumu korkutarak, tehlikeleri belirterek, gereğinde umut verip umutsuzluklardan kurtararak belli bir hedefe doğru kendini ve kendisiyle birlikte olanları ilerletir.

Toplum, kahramanlaşmış fertleri çoğaldıkça ayağa kalkar, ayakta durur. Kahramanları azalmaya yüz tutmuş toplumsa çökmeğe başlamış demektir.

Kahraman, özel hayatını ikinci plana atmıştır. Ön plana, toplumun, hatta insanlığın hayatı, daha doğrusu hakikatla aydınlanmış insanlığın alınyazısı geçmiştir. O da ona anlam ve kendi kalbinin anlamını, rengini vermeğe çalışmaktadır.

Allah'ın boyasıyla boyamaya çalışmaktadır insan kaderini, Allah'ın solmayan boyasıyla.

Bir vakitlerin toplumu, silme kahramanlardan oluşan bir toplumdu. Şimdi yine de islâm dünyasını az çok ayakta tutan, o toplumun içindeki bu meçhul kahramanlardır.

Ancak, bir zamanlar kahramanımız sadece cephe kahramanından ibaret değildi. Toplum hayatının her alanında o kahramanlar temel taş ödevini görürlerdi. Fikir, ilim, ah-

lâk, iş, sanat kahramanları bu olağanüstü toplumu örüyorlardı.

Sabır, tevekkül, merhamet, disiplin, dikkat, çıraklık ve ustalığın gereklerine uyuş, kısaca hayatın her anını değerlendirmede müthiş bir titizlik ve sadakat, hakka uygunluk ve doğruluk bu kahramanların prensibi idi.

Medeniyetler, kültürler, devletler böyle doğar, büyür, gelişir ve yaşarlar. Toplumun iliklerine kadar işlemiş olan kahramanlıktır hayat özü. Toplum hayatının ab-ı hayatı.

İslâm Âlemini bu ab-ı hayatı içmiş olanlar yeniden diriltecekler, ayağa kaldıracaklar. Ruhun karanlığını delip ışığa çıkmış olan ab-ı hayat kahhramanları, korku rüzgârlarının yolunu kesecekler, rahmet rüzgârlarına yol verecekler, ta o rüzgârlar, toplumun iliklerine ulaşıncaya ve oradaki kahramanlık özü hücrelerini uyandırıncaya kadar.

RUHUN ZAFERİ

Maddi zaferlerin ötesinde ve üstünde ruhun zaferi vardır. Aslında maddî zaferler de çok defa ve hele kuvvetlerin denkliği veya denkliğe yakınlığı halinde ruhî üstünlük veya kudretin sonucu olur.

Kahraman, düşmanla savaşırken onun gerisindeki şeytanla, haksızlıkla, kötülükle ve çirkinlikle savaşmaktadır. Perdenin gerisindeki anlamları sökmeğe çalışır. Kötülüğün ve zulmün bir daha başkaldırmaması için savaşı seçer.

Yenmenin sarhoşu olmak için değil, kan kokusu sarhoşluğu değil zafer tutkunluğu. Yenme veya yenilme, sonunda ruh hesaplaşması masasına oturmayı kabul etmek demektir ruhun zaferi.

Fatih, zaferin tantana ve şaşaasını değil yıkıntılarını, yere devirdiği fanilik panosunun yüzünden akan gözyaşı renkli boyaları görüyordu. Kendi kudretinde kendini değil Allah'ın kudretini görüyor ve düşmanının yenilgisinde de kaderi okuyordu. Bunun için harap Bizans sarayını görünce, dilinden meşhur Farsça beyit dökülüyor :

Afrasyabın nevbetini baykuş vuruyor
Örümcek Kayserin sarayında perdedarlık yapıyor

Fatih, önce kendi nefsini yendiği için maddî zaferi aşmış, ruhun zaferine ulaşmıştır. Ona şehirlerin kapısını açan, maddî imkânları elde etme hırsı değil, hazineler, saraylar değil, yeni bir insan kavramına ulaşma, ruhun zaferini insanlığa tattırma idealidir.

Bir medeniyet esintisini at veya tank sırtında taşıma demektir gerçek savaş. Medeniyet adına vahşet ve barbarlık taşımak değil.

İslâmın zaferleri, bu anlamda, ruhun zaferleri cinsindendir. Çinden İspanya'ya kadar ruhun zaferlerinin abideleri dikildi ilk sıralar. Osmanlıların savaşları da islâm medeniyetini sürekli olarak Batı barbarlığına karşı savunmadan ibaretir.

Ruhun zaferi geçmişe ve geleceğe açık bir zaferdir. Geçmişle ilgisini koruyan ve geleceğin oluşmasında temel taş ödevini gören bir zafer.

İki yüz yıldır, zaferi ikinci anlamda, yani zahiri ve maddî anlamda anlıyoruz. Halbuki maddî bakımdan az kazançlı görünse de ruhî açıdan çok verimli olan zaferler olabileceği gibi aksi de mümkün.

Bunun için uzak görüşlü devlet adamları daha çok ikinci tür zaferleri kollarlar.

Hudeybiye anlaşması, maddî ve zahirî bir zaferden çok bir yenilgiye benziyordu. Fakat zaman gösterdi ki anlaşmanın derin karakteri müslümanların zaferi olmaya doğru gidiyor. Ruhun zaferiyle sonuçlandı tarihî gelişme.

İslâm dünyası isteyerek veya istemeyerek yaptığı savaşların bilançosunu hep maddî ve zahirî açıdan yapmamalı, geçmiş ve gelecekle de ilgisini koruyan bir muhasebe ile toplumun genel kazancı açısından değerlendirmelidir.

Teklif edilecek maddî çıkarlar adına ruhun çıkarları satılmamalıdır.

Batılılar İslâm dünyasının hep maddî kazanç veya zaferlerine mecburen bazı maddî tavizler verirken manevî alanda tavizler koparmasını bilmişler, böylece Âlemimizi uzun vâdede manen çökertmişlerdir. Bu çöküntünün sonucunda maddî çöküntü de gelmektedir.

Fatih, toplumların, insanların ufkunu açan, genişletendir, toprak veya taş kale ve surların kapısını açan olmadan önce.

Ruhları fetheden, kendi ruhunu fethedendir fatih veya kahraman.

Onun zaferi ruhun orta yerinden tüten bir meşaledir.

Kıyamete kadar yanan ve insanları aydınlatan bir meşale.

Ruh zaferinin meşalesini yakmak, kahraman veya fatih dediğimiz kılıçeri olmaktan önce ruheri olan insanın işidir.

Ruh zafercisi yüreğinde daima bir idealin yakıcılığını duyandır.

Onun için o yenmenin yenilmenin ötesinde bir ruh halini yaşar.

Yense gurura kapılmaz, yenilse umutsuzluğa düşmez.

Gözleri hep doğru olana, hakka ve hakikata, insana ve insanlığa bakmaktadır.

Kahramanları ve fatihleri aslana benzetmeleri de bu sebeptendir. Aslan ruh hakimiyetini kurmaya bakar, zaferinin maddî verimleriyle ilgilenmez. O da çevresindekilere kalır. Aslanın zafer sofrasının maddî nimetlerini, ruhun gözünde artık sayılan nimetleri etrafındakiler devşirir.

Aslan arkasına bakmadan dönüp gider.

ÖVGÜ, YERGİ VE TEHLİKE

Yalnız yergiye değil, övgüye dayanma gücüyle de ölçülür insan. Yergiler ve övgüler insandan bir şeyler alıp götürmemeli. İnsanda hep dengede olması gereken duygular arasındaki ilişkiyi bozmamalıdır övgüler ve yergiler. İnsan yerginin ve övgünün hakikatına bakmaya, inmeye çalışmalıdır. Hakikatını görmeye. Yerginin arkasında saklı olan nedir, övgünün arkasından gelecek olan nedir? Bunu araştırmalı. Övgüden mümkün olduğu kadar korunmaya, yergiden de olabildiği kadar faydalanmaya çalışmalıdır.

İnsanlara da yollardaki asfalt gibi baskıyla kalıp ve biçim verirler. Övgü ve yergi basıncıyla. Bu, insanın yetişme anında aldığı şekil ile ilgili bir baskı değildir. İnsan kişiliğini yapan baskılar ölçülü ve biçili olarak bir takım eğitim kurallarıyla tesbit edilmiştir. Çocuğun ölçülü övgülerle mükâfâtlandırılması veya azarla cezalandırılması mümkündür. Ama, Adler'in belirttiği yaş sınırında olduğu gibi artık kişiliğin aşağı yukarı temel bakımından oluşup kemikleştiği yirmi beş yaşından sonra çocukluğa mahsus usullerle biçim almak olgun ve yetişkin kişiliğe yakışmaz. Yaşlı çağında övgüler ve yergilerin etkisi altında kalan insanlar çocukluktan kurtulmamış kişilerdir.

Aslında bir insanı yersiz ve samimiyetsiz övgülerle öven, bilerek bilmeyerek o kimseye hakaret etmiştir.

Gerçi, çağımızda, her şey gibi övgü ve yergi de meslekleşti. Bir takım kişiler övgü uzmanı, bir takım kimseler de yergi uzmanı oldu. Ve bir takım art niyetliler de bu uz-

manları belli ve geniş bir çerçevede ve bir plân içinde istedikleri kişileri yönlendirmede kullanırlar.

Yergilerle övgülerle insanlara yön vermeğe çalışırlar. Zayıf karakterler de yavaş yavaş bunun etkisinde kalır ve kendi mütevazi hayat çizgisinden çıkmağa başlar.

Yöneticilerin hayatında bu dış baskıların önemi büyüktür.

İyi niyetle siyasî hayatına başlayan nice devlet adamı dalkavukların, ikiyüzlülerin, art niyetlilerin yalancı övgüleriyle önünü göremez olmuş ve sonunda felâkete doğru gitmiştir.

İslâmın mutlu zamanlarında devlet adamları çok iyi bir terbiye ile yetiştirilirdi, övgü ve yergileri aşan bir kişilik verilirdi onlara. Hükümdarlara yazılan bütün nasihatnameler, pendnameler, siyasetnameler bu konuda temsillerle daha eğitim döneminde iken uyarıcı ödevini yaparlardı.

Kelile ve Dimne hikâyelerinde olduğu gibi sembolik olarak hayvanlar arasında geçer gösterilen olaylar gerçekte insan karakterlerini tanıtmak için tertiplenmişlerdir. Mesnevide, Molla Camiinin Baharistanında da bu yetiştirme gayesini ön plânda tutan hikâyeler yer almaktadır.

Bu, Batıya da La Fontaine'in masalları ile geçmiştir.

Bugün, kişiliğin bu güçlü eğitim döneminden geçmesinden mahrumuz.

Bu yüzden kolaylıkla İslâm dünyasında siyasî kişilerden putlar yontulmaktadır.

Bir takım kişiler çıkıp bir kişiyi hemen putlaştırabilmekte, o kişi de hemen putlaştırılmayı benimsemekte.

Belli bir niyetle putlaştıranlara karşı koyan güçlü bir sosyal tepki veya kuruluş yok. Putlaştırılma konusu yapılan kişileri zamanında uyaran kimse de yok. Gerçeği gören-

ler en azından susmakta. Bu susma, bir gün gelir ki mecburi susmaya yani susturulmaya dönüşür.

Oysa devlet adamında otokritik yapısı olsa, yani sürekli olarak kendini kontrol edebilse bu övgülerin ve yergilerin arkasını görebileceği bir dereceye gelebilir.

Ama kendini kontrol edemeyen, kendi sınırlarını göremeyen, övgülerin ve yergilerin mağlûbu bir insan bir toplumun hayatını nasıl omuzlayabilir? Bu sorumluluğu yüklenebilir?

Ülkemizde ve bütün İslâm âleminde otokritiğin ve samimî tenkidin çığırını açmak zorundayız. Övgüyü ve yergiyi iş edinmiş, meslek haline getirmiş kişilerin yağmasına bırakmamalı devlet adamı, sanat adamı, fikir adamı kadrolarını.

Şeref ve haysiyetleri, bundan mahrum olanlar, ehliyet ve liyakatları, buna malik olamayanlar tayin ve takdir etmemeli.

GURUR GRANİTİ

Gurur, insanoğlunun saplandığı, sarktığı en tehlikeli uçurum.

Gurur, ruhun felç olması demektir.

Gurur ruhu dondurur ve kaskatı hale getirir.

Gurur ruhu ve kalbi taşlaştırır.

Gurur insanın kendi kendini putlaştırmasıdır. İnsanoğlunun Allah'a rakip olma isteğinin gülünç denemesi.

Gurur, şeytanın insanoğluna mirasıdır. İnsanın yaratılmasından ötürü başkaldırmasından kalma mirası.

Aslında şeytan gururu insan yaratılmasın diye kullandı. Ama sonunda yenildi. Yenildiği anda gururu da alçalışa döndü. Kıyamete kadar sürecek olan bir alçalışa.

Demek ki, meleklikten gurura, gururdan alçalışa bir ruh grafiği çizdi şeytan.

İnsansa tam onun tersi. Mütevazi bir yaradılıştan yükselerek en yüce olgunluklara erişebilir. Topraktan yaradılış da bunu sembolize etmektedir.

Görünüşle gerçek birbirinin tam tersidir. Alçakgönüllü olan insan yaratıkların ulaşabileceği en yüce dereceye varacağından emindir. Ama gurur heykeli kesilen şeytan da gerçekte aşağılık duygusu içinde kıvranmakta.

Ne yaparsa yapsın, hangi hileye başvurursa vursun insanı aşamıyacağını bilmektedir şeytan. İşte bunu bilmenin acısı onda bir aşağılık duygusuna dönüşmekte ve bütün alçaklıklarını buna bina etmektedir.

Kötü yaradılışlı bir çok kişiler de şeytanın öğrenciliğini

seçmiştir. Onun usullerini kullanırlar. Hileyi alçakgönüllülük gösterileri yapmaya kadar götürürler. Aslında yaptıkları gerçekten tevazu gösterme değil, tevazu bezirgânlığıdır. Tevazu esnafları, tevazu tüccarları vardır. Bu, tevazu değil, tevazunun bir maksada alet edilişidir ki yine şeytana yaraşır bir buluştur. Her yalancı buluş gibi bunun da rağbeti geçicidir, ergeç anlaşılır ve söner.

Devlet adamlarını da dalkavuklar her şeyden önce bu gurur damarından yakalamaya çalışırlar. Bilirler ki, bu damardan yakalanan insanın bir daha sıyrılması kolay olmayacaktır.

Gurura düşen insan, olayları bizzat kendi şartları içinde ve bağımsız olarak ele almaz, farkında olmadan mutlaka kendisiyle ilişkili olarak düşünür. Hep kendi açısından bakar olup bitene. Giderek toplumla ruh ilişkisi kesilir. Olaylar zincirinin mantığını yakalayamaz olur. Sürekli olarak geleceği tahmin etme ve ona göre imkânları plân dairesinde değerlendirme demek olan idarecilik sanatında tökezlemeye başlar. Ve bir gün yersiz bir şaha kalkışla burnunun üstüne yıkılıp gider.

İşte bu gurur istilâsına karşı inanç, büyük bir seddir. İslâm ahlâkının tevazu panzehiri vardır gurura karşı. Zamanında bunlarla donanmış olan insan, gurur bulaşması çağında kendini savunmasını, ruhunu bu pas hastalığından korumasını bilir.

İnsan gönlü hakikatlerin tecelli ettiği bir aynadır. Ama. onu gurur pası kaplamadığı sürece.

Hele kalabalıkların sorumluluğunu omuzlamış, her gün binlerce acı problemle karşı karşıya gelen ve bir çoğu karşısında insanlık gereği aciz kalan kişi gurura düşmek için canavar ruhlu olmalı.

Hazreti Mevlâna, tevazu için, Cûdi Dağı'nın davranışını örnek veriyor: «Bütün dağlar Nuh'un Gemisi kendilerine

konsun diye yüseldiler. Yalnız Cûdi Dağı tevazuundan küçüldü, büzüldü, alçaldı. Allah da bunun için Nuh'un Gemisi'ni onun üzerine indirdi.»

Muhyiddin-i Arabi Hazretleri de nefsin kontrolu (otokritik için) şunu söylüyor: «Benim bir şeyhim vardı. Gündüz işlediklerini gece yazar, üzerinde düşünürdü. Bense yalnız işlediklerimi değil, işlemediklerimi de, yani aklımdan geçenleri de yazdım ve üstünde durdum.» Büyük şeyhin bunu söylemesi bizler içindir. Bilinsin ve otokritik (nefsin tartılması ölçülmesi, biçilmesi, hesaba çekilmesi) nasıl yapılır öğrenilsin diyedir.

Mutlu çağlarımızda böyle öğretildi ve yapıldı.

Şimdiki çağ ise gurur granitinden kendi putunu yontanların çağı.

Bu içput kırılmadıkça, ruh, taşın hapishanesinden kurtulup dirilişini bütünleyemez.

İNSANLIĞIN ÖNÜNDE

Çağdaş müslüman şöyle söylemeliydi, daha doğrusu söyleyebilmeliydi, söylemeye lâyık olmalıydı:

«Ben müslümanım, insanlığın türküsünü söylüyorum.

Âdemin anlamından bir levhayım. İnsanlığın alnına yazılı kader levhasıyım, hakikat levhasıyım.

Korkunç şüphe ve inkâr sellerinin sürükleyemediği, yıldırımların, boraların batıramadığı Nuh'un Gemisi benim ruhumdur. Ruhların kurtuluş yuvasıyım.

Put deviren İbrahim, ateşin yakmadığı İbrahim, kurban sunan İbrahim hem maddede, hem de mânada benim atamdır. Ateş bizi tanır.

Denizi yaran Musa benim önderimdir. Su bizi bilir.

Ölüleri dirilten İsa, benim meşalemdir, dirilişin ruhunu anlatan ve aydınlatan hocam ve meşalemdir.

Kim demiş ki günüm geçmiş. Gerçi kaşımızdakilerin hepsinden daha eskiyim, ama ayni zamanda daha yeni, daha çağdaşım. En yeni, en çağdaş benim.

Kur'an mucizesiyle insanlığı haşre kadar ışıtan, nura gark eden Hazreti Peygamber'in ümmetinden bir erim. Kimin bizden daha üstün bir başı, yol göstericisi vardır?

Hakikat medeniyetinin işçisiyim. Medeniyetin işçisi, kalfası, ustası, mimarı benim. Hangi medeniyet benim medeniyetimle boy ölçüşebilir?

İslâm ülkesinin yurttaşıyım. Onunla bir parça olmuşum. Bir ağaç gibi köküm onun derinliklerindedir. Kim

bizi ondan söküp atabilir? Toprak bizi anlamıştır. Kim topraktan ayağımızı kesebilir?

İslâm Milletinin bir ferdiyim. İslâm şuurunun bir taşı, İslâm duvarının bir tuğlayısım. Dünya durdukça duracak olan bir surun, bir duvarın bir parçası olarak kalacağım. Hangi rüzgâr, beni bu duvardan, bu surdan koparabilir?

Fazilet Devletinin kılıcı ve kalemiyim. Hangi inkâr silâhı silâhımın önünde, hangi kara kelime sözlerimin önünde durma iddiasında bulunabilir?

Düştüm. Düşmeyi öğrendim. Kim benim kadar düşmenin anlam ve dehşetini bilebilir?

Kötü düşmeye görsün, bütün kötüler ona yardımcı olur ve ayağa kaldırırlar. Ama iyinin ayağa kaldırıcısı ancak Allah'tır.

Evet, düştüm. Suçum sebebiyle düştüm. Ama müslüman olan beni Allah'ın tekrar ayağa kaldırmasına kim engel olabilir?

Allah'ım, bizi gurura saptırma. Bizi düşüşlerden koru. Bizi sonsuz merhametinle koru. Bizi islâm nimetinden ayırma. Bizi senin öcünden koruyacak olan yine senin bağışlayıcılığındır. Bizi, aslımıza, kendimize, kendi medeniyet çığırımıza, kendi öz samimiyetimize döndür.

Ruhumuzu arıt ve aydınlat. Öylesine arıt ve aydınlat ki, Doğu ve Batı ondan ışık alsın.

Muhyiddin-i Ârabiler, Mevlânalar, Camiler, İmam-ı Rabbaniler yolunu sürdüren nesil, benim neslimdir. Rabbim, bu nesli sen yetiştir, sen terbiye et.

Ezanlarımızı tekrar yükselt Rabbim. Çağın ufuklarını dolduracak kadar yükselt.

Amentümüz, insanlığın ruhunu bir ruhülkuddüs gibi diriltsin.

Zulûm, materyalizm, putatapıcılık ve kötülüğün her türlüsüyle savaşmada yardımını esirgeme.

Daralan ufkumuzu genişlet.

Eski keskin görüşümüze kavuşturur bizi.

Eski geniş gönüllülüğümüze.

Batı ve Doğu'nun ortasında senin kılıcın olarak yükselt ortadoğuda bizim, İslâmın sancağını. Asya'da ve Afrika'da yükselt sancağını Rabbim.

Hak, adalet, fazilet, doğruluk ve gerçeklik sancağını.

Ben müslümanım, kendi dar sınırımın değil, bütün insanlık sınırlarının türküsünü söylüyorum.

Allah izin verdiği sürece de söyleyeceğim.»

Böyle söylemeliydi, söyleyebilmeliydi çağımızın insanı ve müslümanı.

DİRENİŞ

İslâm Ülkelerine çöken bu uzun tarih kışı ne zaman sona erecek ve diriltici bahar soluğu bu kavruk toprakların üzerinden ne vakit geçecek?

Kendi üstüne bin kilitle kilitlenmiş olan deha kıvrımları, ne zaman, bir gül, açılan bir gül gibi mavi gök ve temiz hava içinde güneşe yükselecek?

İslâm güneşine sunacak kendini kısırlaşmış, çölleşmiş deha toprağımız, hangi gün?

Mekke—Medine—Bağdat—Şam—İstanbul—Şiraz medeniyet kavisi, hakikat hilâli ne zaman tekrar insanlığın ruh âlemini aydınlatacak? Gökteki ayın maddî aya, yer ayına dönüştürüldüğü bir çağda bu yer ayının manevî aya, medeniyet ayına dönüşmüş olarak dirilişi neye bağlı?

Asıl bu sorular müslüman aydınını meşgul etmeli hep. Zoraki olarak aktüel kılınan ve sürekli olarak icat edilen olaylar değil. Ardı arkası gelmeyen bir olay zinciriyle müslüman aydınlar meşgul edilmekte, asıl konularına dönmekten alıkonulmakta, vakitleri öldürülmekte ve kendileri de tüketilmektedir.

Bu hain ve şeytanî dehanın uğraştırmasına ancak kendi konusunu hiç gözden kaçırmayan, kendi davasından üstün dava bilmeyen ve kendi milletinin ölüm kalım durumunu gören şuurlu müslümanlar direnebilir.

Sürekli olarak direnir müslüman, direnmek zorundadır bugün. Gazeteye, radyoya, televizyona, minibüs plâklarına, gazino reklâmlarına direnmek, dayanmak zorundadır. Kendisine

ulaştığı anda yok olmalıdır bu etkiler. Dondurmanın ateşe yaklaşmasında başına gelen olay, şeytanî icat etkilerinin de müslümana vardığı an başına gelmelidir.

Ve müslüman asla Batı etkisi sonucunda doğurulan olaylar ve kuruluşlarla bir diyaloğa girmemelidir. Batıcının problemi başka olmalı, müslümanın başka. O kendi dünyasının gururu içinde ise, biz de kendi dünyamızın güveni ve vekarı içinde olmalıyız.

Müslüman! sürekli olarak boykot et batıcıları. Her şeyini boykot et.

Solcunun kokakola boykotu lüks bir boykottu. Çoğunluğunun ekmek için büyük güçlük çektiği bir ülkede kokakola boykotu!

Her şeyden önce ruhtan başlamalı boykot. Basılan bin kitaptan biri ancak kendimizin, kendi kültürümüzün. Öyleyse 999 kitap Batının çerçöpü olarak içimize, üstümüze atılmış vaziyette.

Gazete muhtevalarının % 99 u da ayni durumda. Giyecek ve yiyecek maddelerinin de % 50 si Batıyla kirlenmiş durumda.

Direniş bu anlamda olmalı, boykot bunlara olmalı, yoksa göstermelik bir boykot gerçek boykotun, sembolik bir direniş gerçek bir direnişin yolunu keser.

Demlenmekte olan çaydan bir bardak alıp tekrar demliğe boşaltarak çayın demini keserler. Demlenmesini durdururlar.

Ülkemizde başlayan ve bugüne kadar gerçek bir tahlili de yapılmayan bir takım merhalelerden geçerek bugüne gelen solcu hareketleri, gerçekte, Batıya karşı doğan tepkiyi ve direnişi ortadan kaldırmak için ustaca tertiplenmiş bir seri sosyal «dem kesme»lerdir.

Şuursuz ve körükörüne bir Batı düşmanlığı değil kasdet-

tiğim. Batıya karşı direnme, bir savunmadır, bir düşmanlık değil.

Kin ve düşmanlık, kan dâvaları gibi insanları çıkmaza saplar. Biz Avrupa'ya ve Batı'ya düşman değiliz. Onların da düzelmesini ,insanlığın boğazından ellerini çekmelerini, bu zulûmdan kurtulmalarını diliyoruz.

Avrupalıların ve batılıların da saplandıkları çıkmazdan kurtulmalarını diliyoruz.

Ama bunun yolu köklü bir değişimdir.

İnsanları sevmesini öğrenmelidir Avrupa. Severken de küçümsememesini bilmelidir. Küçümsediği insanın en az kendisi kadar yüksek duygular taşıdığını anlamalıdır, unutmamalıdır.

Bunu anlayacak kadar değişmelidir Avrupa.

Avrupa bu değişimi geçirinceye kadar onun etkisinden korunmaya çalışmak zorundayız. İşte direnme derken bu kötü etkilerden arınmayı kastediyorum. Kötü etkilere karşı korunmayı.

Şüphesiz direniş ve boykot tek başına bir şey ifade etmez. O ancak dirilişle bir arada, daha doğrusu dirilişin öbür yüzü, hâlesi olarak bulunursa faydalıdır. Direniş tarlayı temizleyecek, diriliş tohumu ekecektir.

Başkalarının sunî aktüalitesinden kurtulup kendi aktüalite düzenini kuran, başkalarının soru ve sorunlarına tutulmayıp kendi meselcleriyle uğraşan, kendi dünyasına eğilen, sürekli olarak dış propagandaya direnip kendi dirilişini gerçekleştiren müslüman, islâm toplumunu yeniden kuracak olan öncülüğe gerçek bir aday demektir.

İŞARETLER

Kimileri fecir benzetmesiyle bahsettiğimiz geleceği kendi dünya görüşlerine yontucu yazılar yazdılar. Halbuki onların bahsettiği ve kasdettiği sol fecir, kızıl fecir, aldatıcı bir fecirdir. Öldüren bir karanlığa gömülmeye fecir adını takmak, ancak bu moda akımın şampiyonlarına yakışır. Solcuların ana özelliklerinden biri, ne tuhaftır ki, iddialarına tam zıt olarak, sömürmektir, kavramlara kadar sömürmek. Zannediyorlar ki, keramet fecir kelimesindedir. Onun için bu kelimeyi biz islâm adına kullanmışsak, onlar da solculuk için kullanmakla onun gerçeğini elimizden almış olacaklar, kapmış olacaklar zannına kapılıyorlar. Bir eşyanın sözüyle kendisini ayni saymak ilkel zihniyetin sonucu. Ayni oyunu edebiyatta da yapmak istediler. Biz en tabii çizgi içinde yavaş yavaş geleneği diriltmek isterken onlar birdenbire dış biçimlerle geçmişi sol propaganda veya özsüz şiire alet etmeğe giriştiler. Fakat bir süre geçtikten sonra anlaşıldı ki geleneğin sözünü etmekle veya kaside, gazel biçimini kullanmakla, edebiyat, gelenekle gerçek ilişkisini kurmuş olmaz. Geçmişle, gelenekle ilişki kurmak, ancak, inanç, düşünce, duygu ve duyarlık ilişkisi kurmakla mümkündür. Ruh ilişkisi kurmak, iç ilgi kurmak. O soydan gelmekle... Yoksa dıştan sunî olarak alâka kurmuş görünmek, sadece bu bağıntı iddiasında bulunanı aldatır. Bizde de edebiyatta böyle oldu. Fikir dünyasında da bazı gerçekleri marksist şema dahilinde kendilerine mal etmek istediler. Ancak gerçeğin özelliği samimi olmaktır. Fecir sözünü alıp kapmakla feciri mal edemiyeceğiniz gibi feciri değiştiremezsiniz de.

Kimileri de bizi ütopyacılıkla itham etmekte dolaylı olarak. Hem de sağcı görünen, en azından antikomünist olan. Fakat asıl gerçeklerden uzak, kendi dar çıkar dünyalarının dışına çıkamayanlar bu kişilerdir. Filipinlerde her gün öldürülenler müslüman oldukları için öldürülüyor, Kıbrıstа katliama uğrayan kadın ve çocukların tek suçu (!) müslüman olmak değil mi? Filistin Dâvâsı da müslümanların yurtlarından edilmelerinden doğmuyor mu? Dünyanın her yerinde müslümanlarla Batılılar karşı karşıya değil mi? Rusyanın, Çinin boyunduruğu altında ezilen müslümanlar meselesi hayali bir mesele mi?

Hangi ütopya, hangi din sömürücülüğü? Efendiler uyanınız, müslümanların dünya çapında ölüm kalım kavgası var, varolmak veya tarihten, hayattan silinmek kavgası. Bizim söylediğimiz budur. Sürekli yapılan katliamlardan, sömürücülük ve soygunculuktan, haksızlık, zulûm baskı ve hakaretlerden bahsediyoruz. Trajik alınyazımızın tam ortasından konuşuyoruz.

Müslümanların sel gibi kanı akıtılıyor. Bundan bahsetmek mi ütopyayla uğraşmaktır? Vatanları yağma ediliyor, medeniyet ve kültürleri yok edilmek için her çareye baş vuruluyor, bunları söylemek, bunları anlatmaya çalışmak, duyurmak için çaba sarfetmek, geleceği kurtarmak için çağrıda bulunmak mı olmaz hayalle uğraşmaktır?

Her dâvanın istismarcısı olacaktır. Demokrasiyi istismar edenler var diye demokrasiden vaz mı geçeceksiniz?

Gençliğinde bir kaç yıl her nasılsa bu konularla meşgul olup sonra kendi hayat ve dünyasını düzenleyince, haklı dâvası uğruna savaşanları istismarcılıkla suçlayanlardır, asıl istismarcılar.

«Sen samimi isen gel de davaya sahip çık, istismarcıyı bir tarafa it» demek gerekir bunlara. Ama, hayır, o kolayını bulmuştur, istismarcısı olabilir diye dâvayı, konuyu ortadan kaldırmakta, böylece rahata ermekte ve kendini kısır, faydasız, ba-

sit parti kavgalarına bırakmakta, gününü doldurmaya bakmaktadır.

Kimileri de hem de tırnak içine alarak dirilişi muhalefetin ruhunu diriltme olarak göstermek istemekte okuyucularına. Okuyucularının bizim söylediklerimizi nasıl olsa bilmeyeceğine güvenerek daha onlar bizim hakkımızda bir şey duymadan onlarda hakkımızda bir peşin hüküm doğurmak istemektedir.

Bütün bunları toplu olarak zikredişimin sebebi, her zamanki prensibimden ayrılıp hakkımızda direkt veya dolaylı söylenen ve yazılanlara cevap vermek değildir. Toplu olarak kapalı bir biçimde bizim konumuzla ters taraftan da olsa bir diyalog kurmaya başladıklarını belirtmektir.

Bu önemlidir. Olumlu olarak ilgi kuran aydın kişilerin yanında ilkin olumsuz yorumlarla veya anlayışlarla da olsa dikkatlerin konumuza çevrilmesini köklü bir değişimin ilk işaretleri olarak görüyorum.

RUH KURUMLARI

Ölüm sebepsiz olmadığı gibi hayat da sebepsiz değildir. Neden ölümü önemseriz de, hayatı, ölümü önemsediğimiz anlamda önemsemeyiz? Daha doğrusu ölümü anında önemser ve değerlendiririz de sonra unuturuz, bize gelip dokunduğu anda değerlendiririz, bizden uzaklaşınca da görmezlikten geliriz, yokmuşçasına davranırız. Hayat için tutumumuz öyle değil. Sanki o hep kaçıyormuş da biz onu kovalıyormuşuz gibi peşinden gideriz onun. Sanki biz yokuz, yalnız o var. Halbuki, hayatı değerlendirmekle ölümü değerlendirme ayni kaynaktan gücünü ve anlamını almalı. Çünkü hayatla ölüm ayni oluşun biribirinden ayrılmaz iki yüzüdür. Hayat nimetini mânevî bir bağış olarak görmek ve o açıdan anlamlandırmak, ölüm gelince de onu bir sürpriz saymamak müslümanın varoluş anlayışının gereği olmalı.

Ölüm de, hayat da her an beraberdir, bizimledir. Başkasının ölümü bizim de ölümümüzdür. Hayatı ölümden koparmamak gerekiyor zihin ve ruh hayatımızda. Kesintili ve sınırlı bir hayatı hep sürecekmiş gibi yaşamak, göz göre göre insanın kendisini aldatmasıdır.

Ölüm çevremizde her zamanki işini görmektedir. Hayat da. Kendi iç âlemimizin değişikliklerini bu hakikatlara atfetmemiz, aldanış olur. Bu aldanışı azaltmak için iç âlemimizi aşırı değişikliklerden ve aldatıcı yorum tutsaklığından kurtarıcı bir denge ve tutarlılığa kavuşturmalıyız. Bu sağlamlığa, bu yerine oturmuşluğa, ruh, kökleşmiş tarihî kuruluşların kucağında erer.

Ruh tarih içinde yaşayınca ölümün ve hayatın anlamını daha iyi kavrar.

Ruh, asırlık mânevî kuruluşların içinde daha çok pişer.

İslâm toplumunda Batının etkisiyle bütün ruh olgunlaştırıcısı kurumlar yıkıldı. Bu yıkılış ruh çöküntüsünü artırmaktan başka bir şeye yaramadı. Sanılıyordu ki ruh çöküntümüzün sebebi o kuruluşlardır. Onlar yıkılınca ruhça sağlıklı bir nesil gelecektir. Halbuki toplumu az çok yine ayakta tutan o ruh kurumlarıydı. Onlar da yıkılınca artık çöküntü çığ halini aldı. Onların düzeltilmesi, tazelenmesi, yenilenmesi gerekiyordu belki. Ama yıkılması ve büsbütün yeraltına geçmesi iyi olmadı.

Bir ömür hayatın anlamını, ölümün anlamını öğreniyoruz. Hattâ bir bakıma hayatın anlamı bu öğrenmeden ibarettir. Ruh kurumları dediğim iç âlem ekolleri ve kuruluşları âdeta bu öğrenimin okulları durumundaydı. Onlar da yıkılınca artık insan kendinin, hayatın ve ölümün cahili olup çıktı.

O kurumlar herkese kendi mizacına ve yapısına, şartlarına ve imkânlarına göre kendisini bilmeyi öğretiyordu. Kendisini anlamayı. Hayatın ve ölümün ortak anlamını. Fakat devlet eliyle o kuruluşlar yıkılınca bir nevi artık insanın kendini anlaması, dinlemesi, tartması, ölçmesi, biçmesi, sosyal bir vak'a olmaktan çıktı.

İnsanların vücutlarının eğitimini günümüz okulu kendine bir ödev biliyor, zihin yapısı için bir takım bilgiler vermeğe çalışıyor, fakat insanın anlamı hakkında bir çile çekmeğe ruhumuzu zorlamaya yanaşmıyor.

Felsefe öğretiliyor. Yani insanların şimdiye kadar varoluş hakkında neler düşündüğünü anlatmağa çalışıyor ama insanın şu anda ayni anlama nasıl varması gerektiği meselesini ihmal ediyor, böyle bir uğraşımı fuzulî buluyor okul.

Felsefe, ahlâk dersi, din dersi, bunlar insan için en gerekli bilgileri veren derslerdir şüphesiz. Fakat asıl gerekli olan o

ahlâkı edinmek ve dini yaşamaktır. Bunu da insanlar her zaman tek tek yapamazlar. Tekbaşlarına gerçekleştiremezler. Mutlak surette kuruluşlar gerekiyor.

Arı oğulu gibi ruhlar da küme küme toplanmaya elverişlidir. Üzüm taneleri bir araya gelerek salkımı, salkımlar kütüğü, kütükler de bir araya gelerek bağı meydana getirirler.

Ruhlar arasında da adeta ordudaki gibi bir düzen vardır. Bu düzen bozulunca ruhlarda bir anarşi başlar.

Toplumumuzu yıllarca sarsan anarşi böyle temel kuruluşların ortadan kalkmasından dolayı belli bir başarıya ulaşmıştır.

Toplumun derinliklerine işlemiş asırların meyvesi ruh sağlamlığı olmasa çoktan silinip gitmiştik. Yenibaştan ruh kurumlarımızı kurmakta geciktiğimiz her gün bu çürüyüşe, yokoluşa doğru gittiğimizi, ölümün ve hayatın anlamını umursamayan, daha doğrusu düşünmekten aciz bir yığın olma tehlikesiyle karşı karşıya geleceğimizi bilelim.

KURULUŞ

Ben bir ulu şara vardım
O şarı yapılır buldum

diyen Hacı Bayram-ı Veli Hazretlerinin kasdettiği şehir, ulu şehir ruhların şehridir. Nasıl yeryüzünü süsleyen taş ve topraktan şehirlerimiz varsa, manevî âlem de, toplumun ruhu da, taş ve tuğlaları insan ruhları olan bir şehir, bir ulu kent gibidir. Bir insan ruhu da bir şehirdir. Nasıl ki Üstad Necip Fazıl Bey şiirinde :

Söndürün lâmbaları uzaklara gideyim
Nurdan bir şehir gibi ruhumu seyredeyim

derken insan ruhunun bu, şehri andıran cephesini belirtmiştir.

Evet, insan ruhu bir şehirdir. Toplum ruhu ise şehirlerin bir araya gelmesinden meydana gelen bir büyük şehir, bir ülke şehirdir.

Bu şehrin de gözle görülür, elle tutulur mekân şehirleri gibi işçileri, ustaları, mimarları vardır. Manevi işçiler, ustalar, mimarlar...

Bu şehir de taştan ve topraktan olan şehirler gibi sürekli olarak yıkılmakta ve yapılmaktadır.

Kendi haline bırakırsanız çökmeye, yabanlaşmaya, harap ve virane olmaya yüz tutar.

Medeniyetlerin her yönüyle şehirlerde görünmesi gibi

inanç, düşünce ve davranışların sistemleri insan ruhunda belirir.

İşte gerek insan ruhu ve gerek toplum ruhu da manevi bir şehir gibi mimarlara ve işçilere muhtaçtır. Bu mimarlar ve işçiler bir kuruluşun ocağında yetişir. Ben bu kuruluşa ruh kurumu diyorum. Yani ruhları alıp hamlıktan çıkaran, onu yoğuran, ona yeni bir yapı veren yuva.

Tek tek insanları olgunlaştıran, sonra da olgun ruhları bir araya getiren, onları tanıştıran yuvalar.

İslâm toplumunun oluş tarihinde tarikatlar, tekkeler bu vazifeyi gördüler. Musiki, edebiyat, mimarî gibi sanatlar da bu yuvalarda boy attı. Böylece islâm ruhu ve kültürünün sürekli olarak canlı ve taze bir biçimde insan ruhunu aydınlatması, nurlandırması bu müesseselerde merkezleşti.

Sonradan bir batış havasına giren kültür ve medeniyetimizin her müessesesi gibi bu kurumlar da bir bozulma göstermedi değil. Ancak, belki en az bozulan, hattâ bozulmaya karşı en çok direnen, hem kendisi adına, hem bütün toplum adına en çok dayanan bu kuruluşlar oldu.

Fakat nedense yıkılışın bütün sorumu kuruluşlara yüklendi sonraları.

Kültür ve medeniyetimizin temeltaşlarını batılılar kemire kemire inceltmişler, adeta pamuk ipliğiyle bağlı bir hale getirmişlerdi ana yapıya. Sonradan biz kendi elimizle son bağları da kırdık. Temel taşlar, ana kuruluşlar yıkılınca çöküntü hızlandı ve bugüne kadar toplumun total ruhuyla geldik. Yani önce unsur unsur dayanma ağları kırıldı ama yapının bütünü direndi. Bugün artık Batı sızması yapının tümüne geldi dayandı. İşte bu en kritik anda ya yeniden uyanarak diriliş dediğimiz oluşla yeniden doğuşumuza ereceğiz, ya da tarihin karanlığına gömüleceğiz.

Yeniden kuruluş için de adeta bir şehrin kuruluşu gibi ruhların ve toplum ruhunun işçileri ,mimarları durumunda olan

erler, erenler yetiştirmek gerekiyor. Kültür ve medeniyetimizin temeli olan Kur'ân ruhunu ruhuna geçirmiş, mal etmiş ve hayatını bu uğurda feda etmeyi göze almış toplum kahramanlarına yuva olarak, içi ve özüyle gelenekteki kuruluşlara bağlı, dış biçimiyle yeni ve taze ruh kurumları tohum halinde de olsa baş-göstermeli.

Önce ruh şehrimizi kuralım. Ruhlarımızın şehrini. Sonra toprak üstündeki şehirlere sıra gelir. Yoksa iç şehir anlamında olan ruhlarımızı başıboş bırakırsak, dış ruhlar şeklinde olan ve atalarımızın üstün ruhunu yansıtan İstanbul gibi eşsiz şehirlerimiz bile yavaş yavaş çöker veya elden çıkar.

Ruhumuzun mimarisi ,eski ruh mimarlarımız olan kuruluşlarla yeni ve taze bir ilişki kurmayı bekliyor. Varoluşumuzun bütün cepheleri gibi.

BATI VE GELECEK ZAMAN

Oluşlar ve değişimler bazı çağlarda yoğunlaşıyor, bazı çağlarda gevşeme gösteriyor. Bazı çağların değişim hızı fazla, bazı çağların az. Bazı çağlarda biriken, öbür çağlarda sarfediliyor. İnsanın şuuraltı gibi insanlığın da şuuraltı var. Bazı çağlar durgun gibi görünürse de derinlerde bir takım oluşların nebülöz halde beklediği görülebilir.

Avrupa, Rönesans sonrası çığırında en yoğun düşünce ve ruh hayatını 19. yüzyılda yaşadı. Filozof, ilim adamı, sanatçı, idelog olarak kendi medeniyetinin dahilerini bu yüzyılda sergiledi. Yirminci yüzyılda, ilim ve teknik dışındaki alanlarda 19. yüzyıla göre bir durgunlaşma göze çarpıyor. Üst üste gelen ve insanlığın tarihinde rastlanmamış çapta sarsıntısıyla dünyamızı allak bullak eden iki dünya savaşının da yapısına katıldığı yüzyılımız, Batı medeniyeti bakımından yorgunluğun veya tutukluğun başladığı bir dönemin habercisi mi?

Çağın bir kriz çağı olduğu, Batı Medeniyetinin bir bunalıma daldığı çok yazıldı ve söylendi. Kimilerine göre de krizden de fazla bir vahim durum söz konusudur Batı için. Bu tarih filozoflarına göre Batı Medeniyeti gelişiminin son ucuna varmış bulunuyor. Artık başka kıtaların ve bölgelerin, başka ırk ve toplumların çağı geliyor. Bunlara göre beyaz ırkın dehası tükenmeye yüz tutmuştur.

Düşünce ve sanat alanında Batının geçen yüzyılın parlaklığını göstermediği bir gerçek. Bu, gerçekten Avrupa Medeniyetinin kendini tam gelişimine vardırmış olmasıyla açıklanabile-

ceği gibi 19. yüzyılda bir kaç yüzyıllık bir enerji tüketildiği görüşüyle de yorumlanabilir. İkisi de birden belki de.

Ancak şüphesiz bu sözümüzden hemen Avrupa'nın batacağı anlamını çıkarmak yanlış olur. Tarih hızlanmaları sonucu beklenmedik patlamalar olmadıkça Avrupa bugünkü durumuyla uzun bir süre kendini sürdürebilir. Hele bir de otokritiğe girişirse gelen sonu daha da geciktirebilir. Gerçi Avrupa'nın otokritik niyeti ağırdan işleme gibi bir eğilim gösteriyor. Çok uzun sürede kendini kurtaracak bir yenilemeye yeterli değildir bugün Avrupa'nın kendi kaderini irdelemesi, tartması. Avrupa, insanlığın karşısındaki durumunu olduğu gibi görmekten kaçınıyor. Durumunu aynen saptamaya niyet ediyorsa da bunun gerçekleştiriminde duraklıyor, bazı noktaları görmezlikten geliyor.

Kartaca, Mısır, Yunan ve Roma Medeniyetlerinin başına gelen, bir bakıma, çağımız Avrupa Medeniyetinin de alınyazısı. Yeni bir gelişi, geleceğin yavaş yavaş bastırmasını hisseden Batı, bu geleni anlamak için bütün zekâ ve dikkatini o yöne çeviriyorsa da bir yerde onu anlamaz oluyor, kavrıyamıyor. Bu, anlama ve kavrama yetisinin durması veya duraklaması, buna karşılık gelen anlaşılmaz realitenin gittikçe varlığını daha çok duyurması onu daha çok rahatsız ediyor: paniğe kapılması sonucunu doğuruyor.

Bir tehlike seziyor geleceği için Batı. Fakat daha çok geçmişin ve olup bitenin tesbiti dehasına sahip olduğundan, beliren geleceğin silüetine bir türlü bir teşhis koyamıyor, adeta kaçınılmaz bir düşüşün korkusuyla terler döküyor. Başarı özüne dayalı medeniyet olan Batı Medeniyeti, bu gizli ve meçhul çehreli yenilmez kudretin karşısında ürküntü ve korku ile titriyor.

Avrupa'nın birleşmesi, ekonomik ve siyasî bütünleşme çalışmaları, Tek devlet, Tek Avrupa tasarı ve girişimleri kaynağını bu panikten, bu korku ve titreyişten alıyor. En büyük filo-

zoflarından birinin kitabının ismi olan korku ve titreyiş, gerçi tek kişi ve tek ruh için söz konusu ise de, tarih felsefesi açısından Hristiyanlığın ve gerçekleştirmesi olan Batı Medeniyetinin de aynı korku ve titreyişle Kader huzurunda durması, fertten topluma, toplumdan tarihe geçen aynı psikolojinin ulaştığı bir sonuç olmuyor mu?

Afrika ve Çin gelişmesi Avrupa'yı korkutuyor. Durdurulamayan bu gelişme ona kendisini tarihe gömecek bir tabiat olayı gibi görünüyor kimi vakitler. Bunu da her zamanki meşhur soğukkanlılığıyla incelemek istiyorsa da başucuna asılı olan korku kılıcından ötürü tam başarılı olduğu söylenemez.

GELECEĞİN BASKISI

Avrupa korkuyor, Asya'nın ve Afrika'nın yavaş yavaş kımıldamasından, canlanmasından ve ayağa kalkmasından ürperiyor. Bunun için bütün gücünü sarfederek devletleri birbirine düşürmeğe çalışıyor. Ellerindeki modern silâhları birbirinin üstüne boşaltmaları için savaşmaya zorluyor onları. Kültürlerini yok etmeyi hızlandırıyor, diplomatik yoldan veya savaşla bağımsızlıklarını tehdit ediyor, ekonomilerini mahvetmek için sürekli plânlar ve programlar uyguluyor. Bütün bunlarla bu ülkelere ağır zararlar verdiriyor. Onları kimi zaman senelerce kendilerine gelemez hâle getiriyor. Fakat, bütün bunlar, Avrupa'yı içine saplandığı korku ve komplekslerden kurtaramıyor, Asya ve Afrika ülkelerinin de beliren umutlarını söndüremiyor.

Asya Avrupa şokunun etkisinden uyanıyor. Japonya ve Çin artık korkma dönemini atlatmış, korkutma dönemine girmiş bulunuyorlar. Hint, ikisinin tam arakesitinde. Korku çizgisini kimi zaman aşıyor, kimi zaman aşamıyor. İslâm ülkeleri bölük pörçük olmanın ıstırabını en keskin şekilde yaşıyor. Çin ve Japonya'yla başa çıkmayı zamana bırakan Avrupa bütün gücüyle Ortadoğu'nun bir ucundan İslâm ülkelerine saldırıyor. İsrail maskesi arkasında bütün Batı, var gücüyle müslümanları yok etmeye çalışıyor. Afrika ülkelerinde iç olaylar, dış olaylar icat ederek bütün bir kıtayı sürekli olarak kargaşa içinde bırakıyor. İsyanlar, ihtilâller, savaşlar ve devrimlerle Afrika kıtası sürekli bir didişme içinde bunalıyor. Avrupa onların liderlerini öldürtüyor, bir kısım ileri gelenlerini satın alıyor, böylece kaçınılmaz oluşumları hiç olmazsa geciktirmeğe çalışıyor. Ama

bütün bunlar dediğimiz tarihî gerçeği, gelişimi önleyemiyor. Bütün bu hayhuyun toz dumanı arkasında bir gerçek hiç değişmeden kalıyor : Avrupa'nın korkusu ve öbürünün umudu.

Kimbilir bu belki de fizik gücün sınırı meselesinden doğuyor. Avrupa, Asya ve Afrika gibi engin bir fizik güç deposunun karşısında kendi kaslarının son geriliminde bulunuyor. Ama her yayın bir gerilme sınırı vardır. Daha fazla bir gerilmeye gitmek belki de yayın kırılması sonucunu doğuracaktır. Zaten Avrupa'nın zihin mahsullerinde aşırı üretimden doğma bir kültür kırılması olayı gözlemleniyor. İncelme, özsüz bir ayrıntı furyası, duygu yükü zayıf bir soyutlama, şiddetini kaybetmiş zorlama bir duyarlık sanat ve düşünce alanında Batı'nın özelliği haline geliyor. Buna karşılık Afrika ve Asya'da öze ve temele bakış yetisi yavaş yavaş uyanıyor. Enerji, gerek fizik, gerek zihnî anlamda, israf edilecek kadar bol bulunuyor. Avrupa korka korka beyin ve kas enerjisi tüketirken Asya ve Afrika hiç çekinmeden tükenmezmişçesine bir enerji sarfından çekinmiyor.

Asya ve Afrika'nın uyanışı henüz hangi kaynaktan anlam alacaktır belli değil ve Avrupa'nın gelecek zamana böylesine yabancılaşması da anlaşılır gibi değilse de, ilk bakışta, yeni bir insanlığın doğması yönünde bir takım değişimlerin başladığı söylenebilir en genel anlamda. Avrupa bu değişime hazır değil. Daha doğrusu böyle bir değişimi istemiyor ve benimsemiyor. Ufak düzeltmelerle bu düzenin böyle sürüp gitmesini hülyalıyor.

Elbette haklı değil Batı bu hülyalarında. Çünkü insanlık her yanda gerek manevî ve gerek maddî bir yıkımın altında eziliyor. Buna çare arayan insanlık Avrupa medeniyetine eğilince çabuk suyun dibine varıyor.

Yeni bir kültür, yeni bir medeniyet istiyor insanoğlunun gönlü. Gerçi bunu isteme yürekliliğini pek gösteremiyor. Şimdiye kadarki tecrübesi onu çok ihtiyatlı yapmış umut etmekte.

Enerjisini tüketerek de olsa hep denenmiş yolları bir daha denemekten usanmıyor. Yenilikten korkuyor. Çok defa bakıyorsunuz yenilik maskesini soyunca altından yine eski usuller, eski tavırlar ve özler ortaya dökülüyor.

Ancak, Asya eski medeniyetlerin sergisi ve deposu durumundan yararlanarak insanoğluna yeni bir inanç ve aşk, umut ve sevgi, hayatı anlamlandıran yeni bir atılım ruhu getirebilirse ve Afrika bunun fizik gücü olacak şekilde değişir ve gelişirse insanlık yeni bir medeniyet çağına girmiş olur. O zaman Avrupa ya bu değişime ve gelişime ayak uydurarak hayatını sürdürür veya yokolma tehlikesiyle karşı karşıya kalır.

İşte geleceğin baskısı burada özetlediğimiz bu gelecek zaman perspektiflerinden doğmaktadır. İslâm dünyası bu gelecek zaman korkusunun en keskinini yaşama zorundadır. Çünkü : gerek Asya ve Afrika'da uyanmaya başlayan dev, gerek ölüm terleri içinde yapmayacağı kızgınlık ve delilik bulunmayan Avrupa'nın arasında ezilmek gibi bir tehlike, her iki tarafı da kendisiyle birlikte kurtaracak sulh ve kurtuluş ruhunu taşımak gibi bir umut onun önünde duruyor.

HAKİKAT ÖNÜNDE

Sağır, asıl sağır, kulağı işitmeyen kimse değildir. Asıl sağır, ruhu sağır olan kimsedir. İşitmeyen organın yerine bir aleti koyarak sözleri duyma ihtiyacımızı giderebiliriz. Ama ruhu sağır olan kimseye neyi nasıl duyuracaksınız? Ruhu susamayan insana nasıl anlatacaksınız inançların sıcaklığını, düşünüşlerin yüceliğini? Ruhu kutup buzullarına dönmüş bir topluma nasıl etkide bulunulur? Hazreti İsa'ya atfedilen bir söz vardır: **«Ölüyü diriltttim, fakat ahmaka söz anlatamadım.»** Buradaki ahmak kelimesiyle zekâsı az insan anlatılmak istenmemiştir. Ruhu ahmak olandır kastedilen. Ruhu tembel, ruhu anlayışsız olandır. Çünkü zekâsı az olmakla beraber ruhu saf ve temiz olan, sezgisiyle veya Allah'ın lütfu bir bağışla bir çok güç anlamı kavrayabilir. Nitekim bu hal, velilerin menkıbelerinde bir takım misallerle anlatılmıştır. Velinin konuştuklarını saatlerce dinlediği halde anlamayan topluluğa karşılık ansızın içeri giren bir kuşun gagasından kan sızarak ona doğru uçuşu ve kucağında, omuzunda veya göğsünde can verişi gibi. Veya dinleyen kalabalığın saatlerce anlatılan esrardan, hikmetten ve hakikatten habersiz öylece duruşu yanında oracıktan geçen kişinin haykırıp vecde gelmesi ve düşüp kendinden geçmesi gibi... İnsan da, toplum da sürekli olarak o vaizi dinleyen topluluk gibidir. İnsan sürekli olarak hakikata muhataptır. Sürekli olarak hakikat nutkunu dinlemektedir ruhumuz. Ama dinleyen ruh ayni zamanda anlamakta mıdır? Önemli olan budur. Ruhun sağır mı işitir mi, kör mü uyanık mı, topal mı sağlam mı, ölü mü diri mi olduğunu bu tayin eder.

Evet kör, asıl kör gözü görmeyen değil, ruh gözü, gönül gözü görmeyen, kör olandır. Çünkü : gözün kusurunu giderici veya gözsüzlüğün azabını azaltıcı çareler bulunabilir. Fakat ruh gözü, gönül gözü kapalı olanı Alah'tan başka kim hakikatlara aşina yapabilir? Bu insanlar, Kur'ân-ı Kerîmde kalbleri mühürlü olmakla vasıflandırılıyorlar. Bu öyle bir mühürdür ki, mühürleyenden başkası açamaz onu. Hakikatle aralarına perde çekilmiştir bunların.

Bazı çağlarda insanlık da bu ruh sağırı, ruh körü, ruh meflûcu duurumuna düşmektedir. Nuh Peygamber'in, Salih, Hûd, Lût, Yunus peygamberin gönderildiği kavimler bu durumdaydı. Körleşmişlerdi, ruhları kararmıştı. Zekeriya Peygamberi, hakikat sistemini unutturmamaya, Yahya Peygamberi de diriltmeye çalıştığı için öldürdüler. Bu toplumlar ruhça tam donmuş, ölü hale gelmiş toplumlardı. Bu yüzden kendilerine hakikatı söylemekten başka bir şey yapmayan ve böylece de kurtuluşlarına yardım eden yolgöstericileri öldürmekle karşıladılar!

İşte böylesine körleşmiş ve sağırlaşmış, gerçeklere ruhunun kulaklarını tıkamış ve kapamış toplumlara ilâhî ceza gelmekte ve onlar tabiat aracılığıyla korkunç bir şekilde cezalandırılmaktadır. Belki de tabiatın aracılığı bile görünüşten ibarettir. Ses şeklinde, rüzgâr şeklinde, ateş ve deprem şeklinde, yükselen su şeklinde görünen ceza, belki de keyfiyetini bilemiyeceğimiz bir mahiyet taşıyor. Görünüşler böyle, ama gerçeklerini ancak Allah bilir. Nitekim Kur'ân-ı Kerîmde, yine bir takım kavimlerin meshe uğratıldıkları, yani maymun şekline dönüştürüldükleri bildirilmektedir. Biz dahi ruhça maymun şekline dönüştüğünü müşahede ediyoruz bir takım inançtan, ruh erdemlerinden yoksun kişilerin. Bu «ruh meshi» karşısında «fizikî mesh» ikinci plânda kalır.

Peygamber Efendimizin dahi dikkati çekilmiştir, fizikî olarak görmeyeni bırakıp ruhu kör olanla uğraşma konusunda.

Şüphesiz, Peygamberimize söylenen, gerçekte bizlere söylenmektedir. Bu ayırımı yapabilmemiz için onun şahsında bize hitap edilmektedir.

Bir kaç yüzyıldır ki dikkatimizi içten dışa çevirmeye çalışmaktayız. Ruhumuz gittikçe körleşmekte, sağırlaşmakta, meflûç hale gelmekte. Bu halden sıyrılmak, ruhumuzu ölü halden kurtarıp dirilişe erdirmek için zaman zaman önderler geliyorsa da kısa zamanda şu veya bu geçici ve aldatıcı umutlar yüzünden o büyüklerin çalışması unutuluyor, hiçliğe gömülüyor. Gerçi o çalışmalar hiç bir zaman tamamen yok olmaz, ama işe hep yenibaştan başlamak gerekiyor. Zaman kaybediliyor. Tekrar yenibaştan aynı noktaya dönülmüş oluyor.

Ruhların ferasete kavuşması, toplum ruhunun uyanması, yapılan çalışmaların heba olmaması, ekilen tohumların bir takım sam yelleriyle küle çevrilmemesi ve verimlenip filizlenmesi, ruhun hasadı için Allah'a yalvaralım, dua ve niyazda bulunalım.

RUHUN SİLÂHLARI

Müslüman çağımızda ruhunun şimşeğini çakmalıdır. Üstüne biriken külleri eşeleyip altından tekrar ruhunun ateşini ortaya çıkarmalıdır. Sönmek, sürekli sönmek onun nasibi olmamalıdır.

Ruhunun silâhlarını donanmalıdır yeniden müslüman. Kalbinin silâhlarını. Yani gönül silâhlarını. Tabiata karşı, kötülük doktrinlerine karşı, egoya karşı ruhunun pusatlarını kuşanmalıdır.

Ruhunun bekçilerini çağırmalıdır sürekli olarak. Her bir savunma noktasına kolcu ve korucularını dikmelidir. Yardımcı ve koruyucularını eklemelidir ana gücüne.

Silâh diyorum. Ama aslında silâh dediğim bu donatımlar gerçekte silâhtan fazla bir şeydir. Adeta ruhtan bir parçadırlar, ruhun uzantılarıdır. Dışa karşı ruhun sertleşmiş tabakasıdır. Adeta dışa karşı ruhun dışardakilere benzer bir güçle direnmesi veya saldırmasıdır. Ve savunması bir bakıma saldırma, saldırması da bir bakıma savunmadır.

Ruhun ana silâhı tapınmadır. Allaha tapma. Allaha tapma, insanın ve tabiatın tanrılık iddiasını yıkma, onları çıplak hakikatleriyle kavramaktır. Yaratılanı aşmak, iğretiyi yıkmak, yalanı devirmektir. Allaha tapma, izafi olandan sıyrılıp mutlak olanla donanmak, fanilik perdesini yarmaktır. Allaha tapma, insanları ve tabiatı putlaştırmama, benlik putunu kırma demektir. Böylesine bir silâhla donanmış ruh, silâhın ta kendisi olmuş demektir. Artık onu hangi kuvvet, hangi silâh yenebilir?

Namaz, oruç, hac, zekât; müslüman ruhunun silâhları... Namazla doğrudan doğruya Allaha yönelmiş olmaktadır insan. Bütün dış alâkalardan kurtulup O'nun önünde ve huzurunda olmak. O'nunla, Ezeli ve Ebedi Olanla, Yaratıcı Olanla olmak. İnançsız kişi bu güçten mahrumdur.

Oruç, benliği kıran tapınma. Hac, müslümanları bir araya toplayıp Allaha yöneltmekte. Zekâtla, müslüman sahip olduğu eşyayı da Allaha yöneltmekte. Daha doğrusu eşyaya olan gizli tapınma bağlarını kırmakta, ilgilerini kesmekte. Bütün bu sevgi ve korku silâhlarıyla müslüman kendini kuşatıp iğreti ve kötü ilgilerden koparmakta ve iyiliğin, doğruluğun, güzelliğin kaynağına yüzünü ve gönlünü çevirmekte. Namazla, oruçla, hacla, zekâtla, Allahı söz, kalb ve davranış anmalarıyla, ruh, öte âlemin silâhlarıyla donanmakta, fiziğin esaretinden kurtulmakta, insanın gerçek anlamına ermekte.

İnançsız insanın silâhları maddî silâhlarla birlikte bir takım kötü duygulardır. Kızgınlık, öfke, ihtiras, açgözlülük ve benzerleri. İnanmış insanın silâhları ise, zaruret halinde el attığı maddî silâhlarla birlikte, asıl, ibadetler, iyilikler ve faziletlerdir. Acaba bu iki silâh bütününün çatışmasında son zafer hangi tarafta olacaktır? Şüphe edilmemelidir ki inanın tarafında.

Bir de yanlış inançlar vardır ki, onlar da sahte silâhlara benzerler. Dıştan donanmış görürsünüz o insanları. Fakat bazı zamanlarda o silâhların işe yaramadığı ortaya çıkar. Yanlış inançlıların da ruhları gerçekte silâhsız, donatımsızdır. Onların silâhları sadece kendilerine yük olur. Omuzlarını çökertmekten başka bir şeye yaramaz bu sahte silâhlar onlar için.

Müslüman, müslümanlığını sözde bırakmamalıdır. Sürekli olarak kendini islâmdan koparan aldatıcı oyalamalarla savaşmalı, onlara karşı ruhun ölümsüz silâhlarıyla donanmış olmalıdır. Öyle ki müslümanların toplu olarak kıldıkları namaz,

Ramazan ayı boyunca tuttukları oruç, inançsızların yüreklerine korku düşürmeli ve onları aşağılık duygusu içinde kıvrandırmalı. İbadetler, toplumun ruhunda, tek tek bunalıma düşen kişilerin ruhlarını kurtarıcı birer sığınak olmalı. Bunalan insan namaz kalesine, oruç burcuna sığınmalıdır.

Bunlar, Allahın müslümana armağan ettiği mucizevî silâhlardır. Kıyamete kadar bunlardan üstün maddî veya psikolojik bir silâh ortaya koyamayacaktır karanlığın dehası.

Allahın bağışı silâhın karşısına çıkarılan maddî veya psikolojik silâhlar, Hazreti Musa'nın Âsasının karşısına çıkarılan büyücü değneklerinden farksızdır.

Yalanlı propagandaya karşı hakikatların tebliği, şeytansı iğvaya karşı Vahiyden gelen telkin, zulme karşı adalet, cehalete karşı irfan aydınlığı, nefsin başkaldırışına karşı Allaha teslim oluş, şehvete karşı oruç, insanın kendi benliğine tapınmasına karşılık namaz silâhlarıyla müslüman savaş meydanında gözükecektir, gözükmelidir her zaman.

RUHUN ŞÖLENİ

İslâm, bayrama da kendi ruhunu sindirmiştir. Bayram, gerçek bayram, ruhun bayramıdır, tenin değil. İnsanlar nasıl zaman zaman ziyafetler veriyor, şölenler düzenliyorsa, bayramı ve kandiller de ruhun ziyafet günü, ruhumuzun şöleni oluyor.

Bayram, ruhun toyu, ruhun düğünü demek.

Ancak, islâmın bayramlarında da, öbür bayramlardaki gibi dış tezahürler artarsa da, asıl artış, iç duyuşumuzdadır. Duyarlığımız artmaktadır, kalbimizin mistik ve metafizik genişliği artmaktadır. İnsanlar böyle anlarda birbirlerine ziyafetler de çekseler, armağanlar da verseler gelişler gidişler, ziyaretler, kucaklaşmalar, el sıkışmalar, tebrikler, kutlamalar, hep o artan dindarlık duygumuzun çevresinde gelişen davranış demetleri oldukça güzeldir, yoksa bayramı ve onun bir türü olan kandili maddî hazlar veren ve eğlendiren fırsatlar gibi görmek islâm ruhuna aykırıdır.

Bayram, uzun süre yavaş yavaş ilerleyen gönlün, ruhun belli bir merhaleye gelişinin kutlanışıdır. Ramazan bayramı, bir aylık orucun ruhumuza kazandırdığı ilerleyişi olağanüstü bir gönül yüceliğinde idrak etmektir. Kurban Bayramı da hac ibadetinin ve kurban sunmanın bize getirdiğini alma ve ruhumuza geçirme törenidir.

Bayram, kazanılan ruhî ilerlemeyi bir daha çıkmamacasına benliğimize geçiren ilâhî damgadır. Göğsümüzü açıyoruz ve kalbimize meleklerin bu yüce damgaları basmasını, pamuktan daha yumuşak bir vuruşla ruhumuza nakşetmesini bekliyoruz, işte bayram bu demektir.

Bu olağanüstü gün ve gecelerde, insanlar kendi ruhlarının içine kapanmağı bırakıp toplumun yükselen din heyecanı içinde erirler. Öyle olur ki, gören gözler, adeta fizik varlıkların birer masal hayalleri haline geldiğini ve ruhların da gözle görülür elle tutulur bir biçimde canlandığını ve sokaklardan caddelerden adeta nur nehirlerinin aktığını fark eder.

İnsan değişir, arı duru bir ruh ve gönül kazanır. Kuş gibi hafifler. Sevgi ve saygı taşar adeta.

Şehir değişir, sokaklar ve caddeler büyük zamanların insanlarıyla dolar adeta. Tarih dirilir. İlâhiler, tekbirler ve salâvat adeta şehri manevi bir su ile, kevser ve zemzemle yıkar. Giydiğimiz bayramlık elbiseler gibi içimiz de yepyeni ve taptaze hale gelir.

Geçmiş zaman, gelecek zaman da bayramlar ruhun şölenine davetlidir. Çağrılmıştır ve gelir.

Bir kandilde, geceyarısından sonra, Kanunî Sultan Süleyman türbesinde ellerini açmış fatiha okuyan bir genç görmüştüm. Yarım bin yıla yakın bir zaman aralığında Kanuni ile o genç kandil dolayısıyla bir araya gelmişti. İkisi milletimizi sembolize ediyorlardı adeta o gece. Ne kadar yakındılar birbirlerine. Adeta Kanuni de sağdı ve ikisi baba oğul gibi yanyanaydı.

İslâmın bayramlarında halkın çehresi, ulvî bir anlam kazanır. Sanki cennetten inmiş bir topluluktur, bir gök toplumudur halk. Ruhlarımız kapılarını sonuna kadar açmış ve ruh alışverişimiz son haddini bulmuştur gecesinde ve gündüzünde bayramların.

Kandillerin camileri aydınlattığı gibi, kandil gün ve geceleri de ruhları aydınlatır. Onun aydınlığında insan yolunu bulur. Şaşırmış olanlar düzelir.

Bayramlar ve kandiller, ruhlarda ani aydınlanış ve arınışların ortamlarıdır.

Bayramlar, kandiller, millet ruhunu, bir sur gibi birbirine perçinlenmiş, kenetlenmiş ruhların bütünü haline getirir. Asırlar içinde bayramlar, birbirine eklene eklene, millet ruhunu toprağa bir çınar gibi kök salmış hale getirir.

Kandiller ve bayramlar, toplum ruhunun din mucizesinde dirildiği, mevsimlerin ve vakitlerin millet ruhuna açıldığı fevkalâde anlardır.

Millet, bayram ve kandillerinde tarihini, geçmiş ve geleceğini yaşar.

SAVAŞ HAKKI

Savaş, haklı olanın, hakkın yanında yönünde olduğu sürece gereklidir. Haksız, zalim ve gaddar olanın lehine geliştiği sürece de katmerli bir zulûm, haksızlık ve gaddarlık olur.

Kötülük insanlığın içinde etkili olduğu sürece savaş kaçınılmaz olacaktır. Bu anlamda savaş, iyinin kendini savunmasıdır. Doğrunun, sağlığın, iyiliğin ve güzelliğin zıtlarıyla sürekli savaşı olduğu gibi bu idealler etrafında toplanan kümelerin de bir çatışması, hatta giderek çarpışması olacaktır.

Kimi lekeleri su, kimi lekeleri de ancak kimya maddeleri çıkarır. Tarihin lekesini de, mazlûmların gözyaşı izlerini de çok defa kan çıkarmakta.

Daha doğrusu kanı merhamet ve iyilik solukları temizleyemezse kan temizler.

Bu yüzdendir ki insanlık tarihi boyunca savaş sürmüştür. Savaşın ortadan kalkacağına dair bir işaret de henüz insanlığın ufkunda gözükmemektedir.

İnsanlar, halklar, toplumlar, milletler, kabileler, ırklar, dinler, mezhepler, ideolojiler, ekonomiler savaşıp durdu günümüze kadar. Kimbilir belki de insanlığın sonuna kadar da savaşıp duracak.

Mücerret olarak «savaş iyidir» demek kolay olmadığı gibi mücerret olarak «savaş kötüdür» demek de kolay değildir. Haksız olarak başkasına saldırmak biçiminde olan savaş kötü, zulmü, katliamı, baskıyı önlemek, insanları başkalarının tahakkümünden kurtarmak, yurt savunmak için yapılan savaş-

lar iyidir, iyiden de fazla bir şeydir, şarttır, gereklidir, namus borcudur, farzdır.

İslâmda bunun için Allah yolunda savaşma en büyük sevap olarak değerlenmiştir. Ün için, fayda için değil, hak ve hakikat için, zulmü ve fesadı yeryüzünden kaldırmak için, fitne ateşini söndürmek, Deccalın ocağına incir dikmek, şeytanın taarruzunu püskürtmek, onu aşağılık dünyasına sürgün etmek için kolunun bütün gücü ve kılıcının bütün keskinliğiyle savaşmak, müslümanın şeref şartı, Ezelde verdiği sözü tutması demektir.

Kur'ân-ı Kerîm de bu anlamda müslümanları, birbirlerine karşı yumuşak, düşmanlarına karşı sert diye anlatmaktadır.

Allah için, islâm için, yani hak ve hakikat için çarpışanları, şehitlik veya gazilik gibi iki büyük makamın beklemesi de bundandır.

Allah yolunda savaşmanın ve sınırları beklemenin buyurulması ve öğülmesinin sebebi de yine budur.

Müslümanlar savaşta nefslerinden büsbütün arınır, tertemiz olurlar, saflaşırlar, adeta uhrevi âlemi gözle görür hale ererler.

Hakikat ve hakkın savaşçılarıdır müslümanlar. Böyle olmalıdırlar. Böyle oldukları için veya böyle oldukları sürece melekler de onlarla beraber savaşır ve savaşacaktır.

Peygamberler de, ümmetleri de nefsleri, mal mülk, ün ve toprak için değil, inançları için, adaletin yer yüzüne yayılması, zulmün, fitne ve feşadın yeryüzünden silinmesi için savaştılar. Onun içindir ki Kur'ân-ı Kerîmde, Peygamberin savaşı için; «Attın attın ama sen atmadın sen atmadın. Allah attı, Allah attı» denildi. Doğru ve haklı olanın Allahtır yardımcısı. Allahtır savaşan onun için. Allahtır onun koruyucusu, kollayıcısı. Koluna kuvvet veren O'dur.

Bunun içindir ki, Peygamberimiz: «Savaş bitti. Büyük savaş başladı.» diyerek, düşmanla savaşma ile nefsle savaşma arasında ilgi kurdu. Böbürlenme, gurura kapılma, öğünme gibi kötülüklerden kaçınması lâzımdır müslümanın savaş boyunca ve savaştan sonra da. Yalnız çarpışma anında manevi destek kazanmak için orduya veya halka yapılacak telkinler bunun dışındadır. Yani manevi silâh mahiyetinde olan telkinler gurur cinsinden değil, psikolojik güçlenme vasıtalarındandır.

Doğu ve Batı en eski çağlardan beri savaşmaktadır. Kimi zaman o haklıdır, kimi zaman öbürü. Pers-Grek savaşında Persler haksızdı. Firavunla Hazreti Musanın savaşında Mısır haksızdı. İskender savaşlarında İskender, yani makedonyalılar haksızdı. Romanın savaşlarında genel olarak Roma haksızdı. İslâm-Batı savaşlarında Batı haksızdı.

Çağımızda müslümanların ölüm kalım savaşı vardır. İki yüzyıldır müslümanları yeryüzünden silmek istemektedir Batı. Nerede bir müslüman azınlık varsa zulûm altında inlemektedir. Batı asla bu mazlûmların sesini işitmek istememektedir. Rusların, Çinlilerin, Yahudilerin, Batılıların, Rumların zulmü altında inleyen müslümanların ölüm kalım savaşında maddî ve manevî bir silâha uzanacak her müslüman eli mübarek bir eldir, öpülecek bir eldir.

KÜLTÜR KIYAMETİ VE DİRİLİŞ

Güneş devrilse ne yaparız? Kıyametin koptuğuna inanmaz mıyız? Fizik âlemdeki böyle bir değişiklik bu etkiyi yapar da, kendi kültür ve medeniyetimizin güneşi devrildiğinde aynı korkunç sarsıntıyı duymayışımıza imkân olabilir mi? Bu, fizik kıyametten daha önemli, daha köklü bir kıyamettir. Ruhun kıyametidir bu. Değerlerin kıyameti. Bu kıyametin şuurunda olmasak bile şuuraltımız onun yıkıcılığından nasibini alır. Bu alış da giderek şuur plânında acı yemişini verir.

İslâm inanç, düşünce ve edebiyat hayatı, medeniyet ve kültür atmosferi 13. milâdî yüzyıldan sonra bir durgunluğa düştü. Artık Gazzaliler, Muhyiddin İbn-i Arabiler, Mevlânalar, İbn-i Haldunlar yetişmez oldu. Belki bu bir bakıma da normaldi. Çünkü : İslâm mucizesi altı yüz yıl boyunca insanlık tarihinin görmediği bir deha ve eser verimliliği içinde dünyayı medeniyet ve kültür ışığıyla doldurmuştu. Bu eşsiz verim döneminin arkasından bir sindirme ve mal etme döneminin gelmesi olağandır. Bu ikinci dönemde de önemli ilim, sanat ve düşünce adamları geldi ve medeniyet ve kültürümüzün bugüne kadar gelmesini sağladı. Bir iki yüzyıl da var ki, bu durgunluk, bu duraklama, düşmeye ve gerilemeye dönüştü. Batı medeniyet ve kültürü benimsenmeye, taklit edilmeye başlandı. Kendi kültür ve medeniyetimizden uzaklaşma, kopma eğilimi başgösterdi. Bu eğilimin sonucunda İslâm dünyası hızlı bir çöküntü, maddi ve manevî esaret dönemine girdi, Yüzyılımızda ise, birtakım dünya şartları, cihan savaşları, Batı medeniyetinin geçirdiği bunalımlar sebe-

biyle yeniden uyanma ve canlanma kımıldanışları görülmeye başlandı. Şimdi biz bu dönemin içindeyiz. Bu dönem başarılı bir şekilde kendine dönüşü sağlayabilirse İslâm medeniyet ve kültürünün yeniden yükseliş ve ilerleyişine ilerdeki yüzyıllar şahit olacaktır.

Umudumuz, dileğimiz, duamız budur.

Kurtuluş diye bunu biliyoruz.

Bunun dışındaki yollar kapalıdır.

Geçici modaların ömrü kısadır.

Batıdan gelen yeni yol iddiaları aldatıcı, vakit kaybettiricidir.

Irkçılık, sosyalizm veya Batıya kölelik veya tutkunluk anlamındaki insancılık, bu nevi göz boyayıcı geçici oyalama sistemleridir. Bunlar nasıl olsa kendisine karşı gelişecek zihin hayatını yine Batının düzenlemesinin sonucudur. Bir diktatörün kendisine karşı doğacak gerçek tepkiyi yok etmesi için göstermelik muhalefet partileri kurdurması gibi, Batı da İslâm dünyasında kendisine karşı böylesine sınırlı ideoloji benzerlerini yaymaktadır. Böylece eski ve yerli medeniyetin gerçek tepkisinin doğmasını önlemekte, en azından geciktirmektedir.

Tabii ki bu köksüz düşünce akımlarını Batı hep bu maksatla imal edip göndermemektedir. Biraz da mekanizma tabii olarak işlemektedir. Batıda geçer akça olan düşüncelerin taklit edilişi gibi karşı fikirlerin de taklit edilişi olayı bunu doğuruyor. Böylece tezleri ve antitezleriyle Batı, kendi dünyamızda yankılarını yapmaktadır. Batıda antitez ve karşı fikir olan sistemlerin benimsenmesi gerçekte tezlerin benimsenmesinden farklı değildir. Ama bu bizi aldatıyor ve kendimizi Batıya karşı olmuş sanıyoruz. Halbuki, Batıya yine Batıda oluşmuş gerekçe ve sebeplerle karşı olmak, Batıcı olmaktan pek fazla bir şey değildir. Dâva, Batıcı olmak veya Batıya karşı olmak değil. Doğunun, İslâmın dirilişi, gerçek diriliş, kendimiz olmaktır.

Sosyalizm, komünizm, liberalizm, nasyonalizm, faşizm ve benzerleri, hep Avrupa esintileri, hep kültür ve medeniyet kişiliğimizi yitirişimizin sonucunda bize doğru esmiş sam yelleri. Kendimiz olmak demekse şu demektir: Varoluşumuza, hayata kendi dünya görüşümüz içinden bir anlam vermek. Tabiata ve diğer insanlara bakışımızı kendi tarihimiz ve geçmişimizden gelen sistemlerin ışığında yeniden bulmak. Hayat aşk ve şevkini yeniden kendi düşünce ve sanat mahsullerimiz içinde bulmak.

Bunu yapabilmemiz için de, yani kendi yeniden doğuşumuzu gerçekleştirebilmemiz için de, her şeyden önce İslâm ruhunu ihya etmemiz, diriltmemiz gerekir. İslâm ruhunu en canlı şekilde taşıyan bir diriliş nesli gelmedikçe yapılacak bütün girişimler köksüz ve temelsiz olacaktır. İslâmı söz olarak, kelime olarak kullanmak değil, tam anlamıyla yaşamak demektir İslâm ruhuna sahip olmak.

ORTAK ÇİZGİ

Yirmi yıl kadar önce Akdeniz Medeniyetini diriltme gibi bir hareket vardı Avrupada. Fakat kısa zamanda yozlaştı ve söndü. Bunun da sebebi İkinci Dünya Savaşının acı hatıralarının gittikçe silinmesi ve harp döneminden ve psikolojisinden uzaklaşılmasıdır. Halbuki İkinci Dünya Savaşı Batı için iyi bir ders olmalıydı. Olamadı. Harp yıllarında veya daha harp kokusu alındığı sıralarda düşünülen ve arzu edilen nice iyi ve güzel teşebbüs sonradan bir kenara itildi.

Akdeniz Medeniyetinin bir bütün olduğu, İslâm, Yahudi ve Hıristiyan kavimlerin ortak malı olarak doğduğu düşüncesi ile girişilen, fakat kısa zamanda yine Avrupa Medeniyetini birinci plâna almaya başlayan bu hareket de yaşayamadı. Ortak Pazarın doğuşu, Avrupa Birliği düşüncesi ve çalışmaları bu tasarıyı baltaladı ve öldürdü.

Halbuki Akdeniz Medeniyeti diye tek bir medeniyetin bulunduğu tartışmalı da olsa, belli başlı medeniyetlerin Akdenizde buluştuğu, yer yer kaynaştığı, alışverişte bulunduğu, en azından bir diyaloğa girdiği bir gerçektir. İşte bu gerçekten hareket ederek bir sulh havası içinde araştırmalara girişilse ve devam edilseydi, sonra da bu ilmî çalışmalar daha da yakın ilgilerin doğmasına sebep olacağına göre, kültürel, ekonomik ve siyasî bir birliğe veya anlaşmalara doğru gidilseydi, belki de insanlık gelecek zamana daha sağlam adımlar atarak çıkardı.

A. Camus'nün düşüncesinde de böyle bir Akdeniz Medeniyeti rüyası yatarsa da, müslümanlarla birlikte yaşama gibi bir tecrübe geçirmiş olan Fransızlar hiç bir zaman bizimle ortak

bir medeniyet doğurma niyetini göstermediler. Sürekli olarak Kuzey Avrupanın etkisinde kaldılar. İngilizler ve Almanlar Avrupayı hep ayrı, kendi başına olarak düşünmeye ve yaşamaya sürüklediler. Halbuki Akdeniz, kuzeyinde İspanya, İtalya, Fransa gibi Avrupa ülkeleriyle, Güneyinde de Fas, Cezayir, Tunus, Mısır gibi müslüman Afrika ülkeleri, Doğusunda Türkiye, Suriye v.s. Ortadoğu ülkeleriyle gerçekten insanlığın ortak medeniyetini ortaya koymada ve çıkarmada en elverişli bölge olabilirdi. Fakat Batılıların sıkıştıkları bir zaman ortaya attıkları bu tez, sıkışıklıktan kurtuldukları bir zamanda unutuldu gitti.

Şimdi müslümanlar Ortadoğu'dan başlamak üzere Akdenizin güneyi boyunca uzayan bir çizgi içinde, bir kültür, ekonomi ve siyaset birliği halinde toplanmalı ve hemen bunun ardından, Akdenize açılan Avrupa ülkeleriyle de bir münasebete girişmelidir. Kuzey Avrupa ile Güney Avrupa ülkeleri arasında bulunan bağı güneydekilerin lehine çevirmeğe başlamalıdır.

Kıbrıs bunalımı gibi bunalımlar da bize ve müslüman ülkelerin hepsine hatırlatmalıydı ki, Akdeniz müslüman ülkeleri birliği şarttır, farzdır. Her birinin tek tek maruz kalacağı saldırıları göğüsleyebilir, karşılaşacakları problemleri bu birlik çözümler ancak. Akdeniz, ruhça ölü deniz olmaktan çıkarak insanlığın alınyazısındaki geleneksel yerini almış olur böylece.

Avrupa tekrar kendi egosunun duvarları içine kapandığına göre teşebbüsün İslâm dünyasından gelmesi beklenebilir. Medeniyetin ve insanlığın kurtarılması teşebbüsü, ancak müslümanlar tarafından ve o da Akdeniz çevresinde olmak üzere başlatılabilir. Çünkü : Uzak Doğuya, Avrupaya, rekabet ve yıkma niyeti, Afrikaya da kin ve nefret duygusu hakimdir.

Sadece İslâm dünyasıdır ki kin ve nefretin, hile ve düşmanlığın bir çare olmadığını biliyor.

Akdenizin beyaz köpükleri ihtiyar insanlığın acıdan ve ıstıraptan ağarmış saçlarının sembolüdür.

Bu ıstırap, bu tecrübe doğurgan olmalıydı bütün dünya için. Fakat ne yazık ki Avrupa bunu çabuk unuttu. Tekrar hatırlaması için belki yeni bir dünya savaşı gerekecek. Fakat böyle bir savaş da artık Avrupayı ve belki de bütün insanlığı çok uzun süre kendilerine gelemiyecekleri bir hale getirebileceği gibi yeryüzünden de silebilir.

Aslında Akdeniz Medeniyeti sanıldığı şekilde tek bir medeniyet olarak bulunmasa bile İslâm Medeniyeti gerçekte onun ifade ettiği anlamı taşımaktadır. O hem kendi başına bir medeniyettir. Hem de bütün medeniyetlerin kendisinde toplandığı bir medeniyet. Daha doğrusu medeniyetlerin kalıcı yanlarını toplayan, insanlığa yararlı yönlerini verimlendiren ve geliştiren ilâhî ve mucîzevî medeniyettir. Batı Medeniyeti ona başvurmakla kalıcı değerde olan yanlarını kurtarabilirdi. Yoksa Çin ve Afrikanın öcüne kalırsa Avrupa medeniyetinden eser kalmaz.

RUHUN KÖPRÜLERİ

İnançlarla düşünceler, düşüncelerle davranışlar arasındaki bağın değişmesi, yenilenmesi veya çürümesi, bir kültürün alınyazısında köklü etkilerde bulunur. Bu bağlar insan vücudundaki eklemler gibidir. Diz kapağının, dirseğin, bileğin gördüğü vazifeye benzer bu kültür köprücüklerinin fonksiyonu.

İnanç, düşünce, duyuş ve davranış arasında normal bir gelgit, bir akım cereyan etmedikçe tek insanda olduğu gibi toplumda da bir takım anormal psikolojik tezahürler gözükür. Patlamalar, ansızın susuşlar, içe kapanışlar, panikler, birdenbire harekete geçişler, yavaş oluşması gereken sosyal vakaların birden doğurulmak istenmesinin verdiği acı, sıkıntı ve zararlar arka arkaya hırpalar durur böyle bir toplumu.

Böyle bir düşüş veya psikolojik parçalanış dönemine girmemek için bir toplumda inançların düşünce ve duyguya, duygu ve düşüncelerin davranış ve eyleme dönüşme vakalarını sürekli olarak gözleyici kuruluşları, uzun zaman içinde bu dönüşümü sağlayıcı kurumları bulunmalıdır. Böyle kuruluşlardan mahrum memleketler, bu bağların tarihî devamlılığını sağlayamadıkları gibi, dıştan gelen propagandalara karşı da dayanıklı olamazlar.

Dıştan esen rüzgârlar, düşünceler, duygular, davranışlar arasındaki bağı koparıp atınca, toplumda şöyle garip bir manzara görülür : kimi toplum katı aşırı duygu, kimi katı aşırı veya yüzlek düşünce, kimi katları da dizginsiz davranış ve eylemin tutsağı... Kimi katlarda inançlar düşünceleri kontrol edemediği için en saçma hayaller düşünce diye geçerli olmakta ve toplum

zamanını bu hezeyanlarla heba etmekte. Kimi zaman toplumun tamamı veya büyük bir bölümü en akıl almaz ve realiteyle ilgisiz sığ duyguların elinde tir tir titremekte. Kimi zaman da inanç ve düşünce temeli olmadığı için teröre ve vahşete dönüşen eylem ve davranışlar toplumu kasıp kavurmakta.

Halbuki inançları düşünce ve duygu hayatını kontrol eden, davranış ve eylemlerini de inançlı düşünce ve duyguların yönettiği bir toplum daha tutarlı ve sağlıklı bir hayat kurmuştur ve sürdürmektedir denebilir.

İslâm toplumu son yüzyıllarda önce inancı yavaş yavaş ihmâl etmeğe başlamış, sağlam bir düşünce temeli kuramamış, bu yüzden gelgeç duyguların, saman alevi duyarlıkların ve yıkıcı davranış ve eylemlerin içine yuvarlanmıştır.

Batı etkisi, ilkin, inançlar, düşünceler, duygular ve davranışlar arasındaki bağların yok edilmesiyle kendini göstermiş, sonra da bizzat inanç, düşünce, duygu ve davranış yetilerinin çürütülmesine yönelmiştir. Aralarındaki bağlar kopunca bu yetilelerin her biri tek tek yaşama imkânını yitirmektedir.

İnançlar düşünceyi zorlamakta, düşünceler duyguları düzenlemekte, duygular da davranışların sebebi olmaktadır. Tersi de doğrudur. Eylemler yeni duyguların uyanmasına, duygular düşüncelerin gelişmesine, düşünceler de duygu ve eylemlerle birlikte inançların hayatiyetini sürdürmesine yardımcı olmaktadır.

Ama inançları izbe köşelere sürüp onların dünyasını ihtiyarlara mahsus bir psikolojik ortam gibi düşünen toplumlarda düşünce ve davranış dünyası adeta temelini kaybetmiş bir hale düşer. İnancın geçerliğini kaybettiği toplumlar, büyük bir bunalıma girer, sabırlı düşünce ve kararlı duygu düzeninden mahrum olarak aşırı davranışlar içinde yanıp kavrulurlar.

Yalnız ihtiyarları inançlı, gençleri de sadece eylemci olan bir toplumda düşünce başını alıp gitmiş demektir. Bu iki kesim arasındaki kopukluk toplumun ruhunda büyük bir uçurum do-

ğuracaktır. Uçurum kapanmazsa, daha doğrusu kapatılmazsa, toplum parçalanmaya doğru gider.

Eskiden toplumumuzda inanç, düşünce, duygu ve davranış dünyalarımız arasındaki bağı sağlayan müesseseler vardı. Cami, medrese, tekke, asker ocağı sürekli olarak bu bağları kuvvetlendiren, aralarındaki geliş gidişi ayarlayan kuruluşlardı. Toplumun ruhunda devamlı bir iç akış vardı. Bu bir nevi kan dolaşımı gibi bir şeydi. Bu dolaşımla zehirleyici düşünceler atılıyor, davranışlar ölçüye kavuşuyor, duygular dizginleniyordu. Fakat sonraları aradaki bu bağlar kopmaya başlayınca adeta kendi başlarına yaşayan, dünyadan ve toplumdan habersiz bir takım kopuk dünyalar teşekkül etti. Bunun da zararını zaman zaman çok acı bir şekilde çektik.

İslâmın yeniden dirilişinde bu sebepledir ki, yalnız inanç, yalnız düşünce, yalnız aksiyona değil hepsine birden ve yerine göre önem vermek, hepsinin birden oluşmasına çalışmak gerekir.

TEMEL

İslâmın Dirilişi hareketi, bütün İslâm ülkelerinde, topluma, önce İslâm ruhunun yeniden yerleştirilmesi ve sindirilmesi ile başlayacaktır. Ruhun dirilmesi dediğimiz yeniden İslâmı yaşamaya başlama olmadan, doğan bütün kımıldanışlar sönmeğe mahkûmdur.

Amentüyü yeniden yaşamaya başlamak. İslâm âleminin muhtaç olduğu ilk uyanış budur. Allaha inanmak, Kur'ân-ı Kerîme inanmak, Peygamberlerin doğruluğuna inanmak, getirdikleri yolun eskimezliğine inanmak, İslâm hükümlerinin her zaman geçerli olduğuna inanmak, öteye inanmak, hattâ ötenin her zaman beride de bulunduğuna inanmak, hesaba inanmak, elde olmaksızın başa gelene sabretmek, İslâm ahlâkıyla ahlâklanmak, yani kısaca İslâmı toplumda elle tutulur gözle görülür hale getirmek. Bu inanış, bu ahlâk, toplumun ruhunu doldurmadan yeni bir oluştan söz edilemez.

Bu ruh topluma öylesine yerleşmeli ki kişinin ruhuyla İslâm ruhunu birbirinden ayırmak mümkün olmasın. Kitapta olan veya sözle söylenen, hayata ve fiile geçmiş olsun. Güneşten bahseden insan, gücünün yettiğince pencerelerini ona doğru açmalı ki, oda gün ışığıyla dolsun; yoksa güneşten bahsedilip karanlık odada oturmak gibi garip bir duruma düşebilir insan.

Batı, yavaş yavaş çok ciddî bir buhranın içine düşerken, müslümanlar yeniden İslâm ruhunun neşe ve ferahlığıyla aydınlığa kavuşturmalıdırlar ruhlarını. Derlenip toparlanıp bir bohça gibi duvarların el yetişmez yerlerine asılmış Kur'ân Ruhunu yeniden caddelere, şehirlere, okullara, meydanlara, bayraklara,

bir şifa gibi, bir kurtuluş kapısı gibi açmak, taşımak yoluyla İslâm ruhunu diriltmek dönemini alevlemeli, kıvılcımlandırmalı dâva adamları.

Camiler, çeşmeler, türbeler, köprüler, hamamlar, minyatürler, yazılar, süsler, kısaca sanat eseri olarak geçmişten kalan bütün anıtlar sanatçılarımıza ilham kaynağı olmalı. Şairlerimiz, tarihçilerimiz, düşünce adamlarımız, erenlerimiz, hep ruhumuzda başlangıç noktası, pir yerini tutmalı. Onlardan yola çıkarak yeni insan ruhunu doğurmalı müslüman toplumlar.

Kültür yalnız kültür olarak, sanat sanat olarak, edebiyat edebiyat olarak etki yapmadan önce özlerinde taşıdıkları İslâm ruhunu bize bağışlamalı, sunmalı. Daha doğrusu onlardan ruhumuz estetik veya ilim ruhunu almadan önce içlerinde bulunan, en içte bulunan Yunus Emrenin «bir ben vardır bende benden içeru» dediği gibi en derinde yatan ruhu emmeli.

Demek ki, İslâm toplumunun yeniden eski gücüne ermesi için toplumun ulaşması gereken birinci safha, İslâm ruhunu ruhuna sindirmesi safhasıdır ki, buna ruhun dirilişi safhası diyebiliriz. Bundan sonra da öbür safhalar gelecektir : Kültürün dirilişi, ekonomik diriliş, devletin dirilişi veya siyasî diriliş dönemleri...

Fakat bir binanın temeli sağlam atılmazsa uzun zaman yaşamasına, ayakta durmasına imkân olmadığı gibi İslâm ruhunun ihyası sağlam temellere dayanmadan kurulacak öbür yapılara fazla güvenmemek gerekir.

Evet Allah isterse sırayı öbür taraftan da başlatabilir. Niyetlerin çok halis olması halinde sosyolojik kaideleri aşar toplumun gelişmesi. Ama biz yine de sosyolojik esasları temel almak zorundayız.

Sosyoloji ilminin bugüne kadar ulaştığı kesinliğe yakın gerçekler, temele ruha ait oluşları koymayı gerektiriyor. Ondan sonra ilim, sanat ve düşünce dünyasıyla, yani kültür dü-

zeniyle ilgili oluşları, değişimleri ve gelişmeleri. Daha sonra ekonomik düzen gerçeklerinin sağlanması. En sonda da devlet, rejim, siyaset oluşumları dönemine girilmesi.

Daha doğrusu bütün safhalar, her safhada yaşanacaktır. Temel olarak bir safha alınacak, öbür safhalar da gereği kadar başlatılıp geliştirilecektir. Ama her safhanın hakkını tam vermek şartıyla.

İslâm Âlemi henüz birinci safhadadır. Fakat öbür safhaların baskısını da omuzumuzda hissetmekteyiz. Adeta ölüm kalım hali, bütün safhaların birden gerçekleştirilmesi için bizi zorluyor. Fakat, ne olurdu ki gerçekleştirmemiz gereken safhaları asla unutmasaydık.

Taşı taşın üzerine koymak gerek. Ve ilk olarak da İslâm inançları ve hayat tarzı için büyük bir kampanya açmakta artık daha fazla gecikmemek.

TARİHÎ GÖREV

İslâm Dünyası bir kadro sıkıntısı içindedir. Aydınlar kadrosu sıkıntısı içinde. Evet, her tarafta diplomalılar enflasyon denecek bir sayıya ulaştı. Ama her diplomalının aydın demek olmadığı da anlaşıldı. Üniversite gerçekte iptidâî bir şekilde uzmanlaştıran bir orta tahsil seviyesinde.

Bu hal giderek devlet yönetimini, toplum hayatını etkiliyor. Devlet sorumluluğunu omuzunda taşıyan bir diplomalılar ordusu, geçmişi ve şimdiki zamanı değerlendiremediği için geleceği de değerlendirememekte.

Tarih, gerçeğiyle öğretilmemekte. Ve günlük politikanın aleti haline getirilmiş durumda. Daha da beteri tahlilsiz, dedikodulara dayanan bir tarih bilgisi halinde. Üniversite mezununun tarih anlayışı, ne yazık ki, ilkokul seviyesini aşmamakta.

Felsefe, mantık, psikoloji, sosyoloji ve edebiyat bilgileri de ayni acı ilgisizlikle karşılanır. Bütün bunlar sadece okul sıralarında gerekli bilinir. Ezberlenir, not alınır ve okul bitince bunlar da unutulur. Hayal meyal kalan bilgilerdir artık akılda olan.

Bu böyle olur ama zaman durmaz. Okul sıralarında koşuşan, zamanı ve zekâsı heder edilmiş bu çocuklar gün gelir, devletin idaresini devralırlar. Verdikleri kararlarla bir milletin hayatını şu veya bu biçimde etkilerler. Hatta bazan mahvolmasına da sebep olabilirler.

Diplomasi, halk idaresi, ekonomik düzenleme ve planlama en kompleks sosyal olaylardır. Bu konularda karara var-

mak, bazı problemlere çözüm getirmek, bir çok konuyu derinlemesine bilmek ve inceleme gücüne sahip olmakla mümkündür. Yoksa her konuda yarım yamalak yetişmiş günün doğu aydınlarını batı aydınları kolayca yere vurabilmektedir.

Müslüman halklar, islâm inancını taşıyan kitleler, tarihin bir eşini kaydetmediği ruhî bir direnişle Batı kültürüne, Batı iğfaline, Batı iğvasına dayanabilmişlerdir. Ama aydın denilen tabaka bu yetişme tarzı yüzünden Batıya hemen teslim olmakta, ruhunun bütün bayraklarını indirerek köleleşmektedir. Bu yüzden, doğrudan doğruya teslim olmayan halk kitleleri bu aydınların devlet sorumluluğunu omuzlamaları sebebiyle dolaylı yoldan oyuna getirilmekte ve Batı etkisine açık bırakılmaktadır. Zaman ilerledikçe de halkların mukavemetleri de kırılmakta, yavaş yavaş aydında olan peşin Batı hayranlığı hükümleri dolaylı yoldan halka sızmaktadır. Teknik de bunu kolaylıkla sağlamaktadır. Televizyon en korkunç bir kültür kolonizasyonu aleti oldu.Artık Televizyonu elde edilen bir ülke uzun vâdede adeta esir edilmiş durumdadır.

İslâm ülkelerindeki zayıf aydınlar kadrosu sebebiyle bütün kültür kaleleri Batının eline geçmekte, islâm ülkeleri arasında bulunması gereken kültürel, ekonomik ve siyasî bağ bir türlü kurulamamakta, hepsi birbirinden kopuk, Batının insafına terkedilmiş, acı akibetlerine terkedilmiş bir vaziyette çöküşünü yaşamakta.

Buna yüzlerce misal verilebilir. Meselâ şu Kıbrıs konusu neden Cenevreye, sadece Cenevreye bırakılır? Neden İskenderiyede, Türkiye, Mısır, Suriye, Lübnan, Tunus, Cezayir, Libya, Fas gibi Akdenizle ilgili müslüman ülkeler hemen bir konferans akdetmezler, hatta bu konferansa İspanya, İtalya, Yugoslavya, Arnavutluk davet edilmez? Bir Doğu Akdeniz Konferansı neden akdedilmez? Bu devletler çağırılarak büyük devletlerin etkisi neden azaltılmaz?

Konu yeni fakat dert yeni değil. İslâm entellektüel dünyasının zaafıyla ilgili. Bir meseleyi bütün çevresiyle düşünmek, geçmişine ve geleceğine doğru uzanmak yeteneğinin gelişmemesiyle ilgili. Aktüalite de yine insanoğlunun ebedî konularıyla ilgili.

Zamanında, gençliğinde ideali olmamış, her şeyi dar şahsî menfaat açısından görmüş bir kadro, bütün dünyanın en ince teferruatına kadar planlayarak hazırladığı meselelerde nereden başarılı olacak?

Bu kadar zayıf bir bilgi hamulesine sahip, ahlâk sağlamlığından mahrum ve hayatı boyunca ideal nedir bilmemiş bir diplomalılar kadrosu, islâm âleminin en büyük problemidir. Hatta denebilir ki islâm âleminin bütün problemi bundan ibarettir. Eğer batarsak bu kadro yüzünden batacağız. Kurtulmamız için de bu kara kadrodan kurtulup ak bir kadro, gerçek, derin ve inanmış bir aydınlar kadrosu yetiştirmemiz ve bu kadro yetişinceye kadar da her türlü fedakârlığa katlanmamız şarttır.

Darı ekmeğini suya batırıp yiyelim, ama bütün varlığımızı böyle bir neslin yetişmesine adayalım. Tarihi Oksfortdaki, Sorbondaki kadar bilen, Harvardtaki kadar psikolojiden, sosyolojiden anlayan, batılılar kadar pozitif bilimlerde ve ekonomi ilminde derinleşmiş, bütün bu ilmî kudret yanında en derin ve samimi şekilde islâmı yaşayan aydın bir kadro yetiştirip islâm milletinin varoluş sorumluluğunu onların ellerine ve omzuna terkedelim.

Tarihî görev budur. Görevi idrak edene ne mutlu.

GERÇEĞE DÖNÜŞ

Teori olmadan pratiğin de olamıyacağı açık bir gerçektir. Temel olmadan yapının kurulamaması gibi. Gemi yapmayı öğrenmeden, malzemesini bir araya getirmeden gemiyi yapmanın mümkün olamaması gibi.

Toplum olaylarında da durum aynidir. Kural değişmez. İnançlar, düşünceler temellenmeden, yeni görüşler ruhun en derin tabakasına inmeden, insan benliği bu düşünceler, ülküler önünde köklü değişimlere uğramadan, düşünceler ve idealler ruhtan bir parça olmadan, şu veya bu geçici şartlar, sığ heyecanlar, uzun süre yaşaması mümkün olmayan basit meraklarla beliren görünüşleri bir «oluş» diye kabul etmek mümkün değildir. İnsan görünüşlere inanırsa, en kısa zamanda aldanışın zehirli bardağını içmeğe mecbur olur. Sokratesin içtiği baldıran zehiri bardağı, sembolik olarak da anlaşılmayan düşünürün trajedisini canlandırmaktadır.

Fikirlerin de bir meyvede olduğu gibi olgunlaşma vakti vardır. Vakit gelmeden meyve kızarmaz ve tatlılaşmaz. Bahar gelecek, yaz gelecek, güneş bütün sıcaklığıyla, bütün gücüyle yüklenecek, o zaman, ancak o zaman, elma kızarmayı, armut sararmayı, koruk üzüm haline gelmeyi ister istemez kabul edecek...

İslâm dünyası çöküntüden kurtulmak için uzun yıllardır islâm düşünce ve idealinin can bağışlayan, hayat veren soluğunu alıp vermekte, ama bir türlü ölü toprağını üzerinden atamamakta.

Bütün şartlar, siyasî, ruhî, sosyal, ekonomik ve kültürel bütün şartlar onu islâma dönmeğe, yeniden islâm içinde varolmağa çağırdığı halde, o, yine bir takım dış ve geçici yeniliklerle oyalanmakta. Yeni putlar bulmakta kendine, bir takım kişilerden umutlarını çözüp yeni bir takım kşilere bağlamakta, kısa zamanda ondan da umutsuzluğa kapılıp yeni insanlar, yeni başlar aramakta. Böylece biz durmadan zaman kaybederken Batı etkisi gün gün içimize işlemekte, daha derinden toplumu yoketmek, vurmak için zehrini ruhun en mahrem noktalarına doğru ilerletmekte.

İslâm halklarının görünüşlere saplanmalarına, aldanmalarına sebep, kolaya kaçış psikolojisidir. Bir an önce kurtulma dileğidir. Kurtulmanın zahmetine ve mâliyetine katlanmak istemeyiştir. Herkes, burnu kanamadan, en ufak bir fedakârlık yapmadan, hatta adeta nefsinin bütün nemrutluğunu muhafaza ederek kurtulmak istemektedir! Ne mümkün bu. Firavunun firavun kalarak Musa olması!

Kendimizi aldatmayalım. Çok derinden yara aldığımızı bilelim. İslâmın yeniden ufuklarımızda yükselmesini görmek istiyorsak, çok köklü değişikliklere razı olmamız, katlanmamız gerektiğini idrak edelim. Hakikatın dosdoğru konuşulmasından gocunmamayı öğrenelim. Nefsaniyet ve hırslarımızı davanın yerine koyup koymadığımızı sürekli olarak kontrol edelim. İslâm metafiziğini ve ahlâkını en derin anlamda yaşanır kılmadıkça küfürden bir çakıl tanesini bile yerinden oynatamıyacağımızı bilelim. İlim ve sanat adamlarımız, dünyanın en büyük bilgin ve sanatçılarıyla boy ölçüşecek eser vermeden, böyle eserler verecek seviyeye gelmeden islâm dünyasında gerçek bir kurtuluşun başlayamıyacağını kavrayalım. Küçük, sınırlı şairler, hikâyeciler, tercümecilerle gerçek ilim ve edebiyat, sanat dünyasını kurma iddiası arasında bir uçurum bulunduğunu görelim.

Sürekli olarak otokritik yapalım. Yani kendimizi ölçüp biçelim. Her alanda hangi noktadayız, kendimizi aldatmadan, boş böbürlenmeleri bir kenara iterek, bir takım ilmî kriterlere dayanarak tesbit edelim. Dönüp dönüp ayni noktaya mı gelmekteyiz, ilerlemekte miyiz, gerilemekte miyiz tam ölçelim.

Bediüzzaman, İkbâl, Âkif, Necip Fazıl, Mevdûdi, Seyyit Kutup gibi yüzyılımızda İslâm âleminin her köşesinden boy göstermiş, metotları ve açıları ayrı da olsa bütün ömürlerini islâma adamış önderlerin ektikleri tohumları en iyi şekilde verimlendirmek için neler yapılmıştır, muhasebesini yapalım.

Kuran Ruhunu ruhumuza geçirmek, islâm inanç ve yaşayışını yeniden dünyaya hakim kılmak için, adeta yıldızlara çekilmiş bulunan inanç âlemini yeryüzüne indirmek, materyalizmle, putatapıcılıkla, insanları putlaştırma ile amansız savaşa girişmek çığırını açalım, zaten açılmış olan bu çığırı söndürmeyelim, daha parlak ve ışıklı hale getirmek vazifemizi unutmayalım.

Meseleyi temelden ve derinden alarak islâm âleminin muhtaç olduğu kadroyu yetiştirelim. Batının şaşırtıcı şokunu daha güçlü bir şokla savacak entellektüel kudretin doğması için varlığımızı bütünüyle ortaya koyalım.

DOĞUŞ

İslâm Âlemi olarak öyle karanlık bir geceye girmişiz ki, kimi zaman görülen ışıltıların anlamını bile kavramakta güçlük çekiyoruz. Adeta ışığın ne demek olduğunu unutmuşuz. Gecede yanan bazı ışıkları sabahın gelişi gibi kabul etmek yanılgısından bir türlü kendimizi kurtaramıyoruz.

Kolay değil bu üstümüze yığılan karanlıkları devirmek. Her alanda kahramanlar ister. Fikir kahramanları, sanat kahramanları, ahlâk kahramanları.

Bütün İslâm dünyasını yalancı ışıklardan, oyalayıcı umutlardan arıtacak büyük atılımların insanları küme küme gelmedikçe her kımıldanıştan büyük umutlara kapılmak, sonradan büyük sukut-u hayallere sebep olur.

Yeniden kuruluşun her şeyden önce çok temelden girişilecek faaliyetlere bağlı olduğunu, uzun sürede insan yetiştirmeden devamlı olacak bir sonucun alınamıyacağını bilmek gerek. Çınar gibi uzun zamanda gelişir idealler; düşünceler yavaş yavaş topluma yerleşir, toplum ruhunda boy atar.

Büyük felâketlerde görülen uyanmalar da çok defa aldatıcıdır. Felâket geçtikten sonra insanlar yine eski hallerine dönerler. Savaşın getirdiği uyanıklığı da kısa zamanda unuturlar.

Batının en büyük başarısı sürekli olarak müslümanların dikkatlerini istedikleri yerde toplamalarıdır. İlkin dikkati gerekli olandan çeviriyor, sonra boş bir yöne çeviriyor, dikkatin boş yere harcanmasını sağlıyabiliyorlar.

Böylece İslâm âleminin zamanı heder oluyor. Kendine dönme şuuru kayboluyor. Kendini bulma çalışması yarıda kalıyor, kesik kesik devam ediyor, başladığı yere dönmek durumuna düşüyor.

Kimi zaman şerre yönelen hakikatın hücümunu, Avrupalının manevraları, karanlığa sıkılan kurşuna çeviriyor.

Karanlık, koğmakla giderilemez. Üzerine yürünecek bir nesne de değildir. Tek çare, herkesin gücü yettiği nisbette bir ışık taşımasıdır onu yenmek için.

İslâma tam inanmış ve onu tek ideal olarak benimsemiş tarihçiler, sosyologlar, psikologlar, generaller, ekonomistler, şairler, yazarlar gelmedikçe ve bunlar, her yönden olan yıkılışı ortaya koyup ona karşı kuruluşun örgüsünü gerçekleştirmedikçe, İslâm ülkelerinin kararan bahtı aka dönüşemez.

Her şeyden önce Batının manevî esaretinden kurtulmaya çalışmamız lâzımdır. Bunun için de her şeyden önce yeniden İslâm irfanını, imânını diriltmemiz, diriltmeye çalışmamız, buna engel olmaya çalışan karanlık kuvvetlerin etkisinde kalmamamız şart ve onlarla, karşılarına müsbeti koyarak savaşmamız farzdır.

Evet, bilginin karşısına müslüman bilgini, gazetecinin karşısına müslüman gazeteciyi, sanayicinin karşısına müslüman sanayiciyi çıkarabilmeliyiz. Ancak, her alanın özel şartlarına ve kanunlarına uymakla beraber o alanlardaki idealistlerin asla İslâm savaşçısı olduklarını unutmamaları da savaşın kurallarındandır.

Yoksa sadece reaksiyonda kalmak, düşmanın işine yarayan bir ortamı sağlar.

Düşman askerleri tepesine dikildiği halde hükümdarı olduğu ülkenin yönetimini de bir kenara bırakıp bir teoremle meşgul olan meşhur bilgin gibi ne olursa olsun ve ne biterse bitsin, kendi konusundan başını çevirmeyen ve sürekli olarak

kendi alanında eser vererek islâmın ihyasına ömür adayan kahramanların doğuş şartlarını hazırlamaktan başka her çalışma boşa gitmeğe, heder olmaya mahkûmdur.

Böyle olmazsa, İslâm âlemini bekleyen felâketi haber vermek için ne Kassandra, ne de Nostradamus olmaya ihtiyaç vardır.

TÖVBE ÇIĞIRI

Düşüşü giderici, yok edici tek açık kapı, tövbedir. Tekrar insanın doğru yola dönüşü, tövbe köprüsünden geçer. Çünkü : çok defa düşüşlerin kök sebebi gururdur. Yanlış yolda olduğunu insan bir gün ancak tövbe suretiyle kabul ve itiraf eder. Meleklerin arasında bulunduğu halde gurura kapıldığı için düşen şeytan, insan düşüşüne de destansı bir örnektir. Tövbe kapısı gururu kıran bir hakikat kapısıdır. Daha doğrusu büyük hakikat sarayının giriş kapısı.

Tövbe, karadan aka geçiştir. Küfre veya inkâra, en azından küfür ve inkâr habercileri veya basamakları durumunda olan günâhlara düştü düşecekken ruhun tekrar imâna, hakikata, tasdike dönüşü demektir tövbe.

İsmail Hakkı Bursevi Hazretleri Şerh-i Usul-ü Aşere adlı eserinde, tövbenin irade ve ihtiyarla hakka dönüş olduğunu belirtiyor. Yani tövbe, hakikate dönüşün, Allaha dönüşün şuuru, başlangıç şartı demektir.

Namaz da tövbe ve istiğfarla başlar. Bir tarikata giriş de. Bu demektir ki, adeta karanlıktan ışığa geçecek ruhun kendini hazırlamasıdır tövbe.

İnsan, şairin dediği gibi :

Tövbe Yarabbi hata rahına gittiklerime
Bilip ettiklerime bilmeyip ettiklerime

demedikçe, samimi olarak kendi düşüşünü Allaha itiraf edip ondan bağışlanmasını istemedikçe gerçek anlamda düşüşten sıyrılamaz. Geçici sıyrılışlar ise fayda vermez.

Toplumlar da, milletler de bu konuda fertlerden farklı değildir. Gerçek anlamda tövbe edip yanlış yoldan, kötü saplantılardan, sapıklıklardan dönmedikçe ve hatalarını itiraf edip Allahın önünde diz çökmedikçe onlar için kurtuluş yoktur. Sıkıştığı zamanki geçici sığınışlardan fayda azdır, o fayda da geçicidir.

İslâm Milleti bölünmez parçalanmaz tek bütün olduğu halde bir takım kişilerin iğvasına kapılarak bölündü, parçalandı, Allahın: «Birbirinizden ayrılmayın, bölünmeyin, parça parça olmayın. Allahın ipine sımsıkı sarılın» ulu buyruğunu unuttu. Her bir ırk, her bir bölge başını bir tarafa alıp gitti. Bu uygun anı kollayan Batı her birini tek tek avladı, esir etti. Fırsat buldukça kadın çocuk demeden kesti, öldürdü, yok etti. Müslümanlar tarihin bir eşini güç gördüğü hakaret ve zilletlere düştü. Şimdi ondan sıyrılma anı, ölüm veya kalım anı gibi gelip çattığı halde, yine her bir parçası yan çizmek için mırın kırın ediyor, nazlanıyor.

İslâm Âlemini tarihî tövbe bir hayat memat gibi beklediği halde, o hâlâ «acaba Amerikadan bir fayda gelir mi, acaba İngiliz bana acır mı, Acaba Rus bana yardım eder mi?» gibi boş ve aptalca hayallerle kendini oyalıyor, kendini kandırıyor ve vakit kaybediyor. Kıyamet gelmeden önce tepesine inecek dünya kıyametinden habersiz, sırf Hakka dönmemek için tereddüt pistinde tepiniyor.

Günahımızı itiraf etmek istemiyoruz kendi kendimize bile. Suçsuz olduğumuzu sanıyoruz. İslâm Âleminin her köşe bucağında olup bitenlerin, Batı cinayet ve katliamlarının bütün müslümanları ilgilendirdiğini, bugün birine yapılanın yarın öbürüne yapılacağını görmezlikten geliyoruz. Birbirimize gösterdiğimiz kayıtsızlık ve ilgisizliğin ne büyük suç olduğunu bir türlü anlamak istemiyoruz. Hani Kanuninin, oğlu Bayezide dediği gibi:

Bigünahım deme bari tövbe kıl canım oğul

diyemiyoruz birbirimize veya daha doğrusu kendi kendimize.

Ancak unutmayalım ki, tövbe yoluna gidilmedikçe, gösteriş veya tören olarak değil, ta gönülden, samimi tövbe çığırı açılmadıkça gerçek kurtuluştan bahsetmek bile abestir.

Mekkede Kâbe, tövbeyle parlayan alınların eşiğine değmesini bekliyor.

İstanbul, Şam, Bağdat, Kahire, Allahabat, Kuala Lumpur ve benzerleri şehirler, tarih huzurunda Allahın önünde tövbe için diz çökmedikçe, İslâm Âleminin zillet dönemi sona ermeyecektir.

RUH TEMBELLİĞİ

İslâm Âleminin içine yuvarlandığı girdaplardan biri de «ruh tembelliği» veya «ruh pintiliği», «ruh cimriliği» dir. Bu tembellik vücut tembelliğinden, mal cimriliğinden daha kötü ve yıkıcıdır. İslâm Âlemi için başlıbaşına bir felâket olan bu psikolojik daralış hali, fizikî, maddî tembelliği de doğuran asıl sebeptir.

Çalışkanlık, tembellik gerçekte ruha ait özelliklerdir. Ruhtan gelen arzu ve umutlar insanın maddî zahmetlere de katlanmasını kolaylaştırırlar. Fakat ruh tembelliği ve daha ilerisi ruh pintiliğine saplanmış bulunanlar için artık hayat dinamizmi çok uzakta kalmıştır. O ruh adeta buz tutmuştur. Çözülmesi için bambaşka bir hava, bambaşka bir ateş lâzımdır.

Cömert ruh, Cennetteki Tûba ağacı gibidir. Pinti ruhsa, Zakkum Ağacı gibi. Cömert ruhun eserleri Tûbanın yemişleri gibi en tatlı yemişlerdir. Pinti ruhtaki ise Zakkumunki gibi acı ve zehirli.

Pinti ruh dünyayı karanlıklaştırmıştır kendine. Işık onu rahatsız eder. Ruhun ve zekânın yeni atılımlarını kuşkuyla karşılar. Her an doğması gereken günü bir adım daha ilerde karşılamaktan ürker ve üşenir. Allahın nimetlerini taze bir heyecanla karşılamaktan ıraktır. Her şeyi kanıksamış gibidir. Bezgindir. İdrâk yönünden de kaya gibi serttir.

Haset, kin, kıskançlık, hile gibi kötü huylar pinti ruhta, tembel ruhta yuva kuracak ve gitmemecesine yerleşecektir. Cömert ruh, geniş ruh ise bu türlü duygularca yoklansa bile

hemen savunmaya geçen ve direnen ruhtur, bu kötülükleri kendisine yaklaştırmayan, yaklaşsalar bile kısa zamanda onlardan temizlenmeye başlayan ruhtur.

Gerçek müslümanın ruhu cömert ruhtur. Bu ruhta haset yok, takdir vardır. Kıskançlık yok, gıpta, imrenme vardır. Gurur yok, vekar vardır. Zillet yok, tevazu vardır. Zem veya gıybet yok, hakikatı yerinde ve gereğinde söylemek vardır.

Büyük hareketleri, büyük medeniyet açılımlarını büyük ruhlar, üstün ruhlar, kahraman ruhlar, geniş ruhlar, cömert ruhlar yapar. Küçük, dar, korkak, alçak ve pinti ruhlarsa, en kutlu bir mirası bile eritip çürütüp yok edebilirler. En güzeli en çirkine çevirebilir, en yüceyi en aşağı hale getirebilirler.

İslâm Âlemi büyük dönemlerinden sonra böyle bir ruh tembelliği dönemine girdi. Giderek bu ruh tembelliği, ruh pintiliği halini aldı. Bugün, her alanda islâm ülkelerinde ruh pintiliğinin adeta saltanatı hüküm sürmektedir.

Ruhların yeniden eski soyluluğunu, genişliğini, cömertliğini kazanması için onu içten gizliden gizliye çökerten ayrık otlarından, karamuklardan temizlemek lâzımdır. Ruh ekinlerinin daha temiz ve gür büyümesi, başaklarının hakikat sütüyle dolu olması için adeta Nil, Fırat, Dicle dolusu şelâlelerin ruhtan akması, ruhun iman nuruyla yıkanması gerekir.

Sabırsızlık, tevekkülsüzlük, inanç zayıflığı, ibadet noksanlığı gibi menfi unsurlar yavaş yavaş kalbin ve ruhun kararmasına sebep olurlar; bu, giderek ruhun pintileşmesine, imanla küfür arasında kıl mesafesi kalmasına sebep olur. Ruhun pintiliği hali Allah korusun böylesine tehlikeli bir noktada tutar insanı. En ufak bir sürçmede de insanoğlu en büyük hüsrana düşebilir.

Klasik musikimiz, mimarimiz, edebiyatımız, ruh cömertliğinin mahsülleriyle doldurmuştu geçmişimizi. Sanat ve edebiyatın şimdiki hali ise ruh pintiliğinin sergisi halinde.

Pinti ruh, kendisine bir hapishane ören ruhtur. Kendi ördüğü sert kabuğun içine girer. O oraya dıştan nüfuz edilmemesi için bu tabakayı bir perde gibi kendisiyle dış âlem arasına yerleştirmiştir. Ruh ifrazatı ölü tozların tabakalaşmasından meydana gelmiş bir perdedir bu.

İslâmın yeni ruh akıncıları, herşeyden önce, kendi içine kapanarak pintiliğin en derin uçurumunda, kendi karanlığında kıvranan ve dışa karşı bir kaya gibi sert ve kapalı bulunan bu ruha nüfuz için bir nokta, elverişli bir nokta arayacaklardır. Bir kalenin fethinde kapatılması unutulmuş en ufak bir deliğin işe yaraması düşünülerek araştırılması gibi ruhun her cephesini yoklayacak olan ruh akıncıları ve öncüleri, bu ruh pintiliğini kırmayı başardıktan sonra çalışmalarının verimlendiğini göreceklerdir.

KOLAYA KAÇIŞ

Hastalık derecesine varan ve İslâm Âlemini bugünkü acı durumuna saplayan psikolojik tansiyon düşüşünün bir tezahürü de kolaya kaçıştır.

Hiç bir meselede konuyu enine boyuna incelemeye yanaşmak istemiyoruz. Yolların en kolayını seçmeye yatkın bir mizacın kurbanı oluyoruz. Hatta giderek bu kolaya kaçış psikolojisi, «yol» olmayan, sadece görünüşte bir çözüm getirir gibi duran bir teklifi de hemen alternatiflerden biri gibi benimsememize sebep oluyor.

Zahmetten kaçış, insan psikolojisinin sonucu. Ama, bu sürekli bir kolaya kaçış demek olursa insanoğlunun, ancak, emeğiyle bir esere, başarıya ulaşacağı gerçeğine aykırı bir sınıra varır. İnsan maddi alanda olsun, manevi alanda olsun, ancak emeğinin, çalışmasının karşılığını alır, görür. Kalıcı verim, emeğinin ucundadır. Bunun dışındakiler, yok olmaya mahkûmdur.

Emek ve çalışmanın da körükörüne olmaması gereklidir. İnsan çalışma konusunu çok iyi öğrenmelidir ki, belirli bir emekle en fazla verim veya belli bir verimi en az emekle sağlayabilsin. Konusuna hakim olmayan işçinin emeğinin çoğu boşa gidebilir. Yarısı tarlaya akarken yarısı da boşa akıtılan bir su gibi.

Konuyu iyi bilmek, öğretim ve eğitimle olur. Görülüyor ki, bir eserin ortaya çıkması için iyi bir çalışma düzeni, güçlü bir eğitim ve öğretim görmüş yeterli ve yetenekli bir kadro ge-

reklidir. Bu da yetmez. Bu kadronun yüksek ahlâklı, iyi niyetli olması da şarttır. Yoksa bütün kabiliyet ve bilgilerine rağmen, kötü niyetlilerden kurulu bir kadro, iyi bir organizasyon içinde bile, iş ve çalışma konusunun verimsizliğine yol açabilir.

Bir işin yapılması ve bir eserin doğması için gerekli bu kurallar, kuruluşlardan kuruluşlara yayılarak bütün bir medeniyetin seviyesini tayin eder.

Kolaya kaçış psikolojisi bütün bu kuralların gerektirdiği emeği ve zahmeti göze alamayıştan doğar. Bir yaygın hastalık gibi kuruluşlara geçerek bütün bir toplumu yavaşlığa, verimsizliğe, başarısızlığa, kalitesizliğe sürükler.

Kalitesizlik, İslâm Âleminin en büyük hastalıklarından biri haline almıştır.

Adam kayırmalar, hatır için bir işi ehli olmayana teslimetmeler, hep bu kalitesizliğin ve kolaya kaçışın sonucudur.

Kalitenin isterlerine boyun eğememe, belli bir sürede gerçekleşecek olana hemeninden varmayı dileme aceleciliği veya tersine zamanında gerekli olanı yerine getirmemekten doğan telâfisi güç gecikme, kolaya kaçış için elverişli zemini hazırlayan şer unsurlarıdır.

İslâm Âleminin yeniden doğuşu, her şeyden önce bu kolaya kaçış psikolojisinden uzaklaşmakla ciddi olarak başlayabilir. Ruh tembelliğimizin sonuçlarına katlanmanın gerçek tevekkül olmadığı aşikârdır. Tevekkül ve kadere razı olma, elden geleni yapmış olmanın sınırından başlar.

İslâm Âleminin her tarafında bir kurtuluş hareketinin bulunduğu bir gerçektir. Ancak bütün bu hareketlerin birbirinden kopuk olmaları sebebiyle başarıya ulaşması şüphelidir. Hareketlerin kalitesi düşüktür. Bütün girişimlerde kolaya kaçış psikolojisi hakimdir. Bütün bu şartlarda, son derece plânlı ve şuurlu, bilgili ve ısrarlı olan Batılılar, nasıl yenilgiye uğratılabilir?

Peki bu durum bizi umutsuzluğa mı götürsün? Asla. Umutsuzluğa değil eksikliklerimizi idrake ve kendimizi ölçmeğe. Kendimizi bilmeye. Kendimizi ve karşımızdakileri iyi tanıdıktan sonra bir çıkış yolu aramaya.

Köklü, temelli bir diriliş hareketi başlatılabilir ve doğacak fırsatlar da iyi değerlendirilirse umut güneşi yeniden ufkumuza niçin doğmasın?

Parça parça olan hareketleri bütünleştirici köklü bir hareket yayılırsa Batılıların işi güçleşecektir. Bir de kendi aralarındaki ihtilâflar da zaman zaman olağanüstü fırsatlar vermektedir. İslâm Âlemine. İkinci Cihan Harbi çok büyük bir fırsattı. Fakat ne yazık ki İslâm Âlemi hazır olmadığı için iyi değerlendiremedi bu fırsatı.

İlerdeki fırsatların da göz göre göre kaçmaması için hazırlanması, ruh tembelliğinden sıyrılması, kolaya kaçış psikolojisinden kurtulması lâzımdır İslâm Dünyasının.

İÇİNDEKİLER

Burçlara Uzanmak 7
Sûr 10
Ziyaret I
Hayallerin ve Hakikatlerin Ziyareti 14
Ziyaret II
Hayallerin ve Hakikatlerin Ziyareti 17
Soru 21
İlk Şartlar 24
İnsanlığın Önderi Yeni Nesil 26
Direniş Dirilişe Döndüğünde 29
Ve İnsanlığın Dirilişi 31
«Kalkınma» 34
«Yüce Devlet» 36
Duvar 38
Mucize Medeniyeti ve Görüntü Medeniyeti 41
Dünya Kendini Yenilerken 44
Değişme 47
İnsanlık ve Biz 50
Alınyazısı Gülümserse 53
Kader Saati 56
Ak ve Kara 59
Ateş ve Perde 62
Şuuru Alevlendirmek 65
Bilme Savaşı 68
Arınma 71
Çile Terleri 73
Kur'ân'a Dönüş 76
İnsanlığın Hali 79

Umut 83
Tarihin İtişi 86
Parçadan Bütüne 89
Birlik İdeali 92
Birliğin Sembolü 95
Kahraman 98
Ruhun Zaferi 101
Övgü, Yergi ve Tehlike 104
Gurur Graniti 107
İnsanlığın Önünde 110
Direniş 113
İşaretler 116
Ruh Kurumları 119
Kuruluş 122
Batı ve Gelecek Zaman 125
Geleceğin Baskısı 128
Hakikat Önünde 131
Ruhun Silahları 134
Ruhun Şöleni 137
Savaş Hakkı 140
Kültür Kıyameti ve Diriliş 143
Ortak Çizgi 146
Ruhun Köprüleri 149
Temel 152
Tarihi Görev 155
Gerçeğe Dönüş 158
Doğuş 161
Tövbe Çığırı 164
Ruh Tembelliği 167
Kolaya kaçış 170